

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії біоетики та іноземних мов

ЛАТИНСЬКА МОВА

та основи медичної термінології

Навчальний посібник

Одеса – 2025

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»

Спеціальність: І5 «Медсестринство»

Освітньо-професійна програма: Екстрена медицина

Зміст

ВСТУП	4
Тема 1. Латинський алфавіт. Вимова голосних і приголосних. Наголос.....	6
Тема 2. Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Визначення основи та роду. Відміни іменників. Структура анатомо-гістологічних термінів. Види означень. Неузгоджене означення.	13
Тема 3. Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Дві групи прикметників. Відмінювання прикметників. Алгоритм узгодження прикметника з іменником	19
Тема 4. Структура клінічних термінів. Греко-латинські дублетні позначення органів, частин тіла. Терміноелементи, що означають патологічні відхилення органів, види оперативних втручань.	25
Тема 5. Греко-латинські дублетні позначення органів, частин тіла, тканин, секретів. Суфікси та префікси в клінічній термінології. Терміноелементи, які означають функціональні і патологічні стани, різні фізичні якості, відношення та інші ознаки.....	30
Тема 6. Номенклатура лікарських засобів. Лікарські форми. Структура фармацевтичного терміна.....	35
Тема 7. Систематизація вивченого лексико-граматичного матеріалу. Диференційований залік.....	41
<i>Додаток 1.</i> Таблиця відмінкових закінчень I-V відмін.....	44
<i>Додаток 2.</i> Афоризми – крилаті латинські вислови.....	45
ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК.....	49
УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК.....	69
Список літератури.....	80

ВСТУП

Латинська мова належить до індоєвропейської групи мов. Названа на честь невеликої провінції Лацій, розташованої у центральній частині Італії. Найдавніші пам'ятки про латинську мову належать до VI ст. до н.е. Літературна латинська мова формується у III ст. до н.е. у період стрімкого росту могутності Риму. Це дало сильний поштовх до пишного розквіту літератури і мови римлян, архітектури, скульптури та багатьох наук.

На класичний період припадає діяльність видатних поетів і прозаїків, які створили латинську літературну мову. Найвизначнішими представниками класичного «золотого» періоду латини є Марк Туллій Цицерон (106 – 43 р. до н.е.), Гай Юлій Цезар (100 – 44 р. до н.е.), Квінт Горацій Флакк (65 – 8 р. до н.е.) та ін. Вони створили загальноприйнятий канон прозаїчної та поетичної мови.

Жива латинська мова функціонувала до часів занепаду Римської імперії. Внаслідок діалектного поділу виникли дочірні романські мови, а саме португальська, іспанська, французька, італійська (найближча до латинської мови), румунська, молдавська та ін.

Особливого значення в історії латинської літературної мови набула епоха Відродження (XIV – XVI ст.), представники якої прагнули якомога точніше відновити мовні й стилістичні форми літератури античного Риму. До XVIII ст. латинська мова залишалась мовою дипломатії, політології, важливим засобом міжнародного культурного і наукового спілкування. Іншої літературної мови у середні віки не було.

Латинською мовою було складено важливі політичні документи. Латинською мовою писали свої твори голландський філософ Спіноза, англійський учений І. Ньютон, польський астроном М.Коперник, французький фізик, філолог, фізіолог Р. Декарт, гуманіст епохи Відродження, англійський філософ Френсис Бекон, філософ і поет Григорій Сковорода. Відомий хірург М.І. Пирогов написав свою докторську дисертацію і захищав її латинською мовою, латиною він також написав свій класичний твір з топографічної анатомії і оперативної хірургії. Вчені різних країн продовжували писати латинською мовою свої наукові праці до XIX ст. Богдан Хмельницький листувався з іноземцями латинською мовою, Іван Мазепа писав листи шведському королю Карлу XII винятково латинською мовою.

Латинська та старогрецька мови були обов'язковими і чи не основними дисциплінами в навчальних закладах багатьох країн світу.

Латинська мова не втратила свого значення й сьогодні. Лексичними запозиченнями чи словотворчими елементами з грецької та латинської мов рясніє кожна мова, в тому числі й українська: календар, конспект, професор, доцент, асистент, лекція, лаборант, аудиторія, гербарій, операція, лектор, література, семінар, екзамен, консиліум, конверсія та ін. У наші дні грецька і латинська мови є своєрідним будівельним матеріалом, з якого створюються нові терміни. Нові лікарські препарати і наукові відкриття отримують назви з невичерпного джерела міжнародної грецько-латинської скарбниці терміноелементів. Видана міжнародна фармакопея «Pharmacopoea

Internationalis», в якій кожен препарат має міжнародну латинську назву.

Таким чином, можна стверджувати, що медична освіта неможлива без знання основ розгалуженої термінології, яка продовжує свій подальший розвиток. Латинська мова, як і старогрецька, продовжують жити і розвиватись у багатьох термінах, насамперед медичних.

Під час вивчення грецько-латинських назв не можна обійти культурознавчі аспекти. Мудрість античних народів, спостережливість, аналіз життєвого досвіду втілені у безмежній фразеологічній скарбниці – висловах відомих людей і безіменних авторів. Доречний латинський вислів, загальнономовний чи професійний, прикрасить мову, виступ, твір, зробить його образним, переконливим, а сам автор виявить ерудицію, загальну і фахову освіченість. Саме тут доречно навести вислів видатного римського оратора і письменника Цицерона: «*Non tam praeclarum est scire Latine, quam turpe est nescire*», що означає «Не так почесно знати латину, як ганебно не знати її».

Тема 1: Латинський алфавіт. Вимова голосних і приголосних. Наголос

У латинському алфавіті є 25 літер:

<i>Друк</i>	<i>Назва</i>	<i>Вимова</i>
A, a	а	а atrium (атріум - передсердя)
B, b	бе	б bilis (біліс - жовч)
C, c	це	ц cellula (целюля-клітина) к caput (капут - голова)
D, d	де	д derma (дерма - шкіра)
E, e	е	е pes (пес - нога)
F, f	еф	ф fovea (фовеа – ямка)
G, g	ге	г gaster (гастер - шлунок)
H, h	га	г (гортанне) habitus (габітус- вигляд)
I, i	і	і intestinum (інтестіnum - кишка)
J, j	йот	й major (майор - великий)
K, k	ка	к Kalium (каліум - калій)
L, l	ель	ль labium (лябіум - губа)
M, m	ем	м mamma (мамма - молочна залоза)
N, n	ен	н nasus (назус - ніс)
O, o	о	о oculus (окулюс - око)
P, p	пе	п palatum (палятум - піднебіння)
Q, q	ку	к aqua (аква - вода)
R, r	ер	р ramus (рамус - гілка)
S, s	ес	с sinister (сіністер - лівий) з necrosis (некрозис - змертвіння)
T, t	те	т tibia (тібіа – великогомілкова кістка)
U, u	у	у uvula (увуля - язичок)
V, v	ве	в valetudo (валетудо - здоров`я)
X, x	ікс	кс radix (радікс - корінь) кз exitus (екзітус - кінець)
Y, y	іпсилон, ігрек	і tympanicus (тімпанікус - барабанний)
Z, z	зета	з zygotoma (зіґома - вилиця) ц Zincum (цинкум - цинк)

Звуки у латинській мові розподіляються на

голосні: а, е, о, у, і, у

приголосні: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.

Вимова голосних звуків		
<i>Літера</i>	<i>Вимова</i>	<i>Приклад</i>
А	[a]	axis (аксіс) - 2-й шийний хребець
Е	[e]	vertebra (вертебра) - хребець
О	[o]	os (ос) - кістка

U	[y]	tumor (тумор) - пухлина
I	[i] [й] у середині слова між голосними, на початку слова перед голосною	tinctura (тінктура) - настоянка ieiunum (єюnum) - порожниста кишка maior (майор) - великий
Y	[i] у словах грецького походження	tympanum (тімпанум) - барабан
Вимова приголосних звуків:		
C	[ц] перед голосними e, i, y, ae, oe [к] у всіх інших випадках: - перед a, o, u; - перед приголосними; - в кінці слова.	cellula (целюля) - клітина cito (ціто) - швидко caecum (цекум) - сліпа кишка caput (капут) - голова collum (колюм) - шия clavicula (клявікуля) - ключиця lact (ляк) - молоко
H	як українське [г] (наприклад, у слові «гай»)	homo (гомо) - людина haematoma (гематома) - кров`яна пухлина
K	[к] у словах нелатинського походження	Kalium (каліум) - калій
L	[ль] вимовляється м`яко	lumbalis (люмбаліс) - поперековий
S	[с] [з] - між голосними, а також між голосними та t, n	sal (саль) - сіль basis (базіс) - основа organismus (організмус) - організм
Z	[з] у словах грецького походження [ц] у латинізованих словах	zygoma (зігома) - вилиця Zincum (цинкум) - цинк

Дифтонги

Сполучення двох голосних в одному складі називається дифтонгом.

<i>Буквосполучення</i>	<i>Вимова</i>	<i>Приклад</i>
ae	[e]	diaeta (діета) - дієта
oe	[e]	oedema (едема) - набряк
eu	[eў] (у коротке, звук проміжний між [y] і [v])	pneumonia (пнеу ^в монія) - запалення легень
au	[aў] (у коротке)	trauma (трау ^в ма) – травма

Якщо над *e* ставиться розподільний знак [¨] (наприклад, aë, oë), то таке сполучення голосних не є дифтонгом, і кожна голосна вимовляється окремо: diploë [діпльое] – диплоє, губчатка (губчата речовина плоских кісток черепа).

Буквосполучення

Буквосполучення	Вимова	Приклад
Qu	[кв]	squama (сквама) - луска
Ngv	[нгв] перед голосними [нгу] перед приголосними	unguentum (унгвентум) - мазь angulus (ангулюс) - кут
Ti	[ці] перед голосними [ті] перед приголосними, а також перед голосними після s, x	operatio (операціо) - операція tibia (тібіа) – великогомілкова кістка ostium (остіум) - отвір, вічко

Диграфи

Сполучення двох приголосних називається диграфом.

Буквосполучення	Вимова	Приклад
ch	[х]	chole (холє) – жовч
ph	[ф]	pharynx (фарінкс) – глотка
rh	[р]	rhinitis (ринітіс) – риніт
th	[т]	therapia (терапіа) – лікування

Довгота та короткість голосних. Наголос.

Наголос у латинській мові залежить від довготи і короткості складу. У слові стільки складів, скільки в ньому голосних. Склади у латинській мові рахуються з кінця слова. Голосні можуть бути довгими або короткими за природою і за положенням. Дифтонги ж за природою завжди довгі.

У словниках та підручниках вказується тільки довгота або короткість голосної за природою. Довгота виражається знаком (¯) над голосною, короткість – знаком (ˇ).

У двоскладових словах наголошується другий склад від кінця слова: *textus* - тканина, *arcus* – дуга, *apex* – верхівка.

Наголос у багатоскладових словах ставиться на другий від кінця склад, якщо він довгий, і на третій, якщо другий – короткий.

Голосний є довгим:

- Якщо це дифтонг: *diaeta* – дієта
- Якщо після голосного йдуть два або більше приголосних:
Ligamentum – зв'язка, *maxilla* – верхня щелепа
- Якщо після голосного йдуть приголосні **x** або **z**: *reflexus* – рефлекс, *Oryza* – рис

Голосний короткий:

- Якщо після голосного йде інший голосний або приголосний **h**: *línea* – лінія, *cráanium* – череп, *éxtraho* – витягаю.
- Сполучення **ch, ph, rh, th, qu** також не подовжують голосного: *élephants* – слон, *réliquum* – залишок.
- Якщо після голосного йде буквосполучення **b, c, d, g, p, t** з буквами **l, r** *vértebra* – хребець, *pálpebra* – повіка.

Довгота та короткість деяких суфіксів, які найчастіше вживаються в медичній термінології:

Довгі суфікси:

-āl-, -ār-, -āt-, -īn-, -ōs-, -ūr-, -ūt-

Наприклад: *costalis, ulnaris, digitatus, medicina, squamosus, sutura, dilutus*

Короткі суфікси:

-bīl-, -īc-, -ōl-, -ūl-

Наприклад: *sanabilis, gastricus, maleolus, ventriculus*

Зверніть увагу! (**NB!** – **Nota bene!**) Існують слова, у яких неможливо за допомогою правил визначити довготу чи короткість голосної. Це випадки, коли після голосної стоїть один приголосний (не **h, x, z** та не суфікси), щоб визначити наголос в цих словах потрібно звернутися до словника.

Наведеним правилам не завжди підпорядковуються слова іншомовного походження (найчастіше грецького). У латинізованих грецьких словах на **-ia** наголошується другий склад від кінця, тоді як «і» виникло з «іа»: *cryotherapia, pharmacia*. В деяких випадках (в словах, що мають кінцеві терміоеlementи *-logia, -phobia*, а також в слові *anatomia*) наголошується третій склад від кінця: *hystologia, arachnophobia*.

Завдання для самоконтролю:

- Звук «е» передається голосним... та дифтонгом...
- Голосна «і» може вимовлятися як... або...
- Звук «ф» у латинській мові може позначатися як... або буквосполученням...
- Сполучення «ngu» перед голосними вимовляється як...
- Приголосна «s» між голосними вимовляється як...
- Сполучення «ti» перед голосною вимовляється як...

📖 ВПРАВИ

1. Прочитайте слова:

Ala - крило, **arteria** - артерія, **lamina** - пластинка, **abdomen** - живіт, **fovea** - ямка, **fibula** - малогомілкова кістка, **femur** - стегно, **regio** - область, **inferior** - нижній, **gingiva** - ясна, **ulna** – ліктьова кістка, **hepar** – печінка, **corpus** - тіло, **occiput** - потилиця.

2. Прочитайте, поясніть вимову звука «с»:

Caput - голова, **cerebrum** - головний мозок, **caecum** - сліпа кишка, **cavum** - порожнина, **cellula** - клітина, **lac** - молоко, **cranium** - череп, **collum** - шия, **canalis** - канал, **capitulum** - голівка, **costa** - ребро, **arcus** - дуга, **cystis** – сечовий міхур, **буса** - щока, **skeleton (skeleton)** - скелет, **соссух** - куприк, **columna** - стовп, **cervicalis** - шийний.

3. Поясніть вимову «і»:

Inferior - нижній, **index** - вказівний палець, **incisura** - вирізка, **junctura** - сполучення, **jugularis** - яремний, **internus** - внутрішній, **intestinum** - кишка, **major** - великий, **facies** - поверхня.

4. Прочитайте слова, зверніть увагу на вимову «s», «ss»:

Sapiens - мудрий, **spongiosus** - губчастий, **dens** - зуб, **organismus** - організм, **fossa** - ямка, **fissura** - щілина, **basis** - основа, **mucosus** - слизовий, **oculus** - око, **nasus** - ніс, **osseus** - кістковий, **ossiculum** - кісточка, **sclerosis** - склероз.

5. Прочитайте слова, зверніть увагу на вимову «x», «z»:

Mixtura - мікстура, **cortex** - кора, **extractum** - витяжка, **zygomaticus** - виличний, **axis** - ось, **externus** - зовнішній, **maxillaris** - верхньощелепний, **index** - вказівний палець, **larynx** - гортань, **dexter** - правий, **radix** - корінь, **maxilla** - верхня щелепа, **zygoma** – вилиця.

6. Прочитайте слова, зверніть увагу на вимову дифтонгів:

Aegrotus - хворий, **costae** - ребра, **oesophagus** - стравохід, **auris** - вухо, **pleura** - плевра, **aër** - повітря, **uroproëticus** - сечоутворюючий, **oedema** - набряк, **Eucalyptus** - евкالیпт, **paediater** - педіатр, **Aloë** - алое, **pneumonia** - запалення легень, **neurosis** - невроз.

7. Поясніть вимову «qu», «ngu»:

Squama - луска, **liquor** - рідина, **quartus** - четверть, **quadratus** - квадратний, **lingua** - язик, **unguis** - ніготь, **sanguis** - кров, **lingula** - язичок, **quinque** - п`ять.

8. Прочитайте, поясніть вимову «ti»:

Substantia - речовина, **mixtio** - змішування, **ostium** - отвір, **functio** - функція, **tibia** - велика гомілка, **operatio** - операція, **adductio** - приведення, **abductio** - відведення, **supinatio** - повертання долоні вгору, **articulatio** - суглоб, **eminentia** - узвишшя, **distantia** - дистанція, **spatium** - простір, **masticatio** - жування.

9. Прочитайте:

Nucha, thyreoideus, thorax, oesophagus, synchondrosis, encephalon, sanguis, schizophrenia, neuritis, aqua, sphincter, lymphaticus, linea nuchae superior, tuberculum pharyngeum, fossa hypophysialis, labyrinthus ethmoidalis, kyphosis, hemispherium, sectiones hypothalami, splanchnologia, bronchus, ductus choledochus, os scaphoideum, phalanges, symphysis, isthmus, truncus brachicephalicus, arteria ophthalmica, vena saphena, nodus lymphaticus, ductus thoracicus, spinothalamicus, rhinencephalon, pars sympathica, cavum subarachnoidale, os ischii, incisura ischiadica major, aquaeductus mesencephali.

Лексичний мінімум

<i>Іменники:</i>	
<i>укр.</i>	<i>лат.</i>
людина	homo, ĩnis n
голова	caput, ĩtis n
тіло	corpus, ĳris n
живіт	abdomen, ĩnis n
грудна клітка	thorax, acis m
спина	dorsum, i n
шия	cervix, icis f; collum i n
кінцівка	membrum, i n
скелет	skelĕton, i n
череп	cranium, i n
головний мозок	encephălon, i n
великий мозок	cerebrum, i n
хребець	vertebra, ae f
кістка	os, ossis n
м'яз	musculus, i m
<i>Прикметники:</i>	
великий	major, jus
малий	minor, us
правий	dexter, tra, trum
лівий	sinister, tra, trum
середній	medius, a, um; medialis, e
боковий	lateralis, e
внутрішній	internus, a, um
зовнішній	externus, a um

Тема 2: Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Визначення основи та роду. Відміни іменників. Структура анатомо-гістологічних термінів. Види означень. Неузгоджене означення

Іменник (Nomen substantivum)

У латинській мові, як і в українській, іменники мають *три роди*:

Genus masculinum (m) – чоловічий рід

Genus femininum (f) – жіночий рід

Genus neutrum (n) – середній рід

Латинські іменники відмінюються за числами і відмінками. Категорія числа в латинській мові поділяється на *однину і множину*:

Numerus singularis (sing.) – однина

Numerus pluralis (pl.) – множина

У латинській мові є *6 відмінків*:

Nominativus (Nom.) – Називний

Genetivus (Gen.) – Родовий

Dativus (Dat.) – Давальний

Accusativus (Acc.) – Знахідний

Ablativus (Abl.) – Орудний

Vocativus (Voc.) – Кличний

Vocativus у медичній термінології не вживається.

У латинській мові є п'ять відмін іменників. У словниках іменник записується у словниковій формі, яка складається з:

- іменника у називному відмінку (Nom.sing.)
- закінчення родового відмінка (Gen.sing.)
- позначення роду.

Наприклад: *herba, ae f* – трава; *folium, i n* – листок; *species, ei f* – збір.

Закінчення Gen.sing. визначає відміну іменника, а закінчення Nom.sing. визначає його граматичний рід.

Особливу увагу слід приділити словниковій формі іменників III відміни. Більшість з них має усічену основу, яка проявляється у родовому відмінку. У зв'язку з цим, усічена форма однини записується разом із частиною основи. Наприклад: *carbo, onis m; nitras, atis m; liquor, oris m.*

Gen.sing. не тільки визначає відміну; відкинувши його відмінкове закінчення, визначасмо основу іменника:

<i>Іменник</i>	<i>Значення</i>	<i>Основа</i>
costa, ae f	ребро	cost-
septum, i n	перегородка	sep -
nervus, i m	нерв	nerv-
apex, apicis m	верхівка	apic-

processus, us m	відросток	process-
cornu, us n	ріг	corn-
facies, ei f	поверхня	faci-

Таблиця відмінкових закінчень іменників I-V відмін

<i>Відміна</i>	<i>Nom. sing.</i>	<i>Gen. sing.</i>	<i>Приклад</i>
I	-a	-ae	costa, ae f
II	-us,- er (m) -um,- on (n)	-i	musculus, i m cerebrum, i n
III	різні закінчення (m, f, n)	-is	canalis, is m pars, partis f foramen, inis n
IV	-us (m) -u (n)	-us	ductus, us m cornu, us n
V	-es (f)	-ei	facies, ei f

N.B. *Відміна іменника визначається за закінченням родового відмінка однини.*

До кожної відміни належать іменники певного роду:

- іменники із закінченням в Nom.sing. **-a** відносяться до жіночого роду (costa, ae f, vertebra, ae f).
- більшість іменників із закінченням в Nom.sing. **-us** відносяться до чоловічого роду (angulus, i m, sulcus, i m, ramus, i m, ductus, us m) – це іменники II і IV відмін, але слова з таким закінченням можуть бути і жіночого, і середнього роду.

Іменники чоловічого роду IV відм. на- us (їх слід запам'ятати, щоб не плутати з іменниками II відміни):

ductus, us m - протока	hiatus, us m - розтвір
processus, us m - відросток	plexus, us m - сплетення
meatus, us m - прохід	tractus, us m - шлях
sinus, us m - синус, пазуха	textus, us m - тканина
arcus, us m - дуга	recessus, us m - закуток, карман

Іменники середнього роду III відм. на -us (їх також слід запам'ятати у словниковій формі):

corpus, ōris n - тіло	tempus, ōris n - 1. скроня 2. час
crus, cruris n - гомілка, ніжка	viscus, ěris n - нутроці
pectus, ōris n - груди	

- іменники із закінченням в Nom.sing. **-um, -on, -en, -u** відносяться до середнього роду (sternum, i n; cerebrum, i n; acromion, i n; foramen, inis n; cornu, us n).

Отже, запам'ятайте наступні закінчення та відповідний рід:

<i>Nominativus</i>	<i>Genetivus</i>	<i>Pið</i>
-a	-ae	<i>f</i>
-um	-i	<i>n</i>
-on	-i	
-en	-inis	
-u	-us	
-us	-i	<i>m</i>
	-us	
	-oris, -eris, -uris	<i>n</i>
	-utis, -udis	<i>f</i>

Структура анатомо-гістологічних термінів.

Типи означень. Неузгоджене означення

За своєю структурою анатомічні терміни поділяються на одно-, дво-, та багатослівні.

Однослівні терміни:

- прості – виражені одним простим словом, наприклад: *cranium*, *i n* – череп, *costa*, *ae f* – ребро;
- складні – утворені сполученням основ, наприклад: *humer-o-ulnaris* – плечоліктьовий.

Двослівні терміни:

- терміни складаються з іменника та означення (узгодженого або неузгодженого, яке його конкретизує. Означення завжди стоїть після означуваного слова. Наприклад: *musculus colli* - м'яз шиї, *concha nasalis* - носова раковина.

Багатослівні терміни:

- терміни складаються з іменника (або іменників) та декілька означень, серед яких спочатку ставиться найважливіше з них. Наприклад: *facies articularis ossis temporalis* – суглобова поверхня скроневої кістки, *septum nasi osseum* – кісткова перегородка носа.

Неузгоджене означення

Значна частина анатомічних термінів складається з двох або кількох іменників. За такої конструкції складного терміна означуване слово – **іменник у називному відмінку однини чи множини** ставиться на першому місці. **Означенням** є другий та наступні **іменники у родовому відмінку однини чи множини**. Така конструкція називається неузгодженим означенням. Наприклад: *fovea dentis* – ямка зуба або зубна ямка, *articulatio capitis costae* – суглоб головки ребра.

Завдання для самоконтролю:

- Словникова форма іменника складається з...

- Скільки відмін іменників у латинській мові?...
- Як визначається відміна латинського іменника?...
- Як визначається рід латинського іменника?...
- Як визначається основа латинського іменника?...
- Означення бувають узгодженими та ...
- У якому відмінку повинно бути неузгоджене означення? ...
- Головний іменник завжди знаходиться на ... місці у ... відмінку

ВПРАВИ

1. Визначити відміну й основу іменників, користуючись таблицею:

<i>Gen. sing.</i>	<i>Відміна</i>
-ae	I
-i	II
-is	III
-us	IV
-ei	V

Зразок: corpus, oris n – III відм., основа – corpor-
 Fibula, ae f; pharynx, ngis f; regio, onis f; thorax, acis m; scapula, ae f; musculus, i m; foramen, inis n; angulus, i m; genu, us n; femur, oris n; tendo, inis m; labium, i n; caries, ei f; radix, icis f; tumor, oris m; cavitas, atis f; processus, us m; cor, cordis n; lobus, i m cornu, us n; capitulum, i n; clavícula, ae f.

2. Перекласти українською мовою:

Collum radii, caput humeri, os digiti, sulcus sinus, truncus encephali, arteria genus, os cranii, arcus costae, sinus maxillae, foramen mandibulae, bulbus oculi, skeleton membri, fossa glandulae, corpus tibiae, canalis nervi, ligamentum patellae, angulus sterni, radix linguae, orbita oculi.

3. Перекласти терміни латинською мовою, користуючись словниковою формою іменників:

<i>термін</i>	<i>словникова форма</i>	<i>переклад</i>
кут грудини	кут – angulus, i m грудина – sternum, i n	
тіло ребра	тіло – corpus, oris n ребро – costa, ae f	
шов черепа	шов – sutura, ae f черепа – cranium, i n	
дуга аорти	дуга – arcus, us m аорта – aorta, ae f	
м'яз ший	м'яз – musculus, i m шия – cervix, icis f	

основа черепа	основа – basis, is f череп – cranium, i n	
артерія лопатки	артерія – arteria, ae f лопатка – scapula, ae f	
гілка нерва	гілка – ramus, i m нерв – nervus, i m	
голівка променевої кістки	голівка – caput, itis n променева кістка – radius, i m	
борозна пазухи	борозна – sulcus, i m пазуха – sinus, us m	
перегородка носа	перегородка – septum, i n ніс – nasus, i m	
голівка плечової кістки	голівка – caput, itis n плечова кістка – humerus, i m	
зв'язка горбка ребра	зв'язка – ligamentum, i n горбок – tuberculum, i n ребро – costa, ae f	
поверхня горбка хребця	поверхня – facies, ei f горбок – tuberculum, i n хребець – vertebra, ae f	

Лексичний мінімум:

Іменники I відміни:

укр.	лат.	укр.	лат.
аорта	aorta, ae f	трахея	trachea, ae f
артерія	arteria, ae f	ребро	costa, ae f
вена	vena, ae f	хребець	vertebra, ae f

Іменники II відміни:

укр.	лат.	укр.	лат.
нерв	nervus, i m	порожнина	cavum, i n
зв`язка	ligamentum, i n	ніс	nasus, i m
бронх	bronchus, i m	око	oculus, i m

Іменники III відміни:

укр.	лат.	укр.	лат.
отвір	forāmen, ĩnis n	шлунок	gaster, tris f
серце	cor, cordis n	печінка	hepar, atis n
легеня	pulmo, onis m	нирка	ren, renis m
живіт	abdomen, inis n	селезінка	lien, lienis m / splen, splenis m
шкіра	cutis, is f	кров	sanguis, inis m

Іменники IV відміни:

укр.	лат.	укр.	лат.
дуга	arcus, us m	синус, пазуха	sinus, us m
протока	ductus, us m	відросток	processus, us m
коліно	genu, us n		

Іменник V відміни:

поверхня, обличчя **facies, ei f**

Тема 3: Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Дві групи прикметників. Відмінювання прикметників. Алгоритм узгодження прикметника з іменником

У латинській мові прикметники поділяються щодо відмінювання на дві групи: 1-а група – прикметники I-II відмін; 2-а група – прикметники III відміни. Прикметники першої групи мають такі ж закінчення, як іменники I-II відмін.

Родові закінчення прикметників 1-ої групи:

<i>masculinum</i>	<i>femininum</i>	<i>neutrum</i>
-us або -er	-a	-um
longus	longa	longum
dexter	dextra	dextrum

Словникова форма прикметників першої групи подається у Nom.sing. повністю на чоловічий рід, а далі – закінчення жіночого та середнього родів:

longus, a, um – довгий

dexter, tra, trum – правий

liber, era, erum – вільний

Родові закінчення прикметників 2-ої групи:

Усі прикметники 2-ої групи поділяються на три підгрупи:

	<i>masculinum</i>	<i>femininum</i>	<i>neutrum</i>
1. Прикметники з трьома закінченнями (-er, -is, -e) майже не зустрічаються в анатомо-гістологічній номенклатурі.	silvester	silvestris	silvestre
2. Прикметники з двома закінченнями (-is, -e) найчастіше вживаються в анатомічній номенклатурі.	alaris	alaris	alare
3. Прикметники з одним спільним для трьох родів закінченням (-s або -x).	recens	recens	recens
	simplex	simplex	simplex

Словникова форма прикметників другої групи подається у Nom.sing. повністю на чоловічий рід, а далі закінчення жіночого та середнього родів.

Прикметники з одним закінченням записуються у словнику в **Nom.** і **Gen. sing.:**

silvester, tris, tre – лісовий;

alaris, e – крильний;

recens, ntis – свіжий;

simplex, icis – простий.

Основу прикметників знаходять шляхом відкидання закінчення від форми жіночого роду: *dextra* (dextr-), *libera* (liber-). Основа прикметників з одним

закінченням визначається за формою **Gen.sing.** (без закінчення **-is**): recens, recentis (recent-).

Відмінювання прикметників:

	Рід	Singularis	
		Nom.	Gen.
I група	<i>m</i>	-us, -er	-i
	<i>f</i>	-a	-ae
	<i>n</i>	-um	-i
II група	<i>m, f</i>	-is	-is
	<i>n</i>	-e	-is

Узгодження прикметників з іменниками

Прикметник завжди узгоджується з іменником у роді числі та відмінку, тобто виступає у ролі узгодженого означення. У латинській мові на першому місці ставиться іменник, а за ним прикметник (означення).

Зразок узгодження: *широка зв'язка*

Структура терміна: іменник + прикметник

Словникова форма: іменник - *ligamentum, i n*; прикметник - *latus, a, um*

Рід іменника - *neutrum*

Необхідна форма прикметника: *latum*

Nom. sing: *ligamentum latum.*

Прикметники вищого ступеня порівняння утворюються за допомогою суфіксів:

рід	Nominativus singularis	Genetivus singularis
<i>m</i>	-ior	-ior is
<i>f</i>	-ior	
<i>n</i>	-ius	

Прикметники вищого ступеня порівняння

anterior, ius
posterior, ius
superior, ius

передній
задній
верхній

inferior, ius
major, jus
minor, us

нижній
великий
малий

Структура термінів:

<i>Морфологічна структура</i>	<i>Синтаксична структура</i>
<p><i>Однослівний термін:</i> хребець – vertebra (іменник)</p>	
<p><i>Двослівний термін:</i> грудний хребець-vertebra thoracica (іменник + прикметник) дуга хребця - arcus vertebrae (імен. Nom.sing + імен. Gen.sing)</p>	<p>vertebra thoracica ГОЛОВНЕ СЛОВО - vertebra узгоджене означення- thoracica arcus vertebrae ГОЛОВНЕ СЛОВО - arcus неузгодж. означення - vertebrae</p>
<p><i>Трислівний термін:</i> серединний крижовий гребінь - crista sacralis mediana (імен. Nom.sing + прикм. Nom.sing + прикм. Nom.sing)</p>	<p>crista sacralis mediana ГОЛОВНЕ СЛОВО - crista узгоджене означення - sacralis узгоджене означення - mediana</p>
<p><i>Трислівний термін:</i> отвір верхівки зуба - foramen apicis dentis (імен.Nom.sing+імен.Gen.sing+імен. Gen.sing)</p> <p>кісткова перегородка носа - septum nasi osseum (імен.Nom.sing.+імен.Gen.sing.+прикм.Nom.sing.)</p>	<p>foramen apicis dentis ГОЛОВНЕ СЛОВО - foramen неузгоджене означення - apicis неузгоджене означення – dentis</p> <p>septum nasi osseum ГОЛОВНЕ СЛОВО - septum неузгоджене означення - nasi узгоджене означення - osseum</p>
<p><i>Багатослівний термін:</i> суглобова поверхня горбка ребра facies articularis tuberculi costae (імен.Nom.sing+прикм.Nom.sing+імен. Gen.sing+імен. Gen.sing)</p>	<p>facies articularis tuberculi costae ГОЛОВНЕ СЛОВО - facies узгоджене означення- articularis неузгодж.означення - tuberculi неузгоджене означення - costae</p>

Завдання для самоконтролю:

- Словникова форма прикметника складається з ...
- За якими відмінами буде відмінюватися прикметник із закінченням -us, -a, -um ...
- Прикметники на -is, -e належать до ... групи
- Прикметник узгоджується з іменником за...

ВПРАВИ

1. Утворити форму жіночого роду від прикметників:

Зразок: *longus* – *longa*

medianus, thoracicus, spongiosus, parietalis, ruber, ovalis, transversus, spinosus, sinister.

2. Утворити форму середнього роду від прикметників:

Зразок: *thoracicus* – *thoracicum*

longus, costarius, palatinus, sphenoidalis; frontalis, nutricius, dexter, cerebralis, spinalis, osseus.

3. Перекласти латинською мовою, узгоджуючи прикметник з іменником, поставте їх у родовому відмінку:

Зразок:

Nom. sulcus (m) transversus

Gen. sulci (m) transversi

transversus, a, um (sulcus, i m; linea, ae f; ligamentum, i n)

articularis, e (musculus, i m; facies, ei f; tuberculum, i n)

vertebralis, e (canalis, is m; incisura, ae f; foramen, inis n)

venosus (sanguis, inis m; valvula, ae f; plexus, us m)

4. Перекласти терміни латинською мовою, за потреби користуючись словником:

Овальний отвір, лицева вена, широка зв'язка, суглобова поверхня, порожниста вена, ліва кінцівка, середня скронева артерія, лицевий нерв, глибокий шийний лімфатичний вузол, яремна вена, хребцева вирізка, потиличний нерв, шийний хребець, скронева ямка, носова кістка.

5. Узгодити прикметники з іменниками:

Зразок: *верхній (губа) - labium superius*

Верхній (відросток, вирізка, отвір); задній (дуга, поверхня, зв'язка); великий (борозна, крило, голівка); передній (горбок, гребінь, отвір); нижній (пазуха, частина, ость); малий (ямка, горбок, ніжка).

6. Перекласти українською мовою:

Spina nasalis anterior; linea temporalis superior; fossa cranii anterior; foramen ischiadicum minus; ligamentum transversum scapulae superius; facies posterior partis petrosae; musculus rectus capitis posterior minor; ductus sublingualis major et minor; incisura ischiadica minor; tuberculum anterius et posterius; arteria thoracica superior.

7. *Перекласти терміни латинською мовою:*

Великий піднебінний канал; нижня носова раковина; малий кам'янистий нерв; задня довга зв'язка; нижня гортанна артерія; верхня поперечна зв'язка; передня медіальна поверхня; великий піднебінний отвір; верхній шийний ганглії; великий кам'янистий нерв; задній решітчастий отвір.

8. *Утворити форми називного і родового відмінків однини:*

Зразок: нижній різцевий зуб - dens incisivus inferior - dentis incisivi inferioris

Мала сіднична вирізка, нижній суглобовий відросток, передній куприковий отвір, велика під'язикова протока, нижня губа, верхній задній альвеолярний отвір, малий виличний м'яз.

9. *Перекласти латинською мовою:*

борозна нижнього кам'янистого синуса
потилична поверхня великого крила
отвір нижньої порожнистої вени
скелет верхньої кінцівки

Лексичний мінімум

Прикметники I групи

dexter, tra, trum	правий
sinister, tra, trum	лівий
latus, a, um	широкий
longus, a, um	довгий
osseus, a, um	кістковий
thoracicus, a, um	грудний
lymphaticus, a, um	лімфатичний
transversus, a, um	поперечний
albus, a, um	білий
liber, era, erum	вільний
niger, gra, grum	чорний
cavus, a, um	порожнистий

Прикметники II групи

cerebralis, e	мозковий
cervicalis, e	шийний
ethmoidalis, e	решітчастий
frontalis, e	лобний
facialis, e	лицевий
nasalis, e	носовий
occipitalis, e	потиличний
ovalis, e	овальний
temporalis, e	скроневиий
vertebralis, e	хребцевий
jugularis, e	яремний
articularis, e	суглобовий

Прикметники вищого ступеня порівняння

anterior, ius	передній	inferior, ius	нижній
posterior, ius	задній	major, jus	великий
superior, ius	верхній	minor, us	малий

Тема 4: Структура клінічних термінів. Греко-латинські дублетні позначення органів, частин тіла

Поняття «клінічна термінологія» охоплює великий комплекс назв нормальних і патологічних станів, симптомів і проявів хвороб, порушення фізіологічних функцій, структурних змін органів і тканин, методів лікування і профілактики, інструментарію, фахівців. Клінічна термінологія базується на термінології патологічної анатомії та фізіології.

Структурні типи клінічних термінів різні:

1. Прості слова:

- а) прості непохідні слова латинського або грецького походження, наприклад: *ulcus, eris n* (лат.) – виразка, *eczema, ātis n* (грецьк.) – екзема, лишай;
- б) прості похідні – префіксальні і афіксальні, наприклад: *ulcerosus, a, um* (лат.) – виразковий.

2. Складні похідні терміни, що утворюються шляхом сполучення двох чи кількох коренів (основ – терміноелементів (ТЕ)) слів грецького походження за допомогою голосного -о- або без нього. Наприклад, *tachy-cardia* – збільшена частота серцевих скорочень. При утворенні клінічних термінів використовуються, як правило, основи іменників грецького, рідше латинського або латинського і грецького походження, які знаходять шляхом відкидання закінчення від родового відмінка однини, наприклад, *hepar, hepatitis* – печінка (основа *hepat-*). Однак бувають випадки, коли при утворенні клінічних термінів вживається не справжня основа грецького іменника, а так звана основа називного відмінка.

Деякі ТЕ можуть бути і початковими, і кінцевими (*megalo-* і *-megalia, gnatho-* і *-ganthia*). Інші можуть займати тільки перше місце (*laparo-, brady-*) або тільки кінцеве (*-renia, -lepsia*).

У той же час слід звертати увагу на те, що як в залежності від займаного місця, так і від конкретного значення іншого компонента можуть виникати деякі відтінки, які впливають на загальний зміст слова. Наприклад, *haemo-, haemato-, -aemia* мають значення «що відноситься до крові», але елемент *-aemia*, якому передують назва речовини, вказує на кров як середовище, в якому виявлено речовину в патологічній концентрації.

3. Двослівні та багатослівні клінічні терміни за своєю структурою подібні до анатомо-гістологічних, і так само, як і вони, утворюються згідно з правилами латинської граматики.

Отже, щоб краще розуміти значення медичних термінів, правильно і усвідомлено користуватися ними, треба знати принципи їх утворення, паралельно з латинськими словами вивчати їх грецькі еквіваленти, а також кінцеві терміноелементи.

Клінічні терміни – прості слова

abscessus, us m - абсцес, гнійник	paralysis, is f (грецьк.) - параліч
amputatio, onis f - ампутація	paralyticus, a, um - паралітичний
asphyxia, ae f - асфіксія	paresis, is f (грецьк.) - парез, неповний параліч
coma, ātis n - кома, несвідомий стан	pneumonia, ae f (грецьк.) - пневмонія, запалення легенів
comatosus, a, um - коматозний	spasmus, i m (грецьк.) - спазм, судома
contusio, onis f - забій	spasticus, a, um - судомний
defibrillatio, onis f - дефібриляція	shock, i m - шок
diabetes, ae f (грецьк.) - діабет	trauma, ātis n (грецьк.) - травма
diabeticus, a, um - діабетичний	traumaticus, a, um - травматичний
eczema, ātis n (грецьк.) - екзема, лишай	ulcus, ěris n - виразка
febris, is f - гарячка	ulcerosus, a, um - виразковий
fractura, ae f - перелом	vulnus, ěris n - рана
gangraena, ae f (грецьк.) - гангрена	apertus, a, um - відкритий
gangraenosus, a, um - гангренозний	clausus, a, um - закритий
infectio, onis f - інфекція	diffusus, a, um - поширений
infectiosus, a, um - інфекційний	sclopetarius, a, um - вогнепальний
inflammatio, ōnis f - запалення	
intubatio, onis f - інтубація	

ВПРАВИ

Вправа 1. Перекладіть клінічні терміни:

діабетична кома, поперечний перелом, дифузний абсцес, травма ока, хронічна виразка, обтурація легені, травматична перфорація ока, струс головного мозку, фаціальний спазм, бронхіальний спазм, травматичний шок, відкритий перелом, закритий перелом, гангрена стопи, рана обличчя, перелом ребра, інтубація трахеї, ампутація кінцівки, вогнепальна рана.

Греко-латинські дублети позначення органів, частин тіла

<i>Грецькі ТЕ</i>	<i>Латинські слова</i>	<i>Значення</i>
kephalo-, cephalo-, -cephalia	caput, itis n	голова
somato-, -soma	corpus, oris n	тіло
osteo-	os, ossis n	кістка
myo-, -mysium	musculus, i m	м'яз, м'язовий
acro-, -acria	membrum, i n	кінцівка
stetho-	pectus, oris n thorax, acis m	груди грудна клітка
spondylo-	vertebra, ae f	хребець
cardio-, -cardium	cor, cordis n	серце
arthro-	articulatio, onis f	суглоб
rhino-	nasus, i m	ніс
r(h)achi-	columna vertebralis	хребет
gastro-, -gastria	ventriculus, i m	шлунок
entero-	intestinum, i n intestinum tenue	кишка, кишківник тонка кишка
laparo-	abdomen, inis n venter, ntris m	живіт, черево
pneumo-, -pneumono-	pulmo, onis m	легеня
nephro-	ren, renis m	нирка
spleno-	lien, enis m	селезінка
hepato-	-	печінка
cysto-	vesica, ae f vesical urinaria	пузир, міхур сечовий
laryngo-	-	гортань

Грецькі ТЕ, що позначають вчення, науку, метод діагностичного обстеження, лікування, захворювання

<i>Грецькі ТЕ</i>	<i>Значення</i>
-logia	наука, розділ наукової дисципліни, вчення
-scopia	інструментальний огляд, обстеження, дослідження
-graphia	процес записування, запис сигналів чи роботи органа; рентгенографія
-gramma	рентгенівський знімок, зображення
-therapia	лікування (нехірургічне)
patho-, -pathía -páthia	страждання, захворювання, настрій
alg-, -algia, -algesia -odynia	больове відчуття, біль

Терміноелементи, що означають патологічні відхилення органів, види оперативних втручань

<i>Грецькі ТЕ</i>	<i>Значення</i>
steno-, -stenosis	вузький, тісний, звуження, стеноз
-tomia	хірургічна операція розтину органу, тканини
-ectomy	хірургічна операція видалення органу або тканини, ектомія
-rhaphia	хірургічна операція накладення шва
-rhexis	розрив, руйнування органу, розрив кровоносної судини, крихкість
-clasia	хірургічна операція по руйнуванню частини тіла, органу
-centesis	прокол, пункція

ВПРАВИ

1. Зробіть аналіз структури клінічних термінів, поясніть їхнє значення:

Наприклад: osteologia (osteo – кістка, logia – наука) – наука, що вивчає кістки.

Osteoarthropathia, somatoscopia, acroalgia, spondylodynia, arthropathia, pathologia, stethalgia, cardiographia, cardiogramma, hormonotherapia, laryngopasmus, hepatopathia, spondylographia, gastroenterologia, encephalopathia, osteoclasia, nephroraphia, splenectomy, stenocardia.

2. Поясніть значення слів:

Акропатія, артрографія, соматичний, гастралгія, патогенний, гепатологія, стетоскоп, анальгін, кардіальний, риноскоп, краніометрія, дуоденографія, акропігментація, енцефалографія, бронхоскопія, патологія, фізіотерапія (*physi-natura*), бронхоскопія, лапароцентез.

3. Утворіть терміни з заданим значенням:

Наприклад : біль у хребті: хребет – rhachi- ; біль – -algia ; rhachialgia.

Розтин живота, захворювання суглобів, інструментальний огляд носа, розтин нирки, захворювання печінки, головний біль, рентгенографічне дослідження хребців, розрив серця, захворювання суглобів, біль у селезінці, біль у м'язах, зшивання селезінки.

Тема 5: Греко-латинські дублетні позначення органів, частин тіла, тканини, секретів, статі, віку. Суфікси та префікси в клінічній термінології. Те, що позначають функціональні і патологічні стани, різні фізичні якості, відношення та інші ознаки

Суфікси в клінічній термінології

1. Суфікси **-osis, -iasis**:

- «процес або його результат названий основою»,
наприклад: *stenosis* – стеноз, звуження (процес і його результат);
sclerosis – склероз, ущільнення, затвердіння (процес і результат).
- «патологічний процес, дегенеративне захворювання, хронічний хворобливий стан»:
nephrosis – дегенеративне захворювання ниркових каналців,
neurosis – функціональне захворювання нервової системи,

2. Суфікс **-itis** використовується в назвах запальних процесів, запалень, наприклад:

- gastritis* – запалення слизової оболонки шлунка,
- nephritis* – запалення нирок.

Префікси в клінічній термінології

Таблиця 4

<i>префікс</i>	<i>Значення</i>	<i>приклад</i>
hypo-	під, зниження	hypotonia – зниження тону
hyper-	над, підвищення	hypertonia – підвищення тону
anti-	протилежне становище, стан, дія	antidotum – протиотрута
a-, an-	відсутність, негативні ознаки	apathia – емоційна байдужість, analgesia – усунення почуття болю
dys -	розлад функції, утруднення, порушення	dystonia – порушення тону, dysuria – порушення сечовипускання
de-, des-, se-	відділення, видалення, усунення того, що названо основою	desinfectio – знезараження, degeneratio – виродження, secretio – виділення

**Греко-латинські дублетні позначення органів, частин тіла,
тканини, секретів, статі, віку**

Таблиця 5

<i>Грецькі ТЕ</i>	<i>Латинські слова</i>	<i>Значення</i>
haemo-, haemato-, -aemia	sanguis, inis m	кров
myo-, -mysium	musculus, i m	м'яз, м'язовий
neuro-, neuro-	nervus, i m	нерв, нервова система
angio-	vas, vasis n vasculum, i n	судина (переважно кровоносна)
phlebo-	vena, ae f	вена
dermo-, dermat-, -derma	cutis, is f	шкіра
uro-, -uresis, -uria	urina, ae f urinarius, a, um	сеча сечовий
chole-, -cholia	fel, fellis n; bilis, is f	жовч; жовчний
pyo-	pus, puris n	гній
hydro-	aqua, ae f	1. вода; 2. рідина; в поєднанні з назвами органу або хвороби – скупчення рідини в органі
toxo-, toxico-, toxi-	venenum, i n	отрута, отруйний, токсичний
sphygmo-, -sphygmia	pulsus, us m	пульс

ТЕ, що позначають функціональні і патологічні стани

Таблиця 6

<i>Грецькі ТЕ</i>	<i>Значення</i>
pnoe-, -pnoea	дихання
aesthesio-, -aesthesia	відчуття, чутливість
astheno-	слабкість, ослаблення, астенія
spiro-	що відноситься до дихання, дихальний
pneumo-, pneumato-	повітря; газ, що знаходиться в органі
-rhoea	течія, витікання секрету або рідини

-rhagia	кровотеча з будь-якого органа
-stasis	застій, зупинка, стаз
tono-, -tonia	напруга, тонус
-tensio	тиск
-tropho-, -trophia	живлення, кровопостачання органів і тканин
-plegia	удар, параліч
-mnesia	пам'ять

Початковий ТЕ pneumo-, що поєднується з назвою органу, позначає наявність повітря в цьому органі. Якщо в терміні є опорний ТЕ -graphia, то pneumo- означає введення газу в орган з метою контрастної рентгенографії. Легеня зазвичай позначається основою pneumon-, вкрай рідко -pneum-.

Початковий ТЕ haemo- або haemato-, що поєднується з назвою органу, позначає крововилив в його порожнину. При цьому назва органу, як правило, вживається у називному відмінку без суфікса (haematonephros). Аналогічно утворюються терміни, що вказують на накопичення рідини або гною в порожнині органу (hydrometra – наявність рідини в матці).

Терміноелементи, які означають різні фізичні якості, відношення та інші ознаки

Таблиця 7

<i>Грецькі ТЕ</i>	<i>Значення</i>
cryo-	холод, низька температура, замерзання
thermo-, -thermia	теплий; що відноситься до температури
pyr-, pyro-, pyreto-	жар; гарячка
poly-	велика кількість; не один, а декілька
mono-	один
brady-	повільний, уповільнений
tachy-, tacho-	швидкий, частий
cyano-	темно-синій, синюшний
bary-, baro-	1. важкий, вага; 2. тиск, атмосферний тиск
glyco-, gluco-	солодкий, наявність цукру, глюкоза

нехро-	омертвіння; що відноситься до трупа
---------------	-------------------------------------

ВПРАВИ

1. Утворіть назви запальний захворювань, процесів наступної локалізації:
Наприклад: підшлункової залози – *pancreas, atis*, основа: *pancreat-*, запалення підшлункової залози – *pancreatitis*

шлунка, бронхів, нирок, селезінки, сечового міхура, жовчного міхура, головного мозку, гортані, оболонки головного мозку, трахеї, шкіри, суглоба, легень, печінки, кишківника.

2. Утворіть терміни та поясніть їхнє значення:

Наприклад: *arthralgia* – біль у суглобі

cephal-, encephal-, ot-, my-, neur-, nephr-, cyst- cardi-, gastr-, rhin-, lumb-	+ <u>-algia</u>
--	------------------------

cysto-, thoraco-, laparo-, phlebo-, cholecysto-, tracheo-, spondylo-, osteo-, gastroentero-	+ <u>-tomia</u>
--	------------------------

<u>dys-</u> +	-bacteriosis, -aesthesia, -tonia, -topia, -uria, -kinesia, -chromia, -crinia, -pepsia (pepsis – травлення), -гноє
----------------------	--

3. Поясніть значення ТЕ і/або твірних основ, приведіть до них латинські або грецькі дублетні відповідники:

Наприклад: *миома* ; *ми-* – м'яз, *-ома* – суфікс, що має значення «пухлина»; *м'язова пухлина*.

Haemolysis, haemostasis, empyema, haemarthrosis, haematologia, haematoma (скупчення крові в тканинах), *haematonephrosis, uraemia, haematuria, neurosis, neuritis, lymphangiitis, hyperaemia, aesthesiologia, phlebosclerosis, dermatosis, gastrorrhagia, enterorrhagia. anaesthesia, hypaesthesia, dermatitis, sphygmographia, sphygmogramma, pneumothorax, pyodermia, pyaemia, pyothorax, haemorrhagia, апоноє, atrophia, dystrophia, hypertrophia, hypotrophia, hypoxia, cardioplegia, pseudostenosis, апоноє, thermoplegia, cyanosis, acroanaesthesia.*

4. Утворіть латинською мовою терміни з заданим значенням:

Наприклад: наука про захворювання системи крові (кров – *haemato-*, наука – *-logia; haematologia*)

застій лімфи, зменшене (ослаблене) дихання, спазм судин, зупинка кровотечі, запалення багатьох суглобів, розлад живлення, відсутність чутливості, порушення чутливості, підвищена чутливість, односторонній парез, порушення дихання (задишка), підвищений тиск, розлад живлення тканин, знижений вміст кисню в крові.

5. Поясніть значення слів:

Тахіпное, тахікардія, брадикардія, стенокардія, гіпотермія, іммобілізація, інтубація, дезорієнтація, гіпоглікемія, гіперглікемія, гіпоксія, гіпервентиляція, гемоторакс, акубаротравма, атрофія, амнезія, дезинфекція, дистонія.

Тема 6: Номенклатура лікарських засобів.
Лікарські форми.
Структура фармацевтичного терміну

Номенклатура лікарських засобів

Фармацевтична термінологія – це комплекс, що складається з термінологій ряду спеціальних дисциплін, об'єднаних під загальною назвою «фармація» (грец. *pharmakeia* *створення і використання ліків*), які вивчають дослідження, виробництво, використання лікарських засобів рослинного, мінерального, тваринного і синтетичного походження. Центральне місце в цьому комплексі займає номенклатура лікарських засобів – сукупність найменувань лікарських речовин та препаратів, офіційно дозволених для вживання.

Генеральні фармацевтичні терміни:

1. **Лікарський (лікувальний) засіб** – речовина або суміш речовин, дозволені уповноваженим на те органом відповідної країни в установленому порядку для вживання з метою лікування, попередження або діагностики захворювання.
2. **Лікарська речовина** – лік. засіб, що являє собою індивідуальну хімічну сполуку або біологічну речовину.
3. **Лікарська рослинна сировина** – рослинна сировина, дозволена для медичного використання.
4. **Лікарська форма** – зручний для вживання стан, що надається лік. засобу або лік. рослинній сировині, при якому досягається необхідний лікувальний ефект.
5. **Лікарський препарат** – лік. засіб у вигляді певної лікарської форми.
6. **Діюча речовина** – компонент(и) лік. засобів, що має(ють) терапевтичний, профілактичний або діагностичний вплив.
7. **Комбіновані лікарські засоби** – лік. засоби, що містять в одній лік. формі більше однієї діючої речовини у фіксованих дозах.

Багато хімічних сполук, які використовуються в якості лікарських речовин, зберігають і в цій своїй функції ті ж назви, які було їм надано в хімічній номенклатурі (оксид цинку, саліцилова кислота, хлорид натрію тощо). Проте більшість з них представлено не під *науковими, систематичними* назвами, а під *тривіальними* найменуваннями (короткі, прості за будовою назви, зручні для використання як у професіональному спілкуванні, так і звичайному). Тривіальні назви лікарських засобів утворюються за допомогою аббревіації, суфіксації та основокладання.

Наприклад:

Dimexidum *димексид* – тривіальна назва (аббревіатура)

Диметилсульфоксид – наукова, систематична назва.

Загальні вимоги, що пред'являються до назв лікарських засобів:

Усі латинські найменування лікарських речовин є іменниками II відміни середнього роду. Українська назва відрізняється від латинської тільки транскрипцією і відсутністю закінчення -um, напр.: Amidopyrinum *амідопірин*, Sulfadimethoxinum *сульфадиметоксин*, Validolum *валідол*. Тривіальні назви комбінованих лікарських засобів, що є додатками до назви лікарської форми, - також іменники II відміни сер. р., напр, *tablettae «Haemostimulinum» таблетки „Гемостимулін”*.

Фірмові назви імпортованих препаратів слід умовно латинізувати, тобто підставляти замість останньої голосної або додавати до кінцевої приголосної закінчення -um, напр.: замість Mexase *мексаза* — Mexas-um, замість Lasix *лазикс* — Lasix-um і т. д. Винятки допустимі тільки для назв, що закінчуються на -a No-spa. Вони читаються і розглядаються аналогічно до іменників I відміни.

Частотні відрізки в тривіальних назвах лікарських засобів

Необхідно бути дуже уважними під час написання найменувань лікарських засобів. Для того, щоб уникнути помилок у подальшій діяльності необхідно запам'ятати частотні відрізки (фармтерміноелементи) у тривіальних найменуваннях.

1. Частотні відрізки, що несуть інформацію анатомічного, фізіологічного та терапевтичного характеру

Латинська	Українська	Значення
-cor-, -card-	-кор-, -кард-	серцевий, кардіотонічний, коронаророзширюючий
-vas-, -angi-	-ваз-, -ангі-	судинорозширюючий, спазмолітик
-sept-	-септ-	знезаражуючий, антисептик
-dol-, -alg-	-дол-, -ал(ь)г-	беззаспокійливий, анальгетик
-pres(s)-, -ten(s)-	-прес-, -тен(с)-	гіпотензивний
-sed-	-сед-	заспокійливий, седативний
-pyr-	-пір-	жарознижуючий, антипіретик
-aesthes-	-естез-	знеболювальний, анестетик
-test-, -vir-, -andr-	-тест-, -вір-, -андр-	андрогенний, препарат чоловічих статевих гормонів
-thyr-	-тір-	засіб, що впливає на функцію щитовидної залози
-myco-	-міко-	протигрибковий
-chol-	-хол-	жовчогінний
-cid- (лат. occidere вбивати)	-хол- -цид-	антимікробний, протипаразитарний

1. Частотні відрізки, що несуть інформацію фармакологічного характеру

Латинська	Українська	Значення
-sulfa-	-сульфа-	антимікробні сульфаніламідні
-cillin-	-цилін-	антибіотики-пеніциліни
-mycin-	-міцин-	антимікробні антибіотики, продуковані штамми гриба <i>Streptomyces</i> та ін.
-cyclin-	-циклін-	антибіотики – похідні тетрацикліну
-barb-	-барб-	барбітурати – снодійні, похідні барбітурової кислоти
-cain-	-каїн-	місцевознеболювальні (місцеві анестетики)
-cort-	-корт-	кортикостероїди – гормони кори надниркової залози та їх синтетичні аналоги
-oestr -	-естр-	естрогенні – препарати жіночих статевих гормонів та їх синтетичні аналоги
-andr-, -ster-	-андр-, -стер-	андрогенні стероїди – препарати чоловічих статевих гормонів та їх синтетичні аналоги
-vir-	-вір-	отрута; препарати отруйних виділень тварин; протівірусні препарати

Назви препаратів, що містять позначення лікарської форми

1. Якщо лікарська форма (див. лексичний мінімум), що надається лікарському засобу або рослинній сировині, позначена в назві препарату, то ця назва починається з її позначення. Потім називається лікарський засіб або сировина. Найменування лікарської речовини або рослини ставиться в родовому відмінку однини і пишеться з прописної букви.

Напр.:

Tabulettae Analgini *таблетки анальгіну*

Tinctura Valerianae *настойка валеріани*

Незалежно від способу перекладу на українську мову (іменником або прикметником), латинські найменування лікарських речовин або рослин, як правило, є іменниками і виконують функцію неузгодженого означення.

Напр.:

Латинська назва препарату	Українська назва препарату
Unguentum Streptocidi	<i>мазь стрептоцидова</i>
Sirupus Althaeae	<i>сироп алтейний</i>
Oleum Helianthi	<i>олія соняшникова</i>

2. Назва комбінованого лікарського засобу, супроводжуючи позначення лікарської форми, є іменником у називному відмінку, що пишеться в лапках як неузгоджений додаток до найменування лікарської форми.

Напр.:

Tabulettae «Biseptolum» *таблетки „Бісептол”*

3. Узгоджені означення, що характеризують лікарську форму, займають останнє місце в назвах препаратів.

Напр.:

Solutio Iodi spirituosa *розчин йоду спиртовий*

Tabulettae Tetracyclini obductae *таблетки тетрацикліну, покриті оболонкою*

ВПРАВИ

1. Прочитайте назви лікарських засобів і препаратів, перекладіть; виділіть частотні відрізки (TE), суфікси; поясніть їхнє значення:

Morphinum, Mycosolon, Erythromycinum, Aëvium, Mycoseptinum, Chlorophthalmum, Sulfazinum, Pyocidum, Norsulfazolum, Novocainum, Haemodesum, Quadevium, Synoestrolum, Gentamycinum, Synthomycinum, Phenobarbitalum, Mycoheptinum, Myelosanum, Glycerinum, Glucosum, Anaesthesinum, Hydrocortisonum.

2. Напишіть у латинській транскрипції назви лікарських засобів:

Стрептоцид, гепарин, панкреатин, лідаза, гідролізін, диклоксацилін, дикаїн, корвалол, інсулін, нітрогліцерин, валідол, папаверин, тетрациклін, пеніцилін, хінін, амідопірин, кардіовален, ораза.

3. Прочитайте, перекладіть, поясніть граматичну структуру назв препаратів:

1. Solutio Proserini, tinctura Valerianae, tabulettae Octoestrolis, tabulettae Pantocrini, granula «Flacarbonum», species pectorales, solutio Mentholi oleosa, Streptocidum solubile, solutio Streptocidi solubilis.

2. Suspensio «Cindolum», suppositoria vaginalia «Osarbonum», tabulettae Mycoheptini obductae, unguentum Tetracyclini ophthalmicum, linimentum «Sanitas», tabulettae «Cholenzymum», solutio Glucosi, dragee «Aevium».

4. Перекладіть:

1. Розчини, емульсії, свічки, складні порошки, краплі, драже аміназину, вазелінова олія, таблетки фурадоніну, мазь «Дермазин», свічки «Анестезол», розчин новокаїну, драже «Квадевіт», лінімент стрептоциду, синтоміцинова емульсія.

3. Еритроміцинова мазь, олійний розчин фолікуліну, спиртовий розчин йоду, аерозоль «Камфобен», фурагін розчинний, заспокійливий збір, таблетки амідопірину, тетрациклінова мазь, розчин новокаїну, таблетки сульфадимезину.

Лексичний мінімум

Короткі відомості про лікарські форми

aerosolum, i n аерозоль	лік. ф., є дисперсною системою, яка утворюється за допомогою спеціальної упаковки
granulum, i n гранула	тверда лік. ф. у вигляді крупинки, зернятка
gutta, ae f крапля	призначена для внутрішнього або зовнішнього використання у вигляді крапель
unguentum, i n мазь	м'яка лік. ф., має в'язку консистенцію, призначена для зовнішнього використання
linimentum, i n лінімент	мазь рідка
pasta, ae f паста	мазь із вмістом порошкоподібних речовин більше 20 – 25 %
emplastrum, i n пластир	лік. ф. у вигляді пластичної маси, що розм'якшується при температурі тіла і прилипає до шкіри; призначена для зовнішнього використання
suppositorium, i n супозиторій свічка	лік. ф., тверда при кімнатній температурі, розплавляється або розчиняється при температурі тіла; вводиться в порожнини тіла. Якщо супозиторій призначається для введення в піхву, то його називають <i>suppositorium vaginale</i>
pulvis, ěris m порошок	лік. ф., призначена для внутрішнього, зовнішнього або ін'єкційного (після розчинення у відповідному розчиннику) використання
tabuletta, ae f таблетка	дозована лік. ф., що отримується шляхом пресуванням лік. речовин або суміші лік. і допоміжних речовин; призначена для внутрішнього, зовнішнього або ін'єкційного (після розчинення у відповідному розчиннику) використання
tabuletta obducta таблетка, покрита оболонкою	таблетка з оболонкою, призначеною для локалізації місця дії, смаку, зберігання, поліпшення зовнішнього вигляду
dragee (фр.) драже (незмін.)	тверда дозована лік. ф., що отримується шляхом напластовування лік. засобів і допоміжних речовин на гранули
solutio, ōnis f розчин	лік. ф., що отримується шляхом розчинення однієї або декількох лік. речовин; призначена для ін'єкційного внутрішнього або зовнішнього використання
suspensio, ōnis f суспензія	рідка лік. ф., є дисперсною системою, в якій тверда речовина зважена в рідині; призначена для внутрішнього, зовнішнього або ін'єкційного використання
emulsum, i n емульсія	рідка лік. ф., є дисперсною системою, що складається з взаємно нерозчинних рідин; призначена для внутрішнього, зовнішнього або ін'єкційного використання
pilula, ae f пілюля	тверда дозована лік. ф. у вигляді кульки (вага 0,1—0,5), що містить лік. засоби і допоміжні речовини

tinctura, ae f настоянка	лік. ф., є спиртовим, спирто-ефірним, спирто-водним прозорим видобутком з лік. рослинної сировини; призначена для внутрішнього або зовнішнього використання
sirupus, i m (medicinalis) сироп (лікарський)	рідка лік. ф., призначена для внутрішнього використання
species, ēi f (звичайно у множині species, ērum) збір (лікарський)	суміш декількох видів подрібненого або цілого лік. сировини для приготування настоїв і відварів
capsula, ae f капсула	дозована лік. ф., є поміщеним в оболонку (з желатину, з крохмалю або з іншого біополімеру) лік. засобом; призначена для внутрішнього використання
extractum, i n екстракт	лік. ф., що являє собою концентрований видобуток з лік. рослинної сировини, призначена для внутрішнього або зовнішнього використання

Найуживаніші рецептурні формулювання та професійні вирази з прийменниками

ex tempore	за вимогою, екстемпорально
in ampullis	в ампулах
in capsulis	в капсулах
in spritz-tubulis	в шприц-тюбиках
in tabulettis	в таблетках
in tabulettis obductis	в таблетках, покритих оболонкою
in vitro	у пробірці, у лабораторних умовах
in vivo	на живому організмі
per inhalationem	через інгаляцію
per os	через рот, перорально
per rectum	через пряму кишку
per se	у чистому вигляді
pro die	на день, добова доза
pro dosi	на один прийом, разова доза
pro infantibus	для дітей
pro inhalatione	для інгаляції
pro injectionibus	для ін'єкцій
pro narcosi	для наркозу

Тема 7: Систематизація вивчення лексико-граматичного матеріалу

❖ ВПРАВИ

1. Назвіть рід, визначте основу, відмінювання, перекладіть:

thorax, thoracis m
pulmo, pulmonis m
vulnus, vulneris n
sanguis, sanguinis m
tempus, temporis n

2. Перекладіть латинські терміни українською:

trauma thoracis
fractura costae
insufficiencia cordis acuta
vulnus sclopetarium
coma diabeticum
contusio cerebri

4. Складіть латинські словосполучення:

«механічна асфіксія»
«гострий біль у грудній клітці»
«зупинка серця»
«масивна кровотеча»
«ураження головного мозку»

Підказка: використайте:

asphyxia, ae f; mechanicus, a, um;
dolor, oris, m; acutus, a, um; pectus, oris n;
arrestatio, onis f; cor, cordis n;
haemorrhagia, ae f; massivus, a, um;
laesio, onis f; cerebrum, i n

5. Створіть 5 власних латинських словосполучень, характерних для екстреної медицини, використовуючи такі слова:

trauma, shock, dolor, sanguis, cor, pulmo, cerebrum, status, oedema.

6. Перекладіть терміни та вкажіть яка частина – латинська, а яка – грецька:

cor – cardia

ren – nephros

pulmo – pneumon

cutis – derma / dermatos

cerebrum – encephalon

os – osteon

vas – angion

sanguis – haima / haimatos

7. Утворіть термін із поданих елементів (префікс + корінь + суфікс) та поясніть їхнє значення:

1. hyper- + tensio
2. brady- + cardia
3. tachy- + rhoë
4. haemo- + rrhagia
5. poly- + trauma
6. dys- + functio
7. hypo- + glycaemia
8. anti- + septicus
9. peri- + card- + -itis
10. mono- + paresis

8. Складіть клінічний термін із поданих компонентів:

«зменшення кількості лейкоцитів» → (leuco- + -penia)

«збільшення частоти серцевих скорочень» → (_____)

«запалення бронхів» → (_____)

«утруднене дихання» → (_____)

«припинення кровотечі» → (_____)

«шлункова кровотеча» → (_____)

«розтин вени» → (_____)

9. Створіть 5 власних клінічних термінів, застосовуючи:

- префікси: hyper-, hypo-, dys-, tachy-, brady-

- корені: *cardi-*, *rhoë*, *glyc-*, *therm-*, *ton-*
- суфікси: *-ia*, *-itis*, *-osis*

10. Перекладіть українською:

1. Solutio Adrenalini hydrochloridi 0,1%
2. Tabulettae Nitroglycerini sublinguales
3. Injectio Magnesium sulfatis 25%
4. Unguentum Hydrocortisoni
5. Pulvis Streptocidi
6. Suspensio Amoxicillini
7. Capsulae Prednisoloni
8. Solutio Natrii chloridi isotonica
9. Guttae ophthalmicae Ciprofloxacini
10. Tabulettae «Ibuprophenum»

11. Перекладіть латинською:

1. Розчин Адреналіну 0,1 % у ампулах № 10.
2. Таблетки Фуросеміду по (ана) 40 мг.
3. Розчин Глюкози 40 %
4. Таблетка Нітрогліцерину.
5. Суспензія Амоксициліну для перорального застосування (per os).
6. Розчин Лідокаїну 2 % в ампулах № 10.
7. Капсула Омепразолу.

Таблиця відмінкових закінчень I–V відмін

	I відміна	II відміна		III відміна			IV відміна		V відміна
Casus	Fem.	Masc.	Neutr.	Masc.	Fem.	Neutr.	Masc.	Neutr.	Fem.
Singularis									
Nom.	-a	-us, -er	-um, -on	-o, -or, -os, -er, -es, -ex	-do, -go, -io, -as, -is, -es, -us, -s, -x	-en, -ur, -e, -al, -ar, -us, -ma, -t, -c, -l	-us	-u	-es
Gen.	-ae	-i		-is			-us		-ēi
Dat.	-ae	-o		-i			-ui	-u	-ēi
Acc.	-am	-um		-em (-im)		Acc.=Nom	-um	-u	-em
Abl.	-ā	-o		-e(i)			-u		-e
Pluralis									
Nom.	-ae	-i	-a	-es		-a(ia)	-us	-ua	-es
Gen.	-ārum	-ōrum		-um (ium)			-uum		-ērum
Dat.	-is	-is		-ībus			-ībus		-ēbus
Acc.	-as	-os	-a	-es		-a(ia)	-us	-ua	-es
Abl.	-is	-is		-ībus			-ībus		-ēbus

ПРИКМЕТНИКИ

	<i>Pið</i>	<i>Singularis</i>		<i>Pluralis</i>	
		<i>Nom.</i>	<i>Gen.</i>	<i>Nom.</i>	<i>Gen.</i>
I група (і найвищий ступінь порівняння)	<i>m</i>	-us, -er	-i	-i	-orum
	<i>f</i>	-a	-ae	-ae	-arum
	<i>n</i>	-um	-i	-a	-orum
II група	<i>m, f</i>	-is	-is	-es	-ium
	<i>n</i>	-e		-ia	
Вищий ступінь порівняння	<i>m, f</i>	-ior	-(ior)is	-(ior)es	-(ior)um
	<i>n</i>	-ius		-(ior)a	

АФОРИЗМИ – ЛАТИНСЬКІ КРИЛАТІ ВИСЛОВИ

1. Ab imo pectore – Від щирого серця.
2. Ab ovo – З самого початку
3. Abeunt studia in mores – Звичка стає характером.
4. Acta non verba – Діла – не слова!
5. Ad Calendas Graecas – До грецьких календ (відповідає «після дощук в четвер», «коли рак свисне», «на турецький Великдень», «на китайську Паску» та ін.).
6. Ad fontes – до джерел
7. Ad hoc – для цього (випадку)
8. Ad multos annos – на довгі роки
9. Alea iacta est – Гральну кістку кинуто, жереб кинуто (Гай Юлій Цезар).
- 10. Aliis lucens, uxor – Свѣтячи іншим, горю сам. Слова голландського лікаря Ван дер Тульпа. Цей девіз асоціюється з однією з емблем медицини – запаленою свічкою.**
11. Alma mater – «мати-годувальниця» (стосовно університету, у якому навчався).
12. Alter ego – інша сутність, друге «я»
13. Amat victoria curam – Перемога любить старання.
14. Amicus Plato, sed magis amica veritas – Мені дорогий Платон, але істина ще дорожча. правда понад усе (досл.: друг Платон, але більша подруга – істина) (Арістотель)
15. Amicus certus in re incerta cernitur – справжній друг виявляється в біді (Цицерон)
- 16. Amicus humani generis – Друг роду людського (про лікаря) (Транквілл).**
17. Amore, more, ore, re – любов, характер, слова, дії.
18. Amor tussisque non celatur – Любов, як кашель, – не приховаєш.
19. Animus in consulendo liber – У радѣ дух вільний (Гай Саллюстій) – девіз НАТО
20. Aquila non capit muscas – Орел не полює на мух.
21. Arbor mala, mala mala – Погане дерево – погані плоди (букв. — «яблука»).
22. Argumentum ad temperantiam – звернення до помірності (також – принцип золотѣї середини або принцип середнього шляху).
23. Ars longa vita brevis est – Мистецтво довге, життя коротке (Гіппократ).
24. Aurea mediocritas – Золота середина (Горацій).
25. Aut cum scuto, aut in scuto – Або зі щитом, або на щиті (побажання, яке говорили спартанцям, що відправлялися у бій. Означає або вернутися із честю, або з честю померти в бою).
26. Aut nunc, aut numquam – Тепер або ніколи.
27. Aut bene, aut nihil – Або добре, або нічого.
28. Ave, Caesar, morituri te salutant або Ave, Imperator, morituri te salutant – Здрастуй, Цезарю (Імператоре), приречені на смерть вітають тебе.
29. Barba crescit, caput nescit – Борода росте, голова порожня (букв. «не розуміє»).
30. Barba non facit philosophum – Борода не робить філософом [людину].
- 31. Bene dignoscitur, bene curatur – Добре (правильно) розпізнається, добре (правильно) лікується.**
- 32. Bona valetudo melior est, quam maximae divitiae – Добре здоров'я краще за будь-яке багатство.**
33. Carpe diem – Лови день, або «carpe diem, quam minimum credula postero» – «лови день, довіряючи якомога менше майбутньому» (Горацій).
34. Citius, altius, fortius – Швидше, вище, сильніше (девіз Олімпійських ігор).
35. Cogito ergo sum – Я мислю, отже я існую (Рене Декарт).
36. Cognosce te ipsum – Пізнай самого себе.
37. Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur – Злагодою малі держави зміцнюються, від розбіжностей найбільші розпадаються (Гай Саллюстій).
38. Consuetudo est altera natura – Звичка – друга натура (Цицерон).

39. *Contra spem spero* – Без надії сподіваюсь.
- 40. *Contra vim mortis non est medicamen in hortis* – Проти сили смерті нема ліків (лікарської рослини) у садах (із "Салернського кодексу здоров'я").**
41. *Cujusvis hominis est errare; nullius, nisi insipientis in errore perseverare* – Кожній людині властиво помилятися, але тільки дурневі властиво упиратися в помилці (Цицерон).
42. *Cui bono?* – кому на користь? = в чийх інтересах? (Цицерон).
- 43. *Cura te ipsum* – Зціли самого себе, вилікуй самого себе (букв. «вилікуйся сам, перш ніж лікувати інших»).**
44. *Curriculum vitae (CV)* – перебіг життя, резюме.
45. *De gustibus et coloribus (non) est disputandum* – Про смаки і кольори (не) сперечаються.
46. *De jure* – юридично, в принципі.
47. *De facto* – фактично, на практиці.
- 48. *Diagnosis bona – curatio bona* – Добрий (правильний) діагноз – Добре (правильне) лікування.**
49. *Dictum sapienti sat est* – Для розумного досить і одного слова.
50. *Dimidium facti, qui coepit, habet* – Початок – половина справи.
51. *Divide et impera* – Розділяй і володарюй.
52. *Dixi* – я сказав.
53. *Docendo discimus* – Навчаючи вчимося.
- 54. *Dum aegrotus spirat, medicus sperat* – Доки хворий дихає, лікар надіється.**
55. *Dum spiro spero* – Поки дихаю, сподіваюся.
56. *Dura lex, sed lex* – Суворий закон, але закон.
57. *E pluribus unum* – З багатьох – єдине (Цицерон) – девіз, розміщений на гербі США
58. *Edimus, ut vivamus, non vivimus, ut edamus* – Їмо, щоб жити, а не живемо, щоб їсти.
59. *Errare humanum est, (stultum est in errore perservare)* – Людині властиво помилятися, (дурню – наполягати на помилках).
60. *Est modus in rebus* – Всьому є межа; все має свою міру (Горацій).
61. *Est rerum omnium magister usus* – Досвід всьому вчитель (Цезар).
62. *Et tu, Brute?* – «І ти, Бруте?» – останні слова Цезаря, коли його друг Брут, учасник змови, вдарив імператора кинджалом.
63. *Ex cathedra* – з кафедри, з амвону (тобто – незаперечно, офіційне).
64. *Faber est suae quisque fortunae* – кожен є творцем своєї долі.
- 65. *Facilius est morbos evitare, quam eos curare (Hippocrates)* – Легше хворобам запобігти, ніж їх лікувати.**
66. *Feci quod potui, faciant meliora potentes* – Я зробив, що міг, хай інші зроблять краще.
67. *Festina lente* – Поспішай повільно.
68. *Felix, qui potuit rerum cognoscere causas* – Щасливий той, хто зміг пізнати істину речей (Вергілій).
69. *Finis coronat opus* – Кінець вінчає справу (Кінець справі вінець).
70. *Gutta cavat lapidem* – Крапля довбає камінь (Овідій).
71. *Hic locus est, ubi mors gaudet succurrere vitae* – Тут місце, де смерть рада допомогти життю (напис над входом до анатомічного театру Паризького університету).
72. *Homo locum ornat, non hominem locus* – Людина прикрашає місце, а не місце людину.
73. *Homo sum et nihil humani a me alienum puto* – Я людина, і ніщо людське мені не чуже.
74. *Imago animi vultus est* – Обличчя – дзеркало душі (Цицерон).
75. *Imperare sibi, maximum imperium est* – Володіння над собою – найбільше з володінь.
- 76. *In ferro salus* – У залізі (тобто в хірургічному інструменті) спасіння.**
77. *In medias res* – Всередину речей, у саму суть справи (Горацій).
78. *In varietate concordia* – Єдність в різноманітті (девіз Європейського Союзу).
- 79. *Invia est in medicina via sine lingua Latina* – Непрохідний в медицині шлях без латинської мови.**
80. *in vitro* – в пробірці.
81. *in vivo* – на живому організмі.

82. Labor omnia vincit – Праця все перемагає.
83. Lapsus – Падіння, помилка, ляп.
84. Littera scripta manet – Написане залишається.
85. Litteris et artibus – «Науками й мистецтвом», напис на головному корпусі Львівської політехніки.
86. Lux in Tenebris – Світло в темряві.
87. Magnum opus – Головний твір.
88. Mala herba cito crescit – Погана трава (бур'ян) швидко росте.
- 89. Medice, cura te ipsum – Лікарю, допоможи собі сам.**
- 90. Medicus curat, natura sanat – Лікар лікує, природа зцілює (див. Natura sanat...).**
91. Memento mori – пам'ятай про смерть; пам'ятай, що [доведесться] вмирати.
- 92. Mens sana in corpore sano – У здоровому тілі – здоровий дух.**
- 93. Modicus cibi, medicus sibi – Помірний в їді – лікар сам собі.**
94. Modus vivendi – Спосіб життя.
- 95. Natura sanat, medicus curat morbos – Природа оздоровлює, лікар лікує хвороби (Гіппократ).**
- 96. Ne noceras, si juvare non potes – Не зашкодь, якщо не можеш допомогти (хворому).**
97. Ne quid nimis – Нічого зайвого (Горацій)
98. Nisi mortui vivunt et muti loquuntur – Тут мертві живуть і німі розмовляють (писали при вході у бібліотеку).
99. Nihil novi – Нічого нового.
100. Nil satis nisi optimum – Тільки найкраще достатньо добре.
- 101. Noli nocere – Не зашкодь (хворому).**
102. Non progredi est regredi – Не йти вперед, значить йти назад.
103. Non scholae, sed vitae discimus – Вчимося не для школи, а для життя.
104. Nosce te ipsum – Пізнай самого себе.
105. Nota bene (NB, n.b.) – Зауваж, зверни увагу, візьми на замітку, запам'ятай.
106. Nulla aetas ad discendum sera – Вчитися ніколи не пізно.
107. Nulla est doctrina sine lingua Latina – Немає жодної науки без латини.
108. Nulla regula sine exceptione – Немає правил без винятків.
109. Op. cit. – скорочення від лат. opus citatum або opere citato – Цитована праця, у процитованій праці.
110. Omnia mea mecum porto – Все своє ношу з собою (Цицерон).
- 111. Omnium artium medicina nobilissima est – З усіх наук медицина – найблагородніша (Гіппократ).**
- 112. Optimum medicamentum quies est – Найкращі ліки – спокій (Цельс).**
113. O sancta simplicitas – О, свята простота!
114. O tempora, o mores! – О, часи, о, звичаї!
115. Panem et circenses – Хліба та видовищ (Ювенал).
116. Patriae decori civibus educandis – «Освічені громадяни – окраса Батьківщини», напис на головному корпусі Львівського університету
117. Per aspera ad astra – Через терни до зірок!
118. Per fas et nefas – Усіма дозволеними чи недозволеними засобами.
- 119. Periculum in mora – Небезпека у зволіканні.**
120. Post scriptum (P. S. або P S) – Допис до листа.
121. Praemonitus, praemunitus – Хто попереджений, той озброєний.
- 122. Primum non nocere – Найперше – не зашкодь (букв. «Передовсім, не спричини (хворому) шкоди»).**
123. Primus inter pares – Перший серед рівних.
124. Pro bono – Для публічного добра.
125. Quo Vadis – Куди йдеш?
126. Quod licet Iovi non licet bovi – Те, що дозволено Юпітеру, не дозволено бикові.
127. Radices literarum amara sunt, fructus dulces – Корені наук гіркі.
128. Repetitio est mater studiorum – Повторення – мати навчання.

129. *Salus populi suprema lex est* – Благо народу – найвищий закон (Цицерон).
130. *Sapienti sat* – Розумному досить.
131. *Saltem te tentavisse* – Принаймні ви спробували.
132. *Scientia potentia est* – Знання – сила (Френсис Бекон).
133. *Scio me nihil scire* – Я знаю, що я нічого не знаю.
134. *Si vis pacem, para bellum* – Якщо хочеш миру, готуйся до війни.
135. *Sic transit gloria mundi* – Так проходить мирська (людська) слава.
136. *Status quo* – Теперішнє становище.
137. *Sub rosa* – У таємниці (букв. під розою).
138. *Suum cuique* – Кожному своє, будь-кому своє, кожному за його заслугами
139. *Tabula rasa* – Чиста дошка.
140. *Terra incognita* – Невідома земля.
141. *Tertium non datur* – Третього не дано.
142. *Ubi concordia, ibi victoria* – Де згода, там і перемога.
- 143. *Ubi pus, ibi incisio* – Де гній, там надріз.**
144. *Unus pro omnibus, omnes pro uno* – Один за всіх і всі за одного. (девиз Швейцарії)
145. *Usus magister est optimus* – Досвід – найкращий учитель. (Цицерон)
146. *Veni vidi vici* – Прийшов, побачив, переміг.
147. *Verba volant, scripta manent* – Слова відлітають, написане залишається.
148. *Veto* – забороняю.
149. *Vivere memento* – Пам'ятай, що живеш.
150. *Vivere militare est* – Жити – значить боротися.

A

a, ab (прийм. з Abl.) – від
abdōmen, ĩnis n – живіт, черево
abdominālis, e – черевний
abdūcens, ntis – відвідний
abductor, ōris m – відвідник, відвідний м'яз
aberrans, ntis – відхильний
abortīcus, a, um – абортивний, зв'язаний з викиднем
abortus, us m – викидень, аборт
abruptus, a, um – відірваний
abscessus, us m – нарив
absolūtus, a, um – цілковитий, повний
accessorius, a, um – додатковий
acer, acris, acre – гострий
acetabūlum, i n – вертлюжна впадина
acētas, ātis m – ацетат
acetylsalicylicus, a, um – ацетилсаліциловий
acidum (-i) arsenicōsum (-i) anhydricum (-i) – миш'яковистий ангідрид
acidum, i n – кислота
acne, es f – акне (невідм.), вугор
acquisītus, a, um – набутий
activātus, a, um – активований
activitas, ātis f – активність
actīvus, a, um – активний
acus, us f – голка
acustīcus, a, um – слуховий
acūte – гостро
acūtus, a, um – гострий
ad (прийм. з Acc.) – до, для, при, в
adamantīnus, a, um – емалевий
addo, ěre 3 – додавати (до чогось)
addūco, ěre 3 – приводити
adductor, ōris m – привідник, привід-ний м'яз
aden, adēnis m – залоза, лімфатичний вузол
adenōma, ātis n аденома – пухлина, що виникає із залозистого епітелію
adeps, adīpis m – жир, сало
adhaesīvus, a, um – липкий
adhibeo, ěre 2 – застосовувати, використовувати
adipocytus, i m – адипоцит
adipositas, ātis f – ожиріння
adipōsus, a, um – жировий
adītus, us m – вхід
adjūvans, ntis – допоміжний
adjūvo, āre 1 – допомагати
adminicūlum, i n – підпора
Adrenalīnum, i n – адреналін
adultus, a, um – дорослий
adversarius, i m – противник
adversus (m) = adversum (n) – проти
aeger, gra, grum – хворий, нездоровий, слабкий
aegre – слабо, ледве

aegritūdo, ĩnis f – захворювання
aegrōta, ae f – хвора
aegrōtus, i m – хворий
aequālis, e – однаковий, рівний
aēr, aēris m – повітря
aērosolum, i n – аерозоль
Aetacridīnum, i n – етакридин
aetas, ātis f – літо, вік
Aether, ěris m – ефір
aethereus, a, um – ефірний
Aethylcysteīnum, i n – етилцистеїн
aethylīcus, a, um – етиловий
Aethylmorphīnum, i n – етилморфін
aetiologia, ae f – етіологія – вчення про причини (захворювання)
affērens, ntis – аферентний, приносний
affixus, a, um – прикріплений, нерухомий
ageusia, ae f – агевзія – відсутність смаку
aggregātus, a, um – зібраний, згрупований
agītans, ntis – дрижачий
agīto, āre 1 – рухати, збовтувати
ago, ěre 3 – приводити в рух, робити, діяти
ala, ae f – крило
alāris, e – криловий
albicans, ntis – білуватий, білястий
albūmen, ĩnis n – білок
albus, a, um – білий
alcoholīcus, a, um – алкогольний
aliēnus, a, um – чужий, сторонній, зайвий
alimentarius, a, um – травний, харчовий
allergēnum, i n – алерген – речовина, яка викликає алергічну реакцію
allergia, ae f – алергія – підвищена чутливість організму щодо повторної дії на нього того чи іншого алергену
allergīcus, a, um – алергічний
almus, a, um – годувальний, живильний
alter, ěra, ěrum – інший, другий, один з двох
alternans, ntis – перемінний
altus, a, um – високий
Alūmen, ĩnis n – галун
alveolāris, e – комірковий
alveolus, i m – комірка, альвеола
alvus, i f – живіт, шлунок
alvus laxa – розвільнений шлунок
amārus, a, um – гіркий
amīca, ae f – подруга
amicitia, ae f – дружба
amicus, i m – друг
Amidopyrīnum, i n – амідопірін
Aminazīnum, i n – аміназин
Aminochinōlum, i n – амінохінол
Ammonium, i n – аміак, амоній
amo, āre 1 – любити
ampulla, ae f – ампула
amputatio, ōnis f – ампутація – відсікання, відтинання
amylaceus, a, um – крохмальний

Amŷlum, i n – крохмаль
ana – по, порівну
Anaesthesinum, i n – анестезин
Anaesthesolum, i n – анестезол
anaestheticus, a, um – знеболюючий, болезаспокійливий
Analginum, i n – анальгін
analŷsis, is f – аналіз, розбір, розкладання на складові частини
anamnēsis, is f – анамнез – згадування (хворого), відомості про початок і розвиток хвороби
anamnēsis morbi – історія хвороби
anaphāsis, is f – анафаза – стадія поділу клітин, яка характеризується розходженням хромосом до полюсів клітини з утворенням фігур, що називаються дочірніми зірками
anastomōsis, is f – анастомоз, сполучення, зв'язання
anatōmia, ae f – анатомія – наука, яка вивчає форму й будову тіла людини і тварини методом розтину і препарування
aneurysma, ātis n – аневризма – розширення просвіту судини або порожнини серця
angina, ae f – ангіна, запалення мигдаликів
angina pectōris – грудна жаба, стенокардія
angiomotorius, a, um – ангиомоторний
angulāris, e – кутовий
angulus, i m – кут
angustus, a, um – вузький
anhepaticus, a, um – ангепатичний, позапечінковий
anhydricus, a, um – безводний
animal, ālis n – тварина
animus, i m – дух, душа, психіка
anisātus, a, um – ганусовий
anorexia, ae f – анорексія – відсутність апетиту
anosmia, ae f – аносмія – відсутність нюху
ansa, ae f – петля
ante (прийм. з Acc.) – перед, до
antebrachium, i n – передпліччя
antecēdens, ntis – попередній
anterior, ius – передній
anterolaterālis, e – передньобічний
anthracicus, a, um – сибірковиразковий
anthracōsis, is f – антракоз – відкладання вугільного пилу в органах і тканинах
anthrax, ācis m – сибірка, сибірська виразка
antiasthmaticus, a, um – протиастматичний
antibioticus, a, um – антибіотичний (проти життєдіяльності мікроорганізмів)
antidōtum, i n – протиотрута
antipyreticus, a, um – жарознижувальний
antirabicus, a, um – протисказний
antirheumatica (remedia) – протиревматичні засоби

antisepticus, a, um – антисептичний, протигнильний, знезаражуючий
anulāris, e – кільцевий
aorta, ae f – аорта
aorticus, a, um – аортальний
apathicus, a, um – апатичний
apertūra, ae f – апертура, отвір
apertus, a, um – відкритий
apex, īcis m – верхівка; кінчик
apicālis, e – верхівковий
apis, is f – бджола
aponeurōsis, is f – апоневроз – розтяг сухожилка
apophŷsis, is f – апофіз, приросток
apoplexia, ae f – апоплексія – крововилив у будь-який орган
apparātus, us m – апарат
appendix, īcis f – відросток, привісок, додаток
appetitus, us m – апетит
aprosopia, ae f – апросопія – відсутність обличчя
aqua, ae f – вода
aqua (-ae f) Plumbi – вода свинцева
aquōsus, a, um – водний
arabicus, a, um – арабський
arachne, es f – павук, павутина
arbor, ōris f – дерево
arborescens, ntis – деревоподібний
arcus, us m – дуга, склепіння
argenteus, a, um – срібний
Argentum, i n – срібло
arrhythmia cordis – порушення ритму серцевих скорочень
ars, artis f – мистецтво, наука
arsenicōsus, a, um – миш'яковистий
arteria, ae f – артерія
arteria azygos vaginae – непарна артерія піхви
arteriālis, e – артеріальний
arteriōla, ae f – артеріола
arteriōsus, a, um – артеріальний
arteriovenōsus, a, um – артеріо-венозний
articulāris, e – суглобовий; з'єднувальний (*systema articulāre* – система з'єднань)
articulatio, ōnis f – суглоб
artificiālis, e – штучний, неприродний
ascendens, ntis – висхідний
ascites, ae m – асцит, черевна водянка, скупчення транссудату в черевній порожнині
aseptice – асептично (в безгнільних умовах)
asper, ěra, ěrum – жорсткий, горбистий, нерівний
aspersio, ōnis f – присипка
asthma, ātis n – астма, ядуха
astrum, i n – зірка
atlas, ntis m – атлант, перший хребець
atōmus, i f – атом

atopīcus, a, um – атопічний, у незвичному місці
atque – і, а також
atrium, i n – передсердя
atrophīcus, a, um – атрофічний
attente – уважно, пильно
attentus, a, um – уважний
audens, ntis – сміливий, рішучий
audeo, ēre 2 – наважуватися, мати бажання
audio, īre 4 – слухати
auditīvus, a, um – слуховий
auditorius, a, um – слуховий
audītus, us m – слух
auricūla, ae f – вушна раковина
auriculāris, e – вушний, слуховий
auris, is f – вухо
Aurum, i n – золото
auscultatio, ōnis f – вислуховування
ausculto, āre – вислуховувати
aut – або
autopsia, ae f – аутопсія – розтин трупа для встановлення причини смерті
avis, is f – птах
axiālis, e – осьовий, аксіальний
axilla, ae f – пахва
axillāris, e – пахвовий, аксиллярний
axis, is m – вісь, осьовий хребець
axungia, ae f – жир, сало
ázŷgos (грецьк.) – непарний

В

bacca, ae f – ягода
bacillus, i m – паличка, збудник хвороб; паличка (*м'яка лікарська форма*)
bacterialis, e – бактеріальний
bactericīdus, a, um – бактерицидний, вбиваючий бактерії
balneum, i n – ванна
balsānum, i n – бальзам
Barbitalum-natrium, i n – барбітал-натрій
Barium, i n – барій
basālis (basiālis, basilāris), e – основний, базальний
basis, is f – основа
basophilīcus, a, um – базофільний
bene – добре
benignus, a, um – доброякісний
biceps, cipītis – двоголовий
Bicillinum, i n – біцилін
bicipitālis, e – двоголовий
bifurcatio, ōnis f – роздвоєння
bilamināris, e – двопластинчастий
bilaterālis, e – двосторонній, двобічний
biliāris, e – жовчний
bilifer, fēra, fērum – жовчний, жовчоносний
bilis, is f – жовч (*яка виливається з жовчного міхура*)
bilobātus, a, um – двочастковий

binominālis, e – двоіменний
biopsia, ae f – біопсія – прижиттєве видалення шматочка ураженої тканини для мікроскопічного дослідження
bipennātus, a, um – двоперий
bis – двічі, два рази
Bismūthum, i n – вісмут
biventer, tra, trum – двочеревцевий
blephāron, i n (грецьк.) – повіка
bolus, us f – глина
bonus, a, um – добрий
botulismus, i m – ботулізм – важке харчове отруєння
bovīnus, a, um – бичий
brevis, e – короткий
brikētum, i n – брикет
Bromcamphōra, ae f – бромкамфора
bromīdum, i n – бромід
Bromum, i n – бром
bronchiālis, e – бронховий, бронхіальний
bronchus, i m – бронх
bucca, ae f – щока
bulbus, i m – цибулина
bulbus ocūli – очне яблуко
bursa, ae f – сумка
Butyrōlum, i n – бутирол
butyrum, i n – масло (*тверде*)

С

Cacao – какао (*невідм.*)
cadāver, ěris n – труп
caecum, i n – сліпа кишка
caecus, a, um – сліпий
calcar, āris n – шпора, осторога
Calcium, i n – кальцій
calcūlus, i m – камінь, камінчик
caliciformis, e – келихоподібний
calīde – гарячим способом
calīdus, a, um – теплий, гарячий
calix, ĩcis m – чашечка (*нирки*)
callōsus, a, um – мозолистий
calor, ōris m – тепло, жар
calvaria, ae f – склепіння черепа
calyx, ŷcis m – чашечка (*квітки*), келих (*гіст.*)
camēra, ae f – камера
Camphōra, ae f – камфора
canalicūlus, i m – каналець
canālis, is m – канал
cancer, cri m – рак
canīnus, a, um – ікловий (*dens canīnus – ікло*)
canis, is m, f – собака
capillāris, e – капілярний
capitūlum, i n – головочка
capsūla, ae f – капсула
capsulātus, a, um – капсулований
caput, ĩtis n – голова; головка
Carbo, ōnis m – вугілля
carbōnas, ātis m – карбонат

carbuncŭlus, i m – карбункул, група чиряків
carcinōma, ātis n – карцинома – ракова пухлина
cardia, ae f – 1) серце (*грецьк.*); 2) вхід до шлунка
cardiācus, a, um – серцевий
cardiālis, e – серцевий
cardinālis, e – кардинальний, основний
caries, ēi f – костоїда, карієс
carotīcus, a, um – каротидний, сонний
cartilagineus, a, um – хрящовий
cartilāgo, īnis f – хрящ
casus, us m – випадок; відмінок
cataracta, ae f – катаракта – часткове або повне помутніння речовини або капсули кришталіка з пониженням гостроти зору аж до повної його втрати
catarrhus, i m – катар, запалення слизової оболонки якогось органа
cauda, ae f – хвіст
caudalis, e – хвостовий, каудальний
caulis, is m – стебло
causa, ae f – причина
caute – обережно
caverna, ae f – каверна, печера
cavernōsus, a, um – кавернозний, печеристий
cavea, ae f – порожнява (*caveae thorācis* – порожнява грудної клітки)
cavitas, ātis f – порожнина, западина
cavum, i n – порожнина (*істор.*)
cavus, a, um – порожнистий, пустий, порожній
cedo, ěre 3 – уступати, занепадати духом
celer, ěris, ěre – швидкий
cellŭla, ae f – клітина, клітинка; комірка
cellŭlaris, e – клітинний
Celsus (i m) Aulus Cornelius (*кінець I ст. до н.е. – перша половина I ст. н.е.*) – Цельс – римський лікар, учений і письменник
cementum, i n – цемент
cena, ae f – обід
centrālis, e – центральний
centrum, i n – центр
cera, ae f – віск
cerāsum, i n – вишня (*плід*)
cerātus, a, um – навоскований
cerebellāris, e – мозочковий
cerebellum, i n – мозочок
cerebrālis, e – церебральний, стосується великого мозку
cerebrospinālis, e – спинно-мозковий
cerēbrum, i n – великий мозок
cerno, ěre 3 – розрізняти
cervicālis, e – шийний
cervix, īcis f – 1) шия (*нижня частина, карк*); 2) шийка (*матки*)
cetēri, ae, a (Pl.) – інші, решта
charta, ae f – папір (*charta sinapisāta* – *зірчичник*)
chiasma, ātis n – перехрестя
Chininum, i n – хінін
Chinisolum, i n – хінозол
chirurgia, ae f – хірургія – розділ медицини, що займається оперативним лікуванням хвороб
chirurgīcus, a, um – хірургічний
chirurgus, i m – хірург
chlorāli hydras (-ātis m) – хлоралгідрат
chlorīcus, a, um – хлорний
chloridum, i n – хлорид
Chloroformium, i n – хлороформ
chlorōsus, a, um – хлористий
cholagōgus, a, um – жовчогінний
chole, es f – жовч (*грецьк.*)
choledōchus, a, um – який приймає жовч (*ductus choledōchus* – *загальна жовчна протока*)
cholēra, ae f – холера
choroideus, a, um – судинний
chronīcus, a, um – хронічний, затяжний, тривалий
cibus, i m – їжа
cicatrix, īcis f – шрам, рубець
cilia, ōrum n Pl. – вій
ciliāris, e – війковий
cinereus, a, um – сірий
cingulum, i n – пояс
circulatio (-ōnis f) sanguinis – кровообіг
circŭluis sanguinis minor – мале коло кровообігу
circŭlus sanguinis major – велике коло кровообігу
circŭlus, i m – коло
circumcisio, ōnis f – обрізання
circumferentia, ae f – обвід
circumferentiālis, e – обвідний
circumflēxus, a, um – огиначальний
circumscriptus, a, um – обмежений, осумкований
cirrhōsis, is f – цирроз, зморщування
cirrhōticus, a, um – циротичний
citissime – якнайшвидше
cito – швидко
Citramōnum, i n – цитрамон
citus, a, um – швидкий
clausoangulāris, e – закритокутовий
clausus, a, um – закритий
clavicŭla, ae f – ключиця
claviculāris, e – ключичний
clinica, ae f – клініка
clinicālis, e – клінічний
clinoideus, a, um – нахилений
clysma, ātis n – клізма, промивання
coarctatio, ōnis f – звуження кровносної судини (*вроджене*)
coccygeus, a, um – куприковий
coccyx, ygis m – куприк

cochlea, ae f – за́виток, равлик
cochlear, āris n – ложка
cochleāris, e – завитковий
coctorium, i n – кокторій – приміщення в аптеці, де готують настої і відвари
Codeinum, i n – кодеїн
Coffeinum, i n – кофеїн
Coffeinum(-i)- natrii benzoas (-ātis m) – кофеїн-бензоат натрію
collapsus, us m – колапс – падіння діяльності серця; гостра судинна недостатність
collaterālis, e – обхідний
collēga, ae m – колега, товариш
collicūlus, i m – горбик, горбок
collum, i n – шия, шийка
colon, i n – ободова кишка
color, ōris m – колір, барва
columna, ae f – стовп
columna vertebrālis – хребтовий стовп, хребет
coma, ātis n – кома – повна втрата свідомості
combinātus, a, um – комбінований
combustio, ōnis f – опік
comītans, ntis – супутній
commissūra, ae f – спайка
communīcans, ntis – сполучний
commūnis, e – загальний, спільний, звичайний
compactus, a, um – компактний, щільний
compartimentum, i n – відділ (*анат.*)
compensatio, ōnis f – компенсація, стан цілковитого або часткового заміщення функції пошкоджених систем, органів і тканин організму за рахунок компенсаторних процесів
complētus, a, um – повний
complexus, us m – комплекс
complicātus, a, um – ускладнений
compositus, a, um – складний
concentrātus, a, um – концентрований
concha, ae f – раковина
concido, ěre 3 – різати, нарізати
concisus, a, um – нарізаний
concordia, ae f – згода
concrementum, i n – конкремент (*камінь, пісок*), зщеплення, яке утворюється в тканинах і порожнинах
condūcens, ntis – провідний
condylus, i m – виросток
congelatio, ōnis f – відмороження
congenitus, a, um – вроджений
conjunctivus, a, um – сполучний (*зіст.*)
connectivus, a, um – сполучний
conservātus, a, um – консервований
conspergo, ěre 3 – сипати, посипати
constipatio, ōnis f – закріп, запор
constituens, ntis – формоутворюючий
consto, āre 1 – складатися

consuetūdo, ĩnis f – звичка
contagiōsus, a, um – заразний (*через контакт*)
continuus, a, um – безперервний; суцільний (*зіст.*)
contortus, a, um – покручений
contra (*прийм. з Acc.*) – проти
contractūra, ae f – контрактура – стійке обмеження рухливості суглоба
contusio, ōnis f – контузія – ушкодження тіла внаслідок механічної дії ззовні
convolūtus, a, um – звивистий, згорнутий
coquo, ěre 3 – варити
cor, cordis n – серце
cornea, ae f – рогівка
cornu, us n – ріг, ріжок
cornūtus, a, um – рогатий, ріжковий
corōna, ae f – корона, вінок
coronalis, e – вінцевий
coronarius, a, um – коронарний, вінцевий
coronoideus, a, um – вінцевий
corpus, ōris n – тіло
corpuscūlum, i n – тільце
corrīgens, ntis – виправляючий
cortex, ĩcis m – кора; кіркова речовина
costa, ae f – ребро
costālis, e – ребровий
costoclaviculāris, e – реброво-ключичний
craniālis, e – черепний, краніальний
craniocerebrālis, e – черепно-мозковий
cranium, i n – череп
crassus, a, um – товстий
crena, ae f – щілина
cresco, ěre 3 – рости
cribrōsus, a, um – дірчастий
crista, ae f – гребінь
criticus, a, um – критичний
cruciātus, a, um – хрестоподібний
crus, cruris n – гомілка; ніжка
crystallus, i f – кристал
cuboideus, a, um – кубічний
culmen, ĩnis n – вершина
cum (*прийм. з Abl.*) – з (*кимсь, чимсь*)
Cuprum, i n – мідь
curatio, ōnis f – лікування
curo, āre 1 – лікувати, доглядати
curvatūra, ae f – кривина
cuspis, ĩdis f – вістря
cutaneus, a, um – шкірний
cutis, is f – шкіра
cysticus, a, um – міхуровий
cystis, is f – 1) міхур 2) кіста – порожниста пухлина з рідким або напіврідким вмістом
cytoplasmaticus, a, um – цитоплазматичний
cytus, i m (*грецьк.*) – клітина

D

dartos, on (*грецьк.*) – м'ясистий
de (*прийм. з Abl.*) – про, за

debeo, ěre 2 – бути повинним
Decamevĭtum, i n – декамевіт
Decamĭnum, i n – декамін
declive, is n – схил
decoctum, i n – відвар
decompensĭtus, a, um – декомпенсований, невідшкодований
decōrum – пристойно, благородно
decubĭtus, us m – пролежень
decursus morbi – перебіг хвороби
decursus, us m – перебіг
decussatio, ōnis f – перехрестя
defectus, us m – вада, дефект
defendo, ěre 3 – захищати
defĕrens, ntis – сім'явиносний
deficientia, ae f – недостатність (ембр.)
deformans, ntis – деформуючий
deformatio, ōnis f – деформація – відхилення від нормальної форми
degeneratio, ōnis f – дегенерація, переродження
delimitĭtus, a, um – відмежований
delirium, i n – делірій, хворобливе марення
deltoideus, a, um – дельтоподібний
dendritĭcus, a, um – деревоподібний, дендритний
dens, ntis m – зуб
dens deciduus – випадний, молочний зуб
densus, a, um – щільний, густий; темний (зіст.)
dentĭlis, e – зубний
dentĭtus, a, um – зубчатий
denticulĭtus, a, um – зубчастий
depressĭvus, a, um – депресивний
depurĭtus, a, um – очищений (для м'яких і твердих речовин)
derma, ātis n (грецьк.) – шкіра
descendens, ntis – низхідний
designĭtio, ōnis f – позначення
desinfectio, ōnis f – знезаражування, дезинфекція
desquamans, ntis – десквамантний, який (що) лущиться
destillĭtus, a, um – дистильований
devĭto, āre 1 – уникати, обминати
dexter, tra, trum – правий
dextrolaterĭlis, e – правосторонній
diabĕtes, ae m – діабет, сечове виснаження
diabetĭcus, a, um – діабетичний
diaeta, ae f – дієта, режим харчування
diagnōsis, is f – діагноз – висновок про характер і суть захворювання
diagnostĭcus, a, um – діагностичний
diamĕter, tri m – діаметр
diaphoretĭcus, a, um – потогінний
diaphragma, ātis n – діафрагма – грудочеревна перетинка
diarrhoea, ae f – діарея, пронос

diastōle, es f – діастола - розширення серця
Dibazolum, i n – дибазол
dico, ěre 3 – говорити
dies, ěi m, f – день
differens, ntis – диферентний, різний, неоднаковий
diffĕro, ěre 3 – відрізнятись
diffĭcĭle – важко, нелегко
diffĭcilis, e – важкий (для виконання)
diffŭsus, a, um – розлитий
digastrĭcus, a, um – двочеревцевий
digestio, ōnis f – травлення
digestorius, a, um – травний
digĭtus, i m – палець
dignosco, ěre 3 – розпізнавати
dihydroxŭdum, i n – дигідроксид
dilatatio, ōnis f – розширення
diligens, ntis – старанний
diligenter – старанно
dilŭtus, a, um – розведений
Dimedrōlum, i n – димедрол
diphtheria, ae f – дифтерія
diphtherĭcus, a, um – дифтерієвий
diploĕ, ěs f – діплоє, губчатка
directus, a, um – прямиий
disciplĭna, ae f – наука, порядок, дисципліна
disco, ěre 3 – вчитись, вивчати
discus, i m – диск
dispersus, a, um – розсіяний
disseminĭtus, a, um – розсіяний
dissimĭlis, e – неподібний
distĭlis, e – дальший, кінцевий, дистальний
distinguo, ěre 2 – розрізняти
diu – довго, довготривало
Diurecolĭnum, i n – диуреколін
diuretĭcus, a, um – сечогінний
Diuretĭnum, i n – диуретин
dives, ĭtis – багатий
divĭdo, ěre 3 – ділити, розподіляти
divisio, ōnis f – поділ
divĭsus, a, um – поділений, розподілений
do, āre 1 – давати, видавати
doceo, ěre 2 – вчити, навчати
dolor, ōris m – біль, страждання
dolorōsus, a, um – больовий, болючий
domĭnaus, ntis – переважаючий
dormio, ĭre 4 – спати
dorsĭlis, e – спинний, тильний, дорсальний, спинковий
dorsum, i n – спина, спинка, тил (**dorsum sellae** – спинка сідла, **dorsum manus** – тил кисті)
dosis, is f – доза, певна кількість
dragĕe (невідм.) – драже
dubius, a, um – сумнівний
duco, ěre 3 – вести
ductŭlus, i m – проточка

ductus choledōchus – загальна жовчна протока
ductus, us m – протока, хід
dulcis, e – солодкий
dum – поки
duodēnum, i n – дванадцятипала кишка
duplex, ĩcis – подвійний
durus, a, um – твердий
dysenteria, ae f – дизентерія
dysgeusia, ae f – дисгевзія – розлад смаку
dyshidroticus, a, um – дисгїдротичний, викликаний розладом потовидїлення
dysosmia, ae f – дизосмія – розлад нюху
dyspepsia, ae f – диспепсія – розлад травлення

Е

e, ex (прійм. з Abl.) – з, із
ectopia, ae f – ектопія – вроджене зміщення органа
eczēma, ātis n – екзема – рецидивуючий сверблячий нейроалергїчний дерматоз
effectus, us m – ефект, результат дії, наслідки
effērens, ntis – еферентний, виносний
ego – я
elasticus, a, um – еластичний
elementarius, a, um – елементарний
elēphas, ntis m – слон
elīxir, ĩris n – еліксир
embryon, i n – зародок, плід
embryonicus, a, um – зародковий
eminentia, ae f – підвищення
emphysēma, ātis n – емфізема – надмірне скупчення в органах або тканинах повітря, яке потрапило ззовні.
emplastrum, i n – пластр
empyēma, ātis n емпієма – значне скупчення гною в якій-небудь порожнині тіла або в порожнистому органі
emulsum, i n (emulsio, ōnis f) – емульсія
enamēlum, i n – емаль
encephālon, i n (грецьк.) – головний мозок
endocrīnus, a, um – ендокринний
enēma, ātis n – клізма, промивання
enim – бо, адже
enterosolubilis, e – кишковорозчинний
enurēsis, is f – енурез – нетримання сечі нічнє
Ephedrīnum, i n – ефедрин
epicondylus, i m – надвиросток
epidemia, ae f – епідемія
epidemīcus, a, um – епідемічний
epidermis, ĩdis f – надшкір'я
epigastrium, i n – надчерев'я
epiphysiālis, e – наростковий
epiphysis, is f – наросток, епіфіз
epithelium, i n – епітелій – клітини поверхневих шарів шкіри і слизових оболонок
erysipēlas, ātis n – бешиха

erythēma, ātis n – еритема – почервоніння шкіри
erythrocyticus, a, um – еритроцитарний
erythrocytus, i m – еритроцит – червоне кров'яне тїльце, червонокрївець
Erythromycīnum, i n – еритроміцин
et – і
ethmoidālis, e – решітчастий
Euphyllīnum, i n – еуфілін
euthanasia, ae f – евтаназія – легка, безболїсна смерть
exacerbatio, ōnis f – загострення
exacte – старанно, точно
examinātio, ōnis f – досліджування, обстеження
exanthēma, ātis n – екзантема – висип на шкірі
exanthematicus, a, um – висипний
excitans, ntis – збудливий
exemplar, āris n – зразок, екземпляр
exitus, us m – кінець, вихід, відхід
exitus letālis – смертельний кінець
exogēnes, is – екзогенний, який виник під впливом зовнішнього чинника
exsiccātus, a, um – висушений
expectōrans, ntis – відхаркувальний
expiratorius, a, um – видихальний, експіраторний
exstirpatio, ōnis f – екстирпація – цілковите видалення органа хїрургїчним шляхом
exsudatio, ōnis f – запальне випотївання
exsudatum, i n – ексудат, пїт
extendo, ěre 3 – розтягати, намазувати
extensor, ōris m – розгинач (м'яз)
extensus, a, um – намазаний
externus, a, um – зовнішній
extractio, ōnis f – витягання, виривання
extractum, i n – екстракт, витяжка
extraplasmīcus, a, um – зовнішній (гїсм.)
extrauterīnus, a, um – позаматковий
extremitas, ātis f – кінець

Ф

faciālis, e – лицевий
facies Hippocratīca – лице Гїппократа – сукупність характерних змін обличчя у хворих в дуже важкому стані, зв'язаним з обезводненням організму
facies, ěi f – 1) поверхня; 2) лице, обличчя
facilis, e – легкий (до виконання)
facilius – легше
facio, ěre 3 – робити
factitius, a, um – штучний
fames, is f – голод
familiāris, e – сімейний
fascia, ae f – фасція
fasciculus, i m – пучок
febris, is f – гарячка

fel, fellis *n* – жовч (що міститься в жовчному міхурі)
felix, icis – щасливий
femīna, ae *f* – жінка
feminīnus, a, um – жіночий
femorālis, e – стегновий
femur, ōris *n* – стегно, стегнова кістка
fero, ferre **3** – нести
Ferrum, i *n* – залізо
festīno, āre **1** – спішити, поспішати
fetus, us *m* – утробний плід, зародок
fibra, ae *f* – волокно
fibrillāris, e – миготливий
fibrocartilāgo, ĩnis *f* – волокнистий хрящ
fibrōsus, a, um – волокнистий
fibūla, ae *f* – малогомілкова кістка
filtro, āre **1** – фільтрувати
finio, ĩre **4** – закінчувати
finis, is *f* – кінець, межа; мета
fio, fiēri **3** – утворюватися, ставатися
fissūra, ae *f* – щілина
fixus, a, um – прикріплений
flacon, ōnis *f* – флакон
flavus, a, um – жовтий
flexor, ōris *m* – згинач (м'яз)
flexūra, ae *f* – згин
Florenālum, i *n* – флоренал
flos, floris *m* – квітка
fluctuans, ntis – коливний
fluīdus, a, um – рідкий (для екстрактів)
focālis, e – вогнищевий, фокальний
foetor, ōris *m* – поганий запах, сморід
folium, i *n* – листок
folliculāris, e – фолікулярний
fons, ntis *m* – джерело
fonticūlus, i *m* – джерельце
forāmen, ĩnis *n* – отвір
forma, ae *f* – форма
formo, āre **1** – формувати
formūla, ae *f* – формула, форма
fornix, icis *m* – склепіння
fossa, ae *f* – яма; ямка
fractūra, ae *f* – перелом
frequens, ntis – частий
frictio, ōnis *f* – втирання, розтирання
frigide – холодно, холодним способом
frigidus, a, um – холодний
frons, ntis *f* – лоб, чоло
frontālis, e – лобовий
fructus, us *m* – плід, фрукт
functio, ōnis *f* – функція
fundus, i *m* – дно (**fundus gastricus** – дно шлунка)
Furacillinum, i *n* – фурацилін
Furadoninum, i *n* – фурадонін
furuncūlus, i *m* – фурункул, чиряк
fuscus, a, um – темний
fusiformis, e – веретеноподібний

fusus, i *m* – веретено

G

ganglion, i *n* – нервовий вузол, вузол
gangraena, ae *f* – гангрена – вид некрозу, при якому змертвілі тканини або висихають або піддаються гнійному розкладу
gangraenōsus, a, um – гангренозний
gargarisma, ātis *n* – полоскання
gaster, stris *f* (грецьк.) – шлунок
gastricus, a, um – шлунковий
gelatina, ae *f* – желатина
gelatinōsus, a, um – желатиновий
gemma, ae *f* – брунька
gemma dentis – зубна брунька
gemmaĳis, e – бруньковий
generālis, e – генеральний, головний; загальний (зісм.)
geniohyoideus, a, um – підборідно-під'язиковий
genu, us *n* – коліно
genus, ĳris *n* – рід, вид
germen, ĳnis *n* – зачаток
gigantismus, i *m* – гігантизм, надмірний ріст
gingiva, ae *f* – ясна
glaber, bra, brum – голий, непокритий, гладкий
glandūla, ae *f* – залоза
glandulāris, e – залозевий
glaucoma, ātis *n* – глаукома – хвороба очей, яка характеризується підвищенням внутрішньоочного тиску з розвитком дистрофічних розладів в сітківці і диску зорового нерва, що зумовлює зниження зорових функцій
glenoidālis, e – суглобовий (**cavitas glenoidālis** – суглобова западина)
gliocytus, i *m* – гліоцит – загальна назва клітинних елементів нейроглії
globūlus, i *m* – кулька
glomus, ĳris *n* – клубок
glucōnas, ātis *m* – глюконат
Glucōsum, i *n* – глюкоза
glutēalis, e – сідничний
glutēus, a, um – сідничний
Glycerinum, i *n* – гліцерин
gossypium, i *n* – вата, бавовник
gracilis, e – тонкий, нижній
gradus, us *m* – ступінь
Graecus, a, um – грецький
gramma, ātis *n* – грам
granuliformis, e – зерноподібний
granulocytus, i *m* – гранулоцит – лейкоцит, в цитоплазмі якого при забарвленні виявляється зернистість
granūlum, i *n* – гранула, крупинка
gravida, ae *f* – вагітна
graviditas, ātis *f* – вагітність

gravis, e – важкий, тяжкий
gravitas morbi – тяжкість хвороби
gravitas, ātis f – тяжкість
Griseofulvīnum, i n – гризеофульвін
griseus, a, um – сірий
grosse – грубо, крупно
grossus, a, um – великий, крупний
Gummi arabicum – аравійська камедь
gustus, us m – смак
gutta, ae f – крапля
gyrus, i m – звивина

Н

habeo, ēre 2 – мати, володіти
haema, ātos n (грецьк.) – кров
Haemoglobinum, i n – гемоглобін
haemolyticus, a, um – гемолітичний, пов'язаний з гемолізом або зумовлений ним
haemorrhagicus, a, um – геморагічний, кровоточивий
haemostaticus, a, um – кровоспинний
haemotransfusio, ōnis f (син. **transfusio sanguinis**) – переливання крові
halux, ūcis m – великий палець стопи
helix, icis m – завиток, закруток
hemisphaerium, i n – півкуля
hepar, ātis n – печінка
hepaticus, a, um – печінковий
herba, ae f – трава
hereditarius, a, um – спадковий
hernia, ae f – грижа, кила
heroicus, a, um – сильнодіючий
herpes, ētis m – пухирчастий лишай
heterotopicus, a, um – гетеротопічний, на невластивому місці
hexadactylia, ae f – гексадактилія – наявність шести пальців на руці або нозі
Hexavitum, i n – гексавіт
hiātus, us m – розтвір
hic, haec, hoc – цей, ця, це
hilum, i n – ворота
Hippocrates, is – Гіпократ (*V ст. до н.е.*), засновник античної медицини, знаменитий грецький лікар, т. зв. “батько медицини”
hirūdo, īnis f – п'явка
histologicus, a, um – гістологічний
historia, ae f – історія
homo, īnis m – людина
homogēnes, is – гомогенний, однорідний
homoplastica, ae f = alloplastica, ae f – заміна дефектів або виправлення деформацій з використанням тканин від іншої людини
hora, ae f – година
horizontālis, e – горизонтальний, поземний
hormonālis, e – гормональний
humānus, a, um – людський
humērus, i m – плечова кістка
humīdus, a, um – вологий, вогкий

humilis, e – низький
humus, i f – земля, ґрунт
Hydrargyrum, i n – ртуть
hydrocarbōnas, ātis m – гідрокарбонат
hydrocēle, es f – гідроцэле (невідм.) скупчення серозної рідини між вісцеральною і каріетальною пластинками піхвової оболонки яєчка, водянка оболонок яєчка
hydrochloricus, a, um – хлористоводневий, соляний
hydrochloridum, i n – гідрохлорид
Hydrogenium, i n – водень
hydrops, ōpis m – водянка, скупчення трансудату в якій-небудь порожнині тіла
hydroscopicus, a, um – гігроскопічний, який вбирає воду
hydroxĭdum, i n – гідроокис
hygrōma, ātis n – гігрома – осумковане скупчення рідини в тканинах
hymen, ěnis m – дівоча перетинка
hyoideus, a, um – під'язиковий
hypertonicus, a, um – гіпертонічний
hypnoticus, a, um – снотворний
hypochondrium, i n – підребер'я
hypogastrium, i n – підчерев'я
hyponychium, i n – піднігтьова пластинка
hypophŷsis, is f – гіпофіз
hyposulfis, itis m – гіпосульфит
hystĕra, ae f (грецьк.) – матка
hystericus, a, um – істеричний

I

iater, tri m (грецьк.) – лікар
ibi – там
Ichthyolum, i n – іхтіол
ictĕrus, i m – жовтяниця
igĭtur – отже
ignis, is m – вогонь
ileum, i n – клубова кишка
iliācus, a, um – клубовий
ille, illa, illud – той, та, те
immatūrus, a, um – незрілий, недоспілий, передчасний
imminens, ntis – загрожуючий
imminentia, ae f – загроза
imminentia interruptiōnis graviditātis – загроза переривання вагітності
immunis, e – імунний, несприятливий
immunitas, ātis f – імунітет, несприйнятливість організму до інфекційних і неінфекційних агентів та речовин, що мають антигенні властивості
impar, āris – непарний, нерівний
impĕro, āre 1 – наказувати
in (прийм. з **Acc., Abl.**) – в, на, до
inactivus, a, um – неактивний
incarcerātus, a, um – защемлений
incĭdo, ěre 3 – різати, нарізувати

incipiens, ntis – початковий
incisūra, ae f – вирізка
incisīvus, a, um – різцевий
incīsus, a, um – різаний, нарізаний
incognītus, a, um – невідомий
incomplētus, a, um – неповний
incus, ūdis f – коваделко
index, ĩcis m – вказівний палець
indivīsus, a, um – неподілений
induratio, ōnis f – затвердіння
inetrphalangeus, a, um – міжфаланговий
infans, ntis m, f – дитина, немовля
infantilis, e – дитячий, інфантильний, недорозвинений
infantilismus, i m – інфантилізм – відсталість розумового і фізичного розвитку
infarctus, us m – інфаркт – змертвіла частина тканини або органа внаслідок раптового порушення її кровопостачання
infaustus, a, um – несприятливий
infraclaviculāris, e – підключичний
infracissurālis, e – підщілинний
infectio, ōnis f – інфекція, зараження
infectiosoallergicus, a, um – інфекційно-алергічний
infectiōsus, a, um – інфекційний, заразливий
inferiolobālis, e – нижньочастковий
infiltratio, ōnis f – інфільтрація – проникнення в тканини і накопичення в них невластивих їм клітинних елементів, рідин і (або) хімічних речовин
inflammatio, ōnis f – запалення
infraclaviculāris, e – підключичний
infracissuralis, e – підщілинний
infrahyoideus, a, um – підпід'язиковий
infundibŭlum, i n – лійка
infundo, ěre 3 – наливати
infŭsum, i n – настій
inguinālis, e – пахвинний
inhalatio, ōnis f – інгаляція, вдихання
initium, i n – початок
injectabuletta, ae f – ін'єктабулета, таблетка для ін'єкційних розчинів
injectio, ōnis f – ін'єкція, впорскування, вливання
innātus, ma, um – вроджений
inoperabilis, e – неоперабельний, якого не можна оперувати
insanabilis, e – невиліковний
insipidus, a, um – нецукровий
insolubilis, e – нерозчинний
inspiratorius, a, um – вдихальний
insufficiētia, ae f – недостатність
insultus, us m – інсульт – викликане патологічним процесом гостре порушення кровообігу в головному або спинному мозку з розвитком стійких симптомів ураження центральної нервової системи

inter (прийм. з Acc.) – між, серед
intercostālis, e – міжреберний
interlobulāris, e – міжчастковий
intermedius, a, um – проміжний
intermittens, ntis – переміжний
internus, a, um – внутрішній
interphalangeus, a, um – міжфаланговий
interstitiālis, a – проміжний
intertuberculāris, e – міжгорбковий
intestīnum, i n – кишка
intīma, ae f – внутрішня оболонка судини
intīmus, a, um – найглибший, внутрішній, задушевний
intoxicatio, ōnis f – інтоксикація, отруєння
intramusculāris, e – внутрішньом'язовий
intravenōsus, a, um – внутрішньовенний
invenio, ĩre 4 – знаходити
inversus, a, um – перевернутий, перекручений
investio, ōnis f – оболонка (*зіст.*)
inveterātus, a, um – застарілий, давньозначущий
iodidum, i n – йодид
Iodum, i n – йод
ipse, a, um – сам, сама, само
irregulāris, e – атиповий (*os irregulāre* – атипова кістка); нерівномірний; неправильний; неоформлений (*зіст.*)
irrigario, ōnis f – обмивання
ischaemia, ae f – ішемія – зменшене кровопостачання ділянки тіла, органа або тканини внаслідок послаблення або припинення припливу артеріальної крові
ischaemicus, a, um – ішемічний
ischiadīcus, a, um – сідничий
ischias, ādis f – ішіас – попереково-крижовий радикуліт
isocoria, ae f – ізокорія – рівність діаметрів зіниць лівого і правого очей
isotonīcus, a, um – ізотонічний
isthmīcus, a, um – перешийковий

J

jecur, ōris n – печінка (*фарм.*)
junctio, ōnis f – з'єднання (*зіст.*)
junctūra, ae f – з'єднання
juvēnis, e – молодий
juxtaglomerulāris, e – юктагломерулярний

K

Kalium, i n – калій
kefir – кефір
kinorexia, ae f (син. bulimia, ae f) – патологічне, різко посилене відчуття голоду, яке часто супроводжується загальною слабкістю і болями в животі (*досл. "собачий голод, собачий апетит"*)

L

labiālis, e – губний

labium, i n – губа
labor, ōris m – праця, робота
labōro, āre 1 – працювати; страждати, хворіти
labrum, i n – губа; край (*zicm.*)
lac, lactis n – молоко
lacer, ěra, ěrum – рваний
lacerātus, a, um – рваний
lacrima, ae f – сльоза
lacrimālis, e – сльозовий
lactas, ātis m – лактат
lacūna, ae f – затока, лакуна
laesus, a, um – пошкоджений, порушений
lagēna (lagoena), ae f – пляшка, флакон
lamella, ae f – пластинка
lamīna, ae f – пластинка
Lanolinum, i n – ланолін
lapis, ĭdis m – камінь
lapsus, us m – помилка
lapsus calāmi – описка
lapsus linguae – обмовка
laryngeus, a, um – гортанний
larynx, ngis m – гортань
laterālis, e – бічний, латеральний
Latīne – по-латинському, по-латині
latus, a, um – широкий
latus, ěris n – бік
lavo, āre 1 – мити
laxans, ntis – послаблюючий, проносний
laxus, a, um – розвільнений, розслаблений
lego, ěre 3 – збирати; читати
lente – повільно
leontiāsis, is f – леонтіаз, левове лице (*спотворене лице*) при проказі
leporīnus, a, um – заячий
lepus, ōris m – заєць
Lergasōlum, i n – лергазол
letālis, e – летальний, смертельний
leucocytus, i m – лейкоцит, білокрівець
levātor, ōris m – піднімач (*м'яз*)
levis, e – легкий
levissīmus, a, um – дуже легкий, найлегший
lex, legis f – закон
liber, ěra, ěrum – вільний
libĕri, ōrum m pl. – діти
lichen, ěnis m – лишай, лишайник
lien, ěnis m – селезінка
ligamentum, i n – зв'язка
limbus, i m – лімб, облямівка, пружок
limītans, ntis – пограничний
limpidus, a, um – світлий, прозорий
linea, ae f – лінія
lingua, ae f – язик; мова
linimentum, i n – рідка мазь, лінімент
linteum, i n – полотно
liquidus, a, um – рідкий
liquor Ammonii anisātus – нашатирно-ганусові краплі
liquor Ammonii caustīci – нашатирний спирт

liquor, ōris m – рідина, розчин лікарської речовини
littĕrae, ārum f pl. – науки
livor, ōris m – синяк, синя пляма
livōres mortis – трупні плями червонуватого і темно-синього кольору
lobāris, e – частковий
lobūlus, i m – часточка
lobus, i m – частка
locālis, e – місцевий
localisātus, a, um – розміщений
locātus, a, um – розміщений
locus, i m – місце
longitudinālis, e – поздовжній
longitūdo, ĭnis f – довжина
longus, a, um – довгий
lotio, ōnis f – лосьйон
lucidus, a, um – світлий, прозорий
lumbāgo, ĭnis f – люмбаго, біль в поперековій області
lumbālis, e – поперековий
lumen, ĭnis n – просвіт
luna, ae f – місяць
lunātus, a, um – півмісяцевий
lupus, i m – 1) вовк; 2) вовчанка, туберкульоз шкіри
lusorius, a, um – гральний
luteus, a, um – жовтий
luxatio, ōnis f – вивих
luxātus, a, um – вивихнутий
lymphā, ae f – лімфа – прозора жовтувата рідина, що циркулює в тканинних щілинах і лімфатичних судинах
lymphaticus, a, um – лімфатичний
lymphocytus, i m – лімфоцит

М

macĕro, āre 1 – вимочувати
macies, ěi f – схуднення, змарніння
macromelia, ae f – макромелія – над-звичайно довгі кінцівки (*ано-малія розвитку*)
macrosomia, ae f – *див. gigantismus, i m*
macūla, ae f – пляма
maculātus, a, um – плямистий
magis – більше
magister, tri m – вчитель, керівник, наставник
magistra, ae f – вчителька, наставниця
Magnesium, i n – магnezія, магній
magnitūdo, ĭnis f – величина
magnopĕre – дуже
magnus, a, um – великий
majālis, e – травневий
major, jus – великий, більший
malaria, ae f – малярія
male – погано
malignus, a, um – злоякісний
malleolāris, e – кісточковий
malleolus, i m – присередня кісточка

malleus, i m – молоточок
malus, a, um – поганий
mamma, ae f – молочна (*грудна*) залоза
mandibŭla, ae f – нижня щелепа
mandibulāris, e – нижньощелеповий
mandŭco, āre 1 – їсти, жувати
maneo, ēre 2 – залишатися
manifestus, a, um – очевидний, явний
manubrium, i n – ручка
manus, us f – кисть, рука
marasmus, i m – маразм – виснаження організму з поступовим згасанням всіх життєвих процесів, атрофією органів і тканин
margo, ĩnis m – край
marĭnus, a, um – морський
mas, maris m – самець, чоловік
masculĭnus, a, um – чоловічий
massa, ae f – маса
mastoideus, a, um – соскоподібний
mater, tris f – мати; мозкова оболонка
materia, ae f – матерія, речовина
matŭrus, a, um – зрілий, спілий
maxilla, ae f – верхня щелепа
maxillāris, e – верхньощелеповий
maxĭme – дуже, найбільше
maxĭmus, a, um – найбільший
meātus, us m – хід
mecum – зі мною
mediālis, e – присередній, медіальний
medicamentum, i n – ліки
medicātrix, ĩcis – цілющий
medicātus, a, um – лікувальний, медичний
medicĭna, ae f – медицина – система наукових знань і практичної діяльності, метою яких є зміцнення і збереження здоров'я, продовження життя людей, попередження і лікування хвороб людей
medicinālis, e – медичний, лікарський, лікувальний
medĭcus, a, um – медичний
medĭcus, i m – лікар
medius, a, um – середній
medulla, ae f – мозок (*кістковий, спинний*)
medulla ossium flava – жовтий кістковий мозок
medulla ossium rubra – червоний кістковий мозок
megalocytus, i m – мегалокит – без'ядерна клітина, яка виникає при мегалобластичному типі еритропоезу
megas (*грецьк.*) – великий
mel, mellis n – мед
mellĭtus, a, um – цукровий, медовий
membrāna, ae f – мембрана, перетинка
membranaceus, a, um – перетинчастий
membranŭlae pro oculis – плівки для очей
membrum, i n – кінцівка; член тіла
meninx, ngis f – мозкова оболонка

menorrhoea, ae f – менорея
mens, ntis f – розум, думка, мислення
mensis, is m – місяць (*календ.*)
Menthŏlum, i n – ментол
mesogastrium, i n – середня частина живота
metastāsis, is f – метастаз – вогнище (*фокус*) пухлинного або запального процесу, що розвинувся внаслідок перенесення патологічного матеріалу (*клітин, мікроорганізмів*) з іншого фокуса в цьому ж організмі
methŏdus, i f – метод
Methylĕnum (-i n) coeruleum (-i) – метилен синій
Methylĭ salicŭlas (ātis m) – метилсаліцилат
Methylĭum, i n – метил
Methyluracilum, i n – метилурацил
meus, a, um – мій, моя, моє
microorganismus, i m – мікроорганізм, мікроб
microtubŭlus, i m – мікротрубочка
migrans, ntis – блукаючий
mille – тисяча
milligramma, ātis n – міліграм
millilitrum, i n (ml) – мілілітр (мл)
minerālis, e – мінеральний
minĭmus, a, um – найменший, дуже малий
minor, us – малий, менший
minŭta, ae f – хвилина
minŭtim – дрібно
misceo, ēre 2 – змішувати
mitŏsis, is f – мітоз – основна форма клітинного поділу, суть якої полягає у рівномірному розподілі хромосом між дочірніми клітинами
mitŏticus, a, um – мітотичний
mitrālis, e – мітральний, стосується мітрального (*двостулкового*) клапана серця
mixtio, ōnis f – суміш
mixtŭra, ae f – мікстура, суміш
mixtus, a, um – змішаний
mobĭlis, e – рухомий, рухливий
modiŏlus, i m – веретено
modus, i m – міра, спосіб
molāris, e (dens) – великий кутній (зуб)
molestus, a, um – тяжкий, докучливий
mollis, e – м'який
molluscum, i n – молюск; м'яке закруглене новоутворення шкіри
monocentricus, a, um – моноцентричний
mons, ntis m – горбок, підвищення
montānus, a, um – гірський
morbĭlli, ōrum m pl. – кір
morbus, i m – хвороба
moribundus, a, um – вмираючий
morior, mortus sum, mori 4 – помирати
Morphĭnum, i n – морфін
mors, mortis f – смерть
morsus, a, um – укушений

morsus, us *m* – укус
mortuus, a, um – померлий, мертвий
mos, moris *m* – звичай
motorius, a, um – руховий
motus, us *m* – рух
moveo, ēre 2 – рухати
mucilāgo, ĩnis *f* – слиз (лікарська форма)
mucōsus, a, um – слизовий
multo – набагато, значно
multum – багато
multus, a, um – числений
musca, ae *f* – муха
musculāris, e – м'язовий
musculōsus, a, um – м'язистий
musculus, i *m* – м'яз
mutatio, ōnis *f* – мутація, зміна, переміна
mylohyoideus, a, um – щелепно-під'язиковий
myoelastĭcus, a, um – м'язово-еластичний
myopia, ae *f* – міопія – короткозорість

N

nanismus, i *m* – карликовий ріст
narcōsis, is *f* – наркоз (син. загальна анестезія, загальне обезболювання)
nasālis, e – носовий
nascor, natus sum, nasci 1 – народжуватися
nasoguttae, ārum *f, pl.* – краплі для носа
nasus, i *m* – ніс
nates, ium *pl.* – сідниці
Natrium, i *n* – натрій
natūra, ae *f* – природа
naturālis, e – природний
ne (*з conj.*) – щоб не
necessarius, a, um – необхідний
neeros (*грецьк.*) – мертвий
necrotĭcus, a, um – некротичний, змертвілий
nemo – ніхто
Neomycĭnum, i *n* – неоміцин
neonātus, a, um – новонароджений
neoplasma, ātis *n* – неоплазма – новоутворення, пухлина, патологічне розростання тканин, що складаються з якісно змінених клітин
nephros (*грецьк.*) – нирка
nervōsus, a, um – нервовий
nervus, i *m* – нерв
neurofibra, ae *f* – нервове волокно
neuromusculāris, e – нервово-м'язовий, нервово-мускулярний
neuron, i *n* – нейрон
neurotendineus, a, um – нервово-сухожилковий
nictans, ntis – мигальний
niger, gra, grum – чорний
nihil – ніщо
nitras, ātis *m* – нітрат
nitricus, a, um – азотний, азотнокислий
nitris, ĩtis *m* – нітрит

nitrosus, a, um – азотистий
noceo, ēre 2 – шкодити
nocturnus, a, um – нічний
nodulus, i *m* – вузлик
nodus, i *m* – вузол
nomen, ĩnis *n* – ім'я, назва
nomino, āre 1 – називати
non – не, ні
noninfectiosoallergĭcus, a, um – неінфекційно-алергічний
nonnullus, a, um – деякий
Norsulfazolum, i *n* – норсульфазол
nosocomium, i *n* (*грец.*) – лікарня, шпиталь
nosocomiālis, e – внутрішньошпитальний
noto, āre 1 – позначати
Novocaĭnum, i *n* – новокаїн
novus, a, um – новий
nucleolus, i *m* – ядерце
nucleus, i *m* – ядро
numerus, i *m* – число
nutrio, ĩre 4 – годувати
nutricius, a, um – живильний

O

obductus, a, um – покритий оболонкою
oblāta, ae *f* – облатка
oblĭquus, a, um – косий
oblongātus, a, um – довгастий
observo, āre 1 – оглядати, спостерігати
obstructivus, a, um – обструктивний, закриваючий, який перешкоджає
oburatorius, a, um – затульний
obturātus, a, um – затульний
occipitālis, e – потиличний
occĭput, ĩtis *n* – потилиця
occlūsus, a, um – закритий
Octadinum, i *n* – октадин
Octoestrolum, i *n* – октестрол
oculenta, ōrum *n* – очні мазі
oculista, ae *m, f* – окуліст, очний лікар
oculoguttae, ārum *f* – очні краплі
oculus, i *m* – око
oedēma, ātis *n* – набряк
oesophāgus, i *m* – стравохід
officĭna, ae *f* – аптека
officinālis, e – офіційний, аптечний
oleōsus, a, um – олійний
oleum, i *n* – олія
oleum jecoris Aselli – риба'чий жир
olfactus, us *m* – нюх
olla, ae *f* – банка
omnis, e – весь, всякий
omohyoideus, a, um – лопатково-під'язиковий
ontogenēsis, is *f* – онтогенез – сукупність послідовних морфологічних, фізіологічних і біохімічних перетворень організму від його зародження до кінця життя
operatio, ōnis *f* – операція

ophthalmicus, a, um – очний
Opium, i n – опій
opponens, ntis – протиставний
opticus, a, um – зоровий
optime – найкраще, найліпше
optimus, a, um – найліпший, найкращий
ora, ae f – лінія (*анат.*), край (*гіст.*)
orbīta, ae f – очна ямка, орбіта
orbitālis, e – очноямковий
organismus, i m – організм
organum, i n (organon, i n) – орган
oributta, ae f – пероральна таблетка
originālis, e – оригінальний
Orīza, ae f – рис
os, oris n – рот
os, ossis n – кістка
Osarbōnum, i n – осарбон
osseus, a, um – кістковий
ossicūlum, i n – кісточка
ossificatio, ōnis f – окостеніння
ostium, i n – отвір, вічко
otium, i n – дозвілля
otoguttae, ārum f – вушні краплі
ovarium, i n – яєчник
ovarius, a, um – яєчниковий
Oxacyllinum-natrium, i n – оксациліно-натрієва сіль
Oxygenium, i n – кисень
oxydum, i n – окис, оксид

Р

paediāter, tri m – педіатр, дитячий лікар
palatīnus, a, um – піднебінний
palātum, i n – піднебіння
palmaris, e – долонний
palpatio, ōnis f – пальпація, прощупування
palpēbra, ae f – повіка
panaritium, i n – панарицій – гостре гнійне запалення тканин пальця
pancreas, ātis n – підшлункова залоза
pancreatīcus, a, um – панкреатичний, стосовний підшлункової залози
papulopustulōsus, a, um – папульозно-гноячковий
par, paris – рівний, однаковий
paraffinātus, a, um – парафіновий
paralyticus, a, um – паралітичний
paralȳsis, is f – параліч – розлад рухової функції у вигляді повної відсутності довільних рухів внаслідок порушення іннервації відповідних м'язів
paraparēsis, is f – парапарез – парез обох ніг або рук
parātus, a, um – приготований
parenchýma, ātis n – паренхіма – специфічні клітинні елементи органа, що виконують його основну функцію

parenterālis, e – парентеральний, який є поза травним трактом
parēsis, is f – парез – зменшення сили і (або) амплітуди довільних рухів, зумовлене порушенням іннервації відповідних м'язів
paries, ētis m – стінка
parietalis, e – тим'яний
paro, āre 1 – готувати
paroxysmālis, e – пароксизмальний, який відбувається у формі пароксизмів
paroxysmus, i m – пароксизм – раптове, що переважно повторюється, виникнення або посилення ознак хвороби на відносно короткий проміжок часу
pars, partis f – частина
particūla, ae f – частинка
partim – частково
partus, us m – пологи, роди
parvus, a, um – малий, невеликий
pasta, ae f – пасти
pastor, ōris m – пастих
patella, ae f – наколінок
patiens, ntis m, f – пацієнт, терплячий, хворий
pavor, ōris m – страх
pecten, īnis m – гребінь
pectineus, a, um – гребінний
pectinātus, a, um – гребенястий
pectorālis, e – грудний
pectus, ōris n – груди
pedicūlus, i m – ніжка
peduncūlus, i m – ніжка, стебло
pelvīnus, a, um – тазовий
pelvis renālis – ниркова миска
pelvis, is f – 1) таз; 2) миска
penētrans, ntis – проникаючий
penetratio, ōnis f – пенетрація, проникнення
penicillātus, a, um – пеніциліновий
Pentalgīnum, i n – пенталгін
pepsīnum, i n – пепсин
per (прийм. з Acc.) – через, протягом
percussio, ōnis f – перкусія, простукування
perficio, ěre 3 – вдосконалювати
perfōrans, ntis – пронизний, проколюючий, проривний
perforātus, a, um – пронизаний
pericardiācus, a, um – осердний
periculōsus, a, um – небезпечний
perikaryon, i n – навколоядро
periōdus, i f – період
periosteum, i n – окістя
perītus, a, um – досвідчений
permanens, ntis – постійний, перманентний
peroxydum, i n – пероксид, перекис
perpetuus, a, um – постійний
persistens, ntis – персистентний, що повільно атрофується; постійний (*анат.*)
persōna, ae f – особа, персона
pertussis, is f – кашлюк

pes, pedis *m* – нога, стопа; ніжка (*гіст.*)
pessarium, i *n* – песарій (*м'яка лікарська форма*)
petrōsus, a, um – кам'янистий
phalanx, ngis *f* – фаланга (*пальця*); ряд
pharmaceuta, ae *m, f* – фармацевт
pharmacopōla, ae *m, f* – аптекар
pharyngeus, a, um – горловий
pharynx, ngis *m* – горло, глотка
phasis, is *f* – фаза
Phenacetinum, i *n* – фенацетин
Phenobarbitālum, i *n* – фенобарбітал
Phenōlum, i *n* – фенол
Phenylī salicylas (-ātis) *m* – фенілсаліцилат
philosōphus, i *m* – філософ
phlegmōne, es *f* – флегмона – гостре, чітко не обмежене гнійне запалення клітковини
phosphas, ātis *m* – фосфат
phosphoricus, a, um – фосфорний
Phosphōrus, i *m* – фосфор
phren, phrenis *f* – 1) діафрагма; 2) розум, думка
phthisis, is *f* – сухоти, туберкульоз
phylogenēsis, is *f* – філогенез – процес історичного розвитку тієї чи іншої групи організмів
physiologia, ae *f* – фізіологія – медично-біологічна наука, яка вивчає життєдіяльність цілісного організму і його частин – систем, органів, тканин, клітин, - виявляє причини, механізми і закономірності життєдіяльності організму і взаємодію його з нав-кіллям
physiotherapia, ae *f* – фізіотерапія – лікування природними чинниками
Pilocarpinum, i *n* – пілокарпін
pilūla, ae *f* – пілюля
pilus, i *m* – волос
piperītus, a, um – перцевий
pius, a, um – м'який, ніжний
Pix (-cis) *f* **liquīda (-ae)** – дьоготь
pix, picis *f* – смола
planta, ae *f* – рослина; підошва
Plantaglucidum, i *n* – плантаглюцид
plantāris, e – підошвовий
planum, i *n* – площина
planus, a, um – плоский, рівний
plasma, ātis *n* – плазма
plasmicus, a, um – плазматичний
plenus, a, um – повний
plerumque – здебільшого, переважно
plexus, us *m* – сплетення
plica, ae *f* – складка
Plumbum, i *n* – свинець
pneumonia, ae *f* – пневмонія – запальний процес в тканинах легені, який виникає як самостійна хвороба або як прояв чи ускладнення якого-небудь захворювання
polāris, e – полярний

pollex, īcis *m* – великий палець кисті
polycysticus, a, um – полікістозний, багатокістозний
pons, ntis *n* – міст
popūlus, i *m* – народ
porcīnus, a, um – свинячий
porto, āre **1** – носити, нести
portio, ōnis *f* – відділ (*гіст.*); частина, порція
porus, i *m* – отвір, піра
post – 1) після, пізніше; 2) *прийм.* з **Acc.** після, по
posterior, ius – задній
posthaemorrhagicus, a, um – постгеморагічний, що виник після кровотечі
posttraumaticus, a, um – післятравматичний
potentia, ae *f* – сила
praecipitātus, a, um – осаджений
praecipue – переважно
praematūrus, a, um – передчасний
praemolāris, e (*dens*) – малий кутній зуб
praeparātum, i *n* – препарат
praepāro, āre **1** – приготувати
praescribo, ěre **3** – приписувати
praesens, ntis – теперішній
pregnantia, ae *f* – вагітність
preputium, i *n* – передня шкірочка (*чоловічого статевого члена*)
primarius, a, um – первинний
primus, a, um – перший
prius – спочатку, раніше
pro (*прийм.* з **Abl.**) – за, для
processus, us *m* – відросток
professor, ōris *m* – професор
profundus, a, um – глибокий
prognōsis, is *f* – прогноз, передбачення
prognōsis morbi – прогноз хвороби – науково обґрунтоване припущення про подальший перебіг і закінчення хвороби
prohibeo, ěre **2** – забороняти
prolapsus, us *m* – пролапс, випадіння
prominens, ntis – виступний
prominentia, ae *f* – виступ, випуклість, кістковий виступ
promontorium, i *n* – мис
propendens, ntis – відвисний
prophāsis, is *f* – профаза – перша стадія клітинного поділу, під час якого відбувається спіралізація хромосом, розпад каріолеми і ядерець та формування мітотичного апарата
prophēta, ae *m* – пророк
propior, ius – близький
proprius, a, um – власний
prosopalgia, ae *f* – прозопальгія – неврологічний біль обличчя
prosopoplegia, ae *f* – прозопоплєгія – параліч мимічної мускулатури, зумовлений ураженням лицевого нерва
prostāta, ae *f* – простата, передміхурова залоза

protuberantia, ae f – горбистість
proximālis, e – ближчий, проксимальний
proximus, a, um – найближчий
prudenter – розсудливо
prurigo, ĩnis f – сверблячка
pterygoideus, a, um – крилоподібний
pubes, is f – лобок, лобкове волосся
pubicus, a, um – лобковий
puerilis, e – дитячий
puerperālis, e – пуерперальний, післяпологовий, постнатальний
pulmo, ōnis m – легеня
pulmonālis, e – легеневий
pulpa, ae f – пульпа, м'якуш (зуба)
pulpāris, e – пульпарний, який стосується пульпи
pulsus, us m – пульс
pulverātus, a, um – порошкоподібний, порошок, в порошок
pulvīnar, āris n – подушка
pulvis, ěris m – порошок
punctātus, a, um – точковий
pupilla, ae f – зіниця
purgans, ntis – очищуючий, проносний
purgātivus, a, um – проносний
purificātus, a, um – очищений (сто-совно сироваток і вакцин)
purulentus, a, um – гнійний
purus, a, um – чистий
pus, puris n – гній
puter, tris, tre – гнилий
pylōrus, i m – воротар (шлунка)
pyloricus, a, um – воротарний
pyramidalis, e – пірамідний
pyrāmis, ĩdis f – піраміда
pyrōsis, is f – печія, згага

Q

quadrātus, a, um – квадратний
quadriceps, cipītis – чотириголовий
quantum – скільки
quantum satis – скільки треба
quartus, a, um – четвертий
qui, quae, quod – який, яка, яке
quies, ětis f – спокій
quintipāra, ae f – жінка, яка народжувала п'ять разів

R

rabies, ěi f – сказ
radix, ĩcis f – корінь
ramus, i m – гілка
rami perforantes – пронизні гілки
raro – рідко
rarus, a, um – рідкий
recens, ntis – свіжий
recenter – свіжо
receptum, i n – рецепт

recessus, us m – закуток; кишеня (*гіст.*)
recipio, ěre 3 – брати
recrudescens, ntis – повторний
rectālis, e – ректальний, прямокишковий
recte – правильно
rectificātus, a, um – очищений (*skiniđar, cnypm*)
rectum, i n – пряма кишка
rectus, a, um – прямий, правильний
recurrens, ntis – поворотний
reductus, a, um – відновлений
regeneratio, ōnis f – відновлення
regio, ōnis f – ділянка
remedium, i n – лікувальний засіб, засіб
remissio, ōnis f – ремісія – стан перебігу хвороби, що характеризується тимчасовим послабленням або зникненням її ознак
ren, renis m – нирка
renālis, e – нирковий
repetitio, ōnis f – повторення
repěto, ěre 3 – повторяти
res, rei f – справа, річ (*res rudes сировина*)
resectio, ōnis f – резекція, вирізання частини органа
Resorcīnum, i n – резорцин
respiratorius, a, um – дихальний
rete, is n – сітка
retinacūlum, i n – тримач
rhaphe, es f – шов (*між сухожилками і м'язами*); лінія зрощення двох половин органа або частин тіла
rheumaticus, a, um – ревматичний
rheumatismus, i m – ревматизм
rhizōma, ātis n – кореневище
rima, ae f – щілина
risoribletta, ae f – різороблета, під'язикова таблетка
rotundus, a, um – круглий
rubeōla, ae f – краснуха
ruber, bra, brum – червоний
rubor, ōris m – почервоніння
ruptūra, ae f – розрив

S

Saccharīnum, i n – сахарин
sacchārum, i n – цукор
saccus, i m – мішок, кишеня
sacrālis, e – крижовий
saepe – часто
sagittalis, e – стріловий, сагітальний
sal, salis n (m) – сіль
Salep n (невідм.) – салеп
salicylicus, a, um – саліциловий
Salōlum, i n – салол
salūber, bris, bre – цілющий
salus, ūtis f – здоров'я, благо
sanabilis, e – виліковний
sanatio, ōnis f – санація, оздоровлення

sanguifer, fēra, fērum – кровноносний
sanguineus, a, um – кровноносний
sanguis, ĩnis m – кров
sano, āre 1 – оздоровляти
sanus, a, um – здоровий
saphēnus, a, um – підшкірний (вена);
 прихований (нерв)
sapiens, ntis – мудрий
sapienter – мудро
sapo, ōnis m – мило
Sapo (-ōnis m) viridis (-is) – зелене мило
sapraemia, ae f – гноєкрів'я, гнильне отруєння
 крові
saprogēnus, a, um – сапрогенний, гнильний
sarcoidōsis, is f – саркоїдоз – хронічна хвороба
 неясної етіології, яка хараткеризується
 ураженням лімфатичної системи, внутрішніх
 органів і шкіри
sarcōma, ātis n – саркома – злоякісна
 сполучнотканинна пухлина
scabies, ēi f – короста
scapūla, ae f – лопатка
scapus, i m – стрижень
scarlatinōsus, a, um – скарлатиновий
scatūla, ae f – коробочка
schizophrenia, ae f – шизофренія
scientia, ae f – знання
sclerālis, e – склеральний
sclerōsis, is f – склероз – ущільнення органа
sclopetarius, a, um – вогнепальний
secretorius, a, um – секреторний, видільний
secundarius, a, um – вторинний
secundus, a, um – другий
sedatīvus, a, um – заспокійливий
segmentālis, e – сегментний
segmentum, i n – сегмент, відрізок
semen, ĩnis n – насіння
semicanālis, is m – напівканал
semicirculāris, e – півколовий
seminifer, fēra, fērum – сім'яний, сім'яносний
senex, senis – старий
senilis, e – старечий
sensus, us m – відчуття
sentio, ĩre 4 – відчувати
sepāro, āre 1 – відділяти, відокремлювати
septum, i n – перегородка
series, ēi f – ряд
sero – пізно
serotīnus, a, um – пізній, запізнілий
serōssus, a, um – серозний
serum, i n – сироватка
serus, a, um – пізній
sesamoideus, a, um – сесамоподібний
siccātus, a, um – висушений
siccus, a, um – сухий
sideropenīcus, a, um – залізодефіцитний
sigmoideus, a, um – сигмоподібний
signatūra, ae f – позначення

signo, āre 1 – позначати
silvester, tris, tre – лісовий
simīlis, e – подібний
simplex, ĩcis – простий
sinapisātus, a, um – гірчичний
sincīput, ĩtis n – лоб
sinister, tra, trum – лівий
sinus, us m – пазуха, синус
sirūpus, i m – сироп
sitis, is f – спрага
situs, a, um – розміщений
situs, us m – розміщення, положення
sive – або
skeleton, i n – скелет
sol, solis n(m) – сонце
solubīlis, e – розчинний
solutio, ōnis f – розчин
solutio Ammonii caustīci – нашатирний спирт
solūtus, a, um – розчинений
solvo, ěre 3 – розчиняти
somnifer, fēra, fērum – снотворний
somnus, i m – сон
soror, ōris f – сестра
spasmus, i m – спазм, судорога, корчі
spasticus, a, um – спазматичний, судорожний
species, ēi f – збір; вид
Species fumales – збори для куріння
Species pro balneis – збори для ванн
specificus, a, um – специфічний, своєрідний
sphenoidalis, e – клиноподібний
sphenopetrōsus, a, um – клинока-м'янистий
sphincter, ēris m – замикач (м'яз)
spina, ae f – ость
spinālis, e – спинномозковий
spinōsus, a, um – остистий
spinūla, ae f – шипик
spirituōsus, a, um – спиртовий
spiritus, us m – спирт
spissus, a, um – густий
splen, ēnis m – селезінка
spongiōsus, a, um – губчастий
spontaneus, a, um – спонтанний, самовільний
spritz-tubūlus, i m – шприц-тубуля
spurius, a, um – несправжній
squamōsus, a, um – лускатий
stabilis, e – стабільний, сталий
stadium, i n – стадія
stapes, ětis f – стремінце
statim – негайно
status, us m – стан
stenōsis, is f – стеноз – звуження трубчастого
 органа або його зовнішнього отвору
sterilis, e – стерильний
sterilisātus, a, um – стерилізований
sterilīso, āre 1 – стерилізувати
sternocostālis, e – грудиннореберний
stigma, ātis n – приймочка
stratificātus, a, um – багатошаровий

stratum, i n – шар, верства
Streptocidum, i n – стрептоцид
striatūra, ae f – різке звуження просвіту будь-якого трубчастого органа внаслідок патологічних змін його стінки
striātus, a, um – посмугований, смугастий
strobīlus, i m – шишка
stroma, ātis m – строма, основа, кістяк
struma, ae f – зоб, воло
Strychninum, i n – стрихнін
studeo, ěre 3 – старанно вчитися, вивчати
studiōsa, ae f – студентка
studiōsus, i m – студент
studium, i n – навчання
stupor, ōris m – ступор, стан заціпеніння
subacūtus, a, um – підгострий
subclavius, a, um – підключичний
subcutaneus, a, um – підшкірний
subīto – раптово
subītus, a, um – раптовий
sublinguālis, e – під'язиковий
submucōsus, a, um – підслизовий
subscapularis, e – підлопатковий
substantia, ae f – речовина
substituens, ntis – підтримуючий
subtilis, e – дрібний
succorro, ěre 3 – допомагати, сприяти
succus, i m – сік
sudor, ōris m – піт
suillus, a, um – свинячий
sulcus, i m – борозна
sulfas, ātis m – сульфат
sulfis, ītis m – сульфїт
Sulfur, ūris n – сірка
sulfurīcus, a, um – сірчаний
sulfurōsus, a, um – сірчистий
sum, fui, esse – бути
sumo, ěre 3 – приймати
superficiālis, e – поверхневий
superior, ius – верхній
suppositorium, i n – свічка
suppositoria antiseptica biologica – біологічні антисептичні свічки
supra – над, по, вище
suprēmus, a, um – верхній, найвищий
sura, ae f – литка
surditas, ātis f – глухота
suspensio, ōnis f – суспензія, завись
sutūra, ae f – шов (сполучення між кістками)
suus, a, um – свій, своя, своє
symmetrīcus, a, um – симетричний
symphysis, is f – симфіз – хрящове з'єднання кісток, в якому є щілоподібна порожнина
symptōma, ātis n – симптом
synapsis, is f – синапс – спеціалізована структура, яка забезпечує передачу нервового імпульсу з нервового волокна на яку-небудь

клітину чи м'язеве волокно, а також з рецепторної клітини на нервово волокно
syncōpe, es f – синкопé (невідм.) – непритомність, зомління
syndrōmum, i n – синдром, комплекс симптомів
synostōsis artificiālis – штучний синостоз, створений за допомогою хірургічної операції
Synthomycinum, i n – синтоміцин
systema, ātis n – система
systōle, es f – систола, скорочення серця

Т

tabletta, ae f – таблетка
tactus, us m – дотик, дотикова чутливість
Talcum, i n – тальк
talīs, e – такий
tapētum, i n – покрив
tarde – пізно
tardus, a, um – повільний
tegmen, ĩnis n – покрівля
tego, ěre 3 – вкривати
tela, ae f – основа (гіст.); прошарок (анат.); тканина, марля (фарм.)
temperāte – помірно
temporālis, e – скроневий
tempus, ōris n – час; скроня (ex tempore – в міру потреби, в потрібний час, без підготовки)
tegmen, ĩnis n – покрівля
tendineus, a, um – сухожилковий
tendo, ĩnis m – сухожилок
tener, ěra, ěrum – ніжний
tenuis, e – тонкий
teres, ětis – круглий
terminālis, e – кінцевий, пограничний
terminatio, ōnis f – закінчення
terminus, i m – термін
tero, ěre 3 – терти, розтирати
terra, ae f – земля, країна
tertiānus, a, um – триденний
tertiarius, a, um – третинний
tertius, a, um – третій
testis, is m – яєчко – чоловіча статева залоза
tetānus, i m – правець, стовбняк
tetrabōras, ātis m – тетраборат
Tetracyclīnum, i n – тетрациклін
tetraparēsis, is f – тетрапарез – парез всіх чотирьох кінцівок
tetraplegia, ae f – тетраплегія – параліч чотирьох кінцівок
Tetrasterōnum, i n – тетрастерон
Tetravitum, i n – тетравіт
textus, us m – тканина (гіст.)
thanatophobia, ae f – танатофобія – страх смерті
Theophyllinum, i n – теофілін
therapia, ae f – терапія, лікування
thoracālis, e – грудний

thoracicus, a, um – грудний
thorax, ācis m – грудна клітка
thrombophlebiticus, a, um –
 тромбофлебітичний
thrombus, i m – тромб, згусток крові
thyroideus, a, um – щитовидний
tibia, ae f – велика гомілка
tibiālis, e – великогомілковий
tinctūra, ae f – настоянка
tonsilla, ae f – мигдалик, мигдалеподібна
 залоза
tonsillāris, e – мигдаликовий
tonus, i m – тонус, напруження
totālis, e – тотальний, весь
tracheālis, e – трахейний
tractus, us m – тракт, шлях
transformatio, ōnis f – трансформація,
 перетворення
transfusio, ōnis f – переливання
transfusio sanguinis = haemotransfusio –
 переливання крові
transplantatio, ōnis f – трансплантація –
 заміна тканин або органів, відсутніх або
 пошкоджених патологічним процесом
 власними тканинами або органами чи
 взятими з іншого організму
transversālis, e – поперечний
transversus, a, um – поперечний
trauma, ātis n – травма, пошкодження
traumaticus, a, um – травматичний
tremor, ōris m – тремор, дрижання, тремтіння
tres, tria – три
triangulāris, e – трикутний
triceps, cipitis – триголовий
tricolor, ōris – триколовий
trigeminālis, e – трійчастий
trigōnum, i n – трикутник
trilobātus, a, um – тричастковий
tripartitus, a, um – трироздільний,
 тричастинний
triplegia, ae f – триплегія – параліч трьох
 кінцівок
triquētrus, a, um – тригранний
tritius, a, um – третій
trochanter, ēris m – вертлюг
trochantericus, a, um – вертлюжний
truncus, i m – тулуб, стовбур
tuba, ae f – труба, канал
tuba auditoria (auditiva) – слухова труба
tubarius, a, um – трубний
tuber, ēris n – горб; бульба (бот.)
tubera Salep – бульби салепу
tuberculōsis, is f – туберкульоз
tuberculōsus, a, um – туберкульозний
tubercūlum, i n – горбок
tuberositas, ātis f – горбистість
tuberōsus, a, um – горбистий
tubūla, ae f – трубочка

tubulōsus, a, um – трубчастий
tubūlus, i m – трубочка, каналець
tumor, ōris m – пухлина
tunīca, ae f – оболонка
turcicus, a, um – турецький
tussis, is f – кашель
tuto – безпечно
tutus, a, um – безпечний
tympanicus, a, um – барабанний
tympanostapedius, a, um – барабанно-
 стремінцевий
typhus, i m – тиф

U

ubi – де
ulcerōsus, a, um – виразковий
ulcus, ēris n – виразка
ulna, ae f – лікоть, ліктьова кістка
ulnāris, e – ліктьовий
ultimus, a, um – останній
umbilicālis, e – пупковий
uncus, i m – гачок
uncinātus, a, um – гачкуватий
unguentum, i n – мазь
unguis, is m – ніготь
unicellāris, e – одноклітинний
uniguttātus, a, um – одноточковий
uniguttulāris, e – однокрапельний
uninucleāris, e – одноядерний
unipennātus, a, um – одноперий
unipolāris, e – однополярний, уніполярний
unus, a, um – один
urēter, ēris m – сечовід
urīna, ae f – сеча
urinārius, a, um – сечовий
uropoēticus, a, um – сечотворний
ustus, a, um – палений
usus, us m – вживання; досвід
ut (спол.) – як, щоб
utērus, i m – матка
uvūla, ae f – язичок

V

vaccinum, i n – вакцина
vado, ēre 3 – іти
vagina, ae f – піхва, вагіна
vaginālis, e – вагінальний, піхвовий
vagus, a, um – блукаючий (нерв)
valeo, ēre 2 – бути здоровим; дієслово, що
 використовують при прощанні
valetūdo, īnis f – здоров'я
validus, a, um – здоровий, міцний
valvūla, ae f – заслінка, клапан
varicella, ae f – вітряна віспа
varicōsis, is f – варикоз – паталогічна зміна
 вен, яка характеризується нерівномірним
 збільшенням їх просвіту з утворенням
 випинання стінки, розвитком вузлоподібної

покрученості судин і функціональної недостатності клапанів з порушенням кровотоку
varicōsus, a, um – варикозний
variōla, ae f – справжня віспа
varius, a, um – різний
varix, ĩcis m – венозний вузол
vas, vasis n – судина
vasculāris, e – судинний
Vaselinum, i n – вазелін
vegetabilis, e – рослинний
vegetativus, a, um – вегетативний
vegetovasculāris, e – вегетативносудинний
vel – або
velociter – швидко, скоро
vena, ae f – вена, жила
venenum, i n – отрута
venetus, a, um – голубий, кольору морської хвилі
venio, ĩre 4 – приходити
venosus, a, um – венозний
venter, ntris m – черевце; черевце, живіт
ventrālis, e – черевний, центральний
ventricōsus, a, um – зерновий
ventriculāris, e – шлуночковий
ventriculus, i m – шлуночок
venūla, ae f – венула
ver, veris n – весна
veritas, ātis f – істина, правда
vermis, is m – черв'як, хробак
vernālis, e – весняний
vero – справді
verruca, ae f – бородавка
vertebra, ae f – хребець
verticālis, e – вертикальний, прямовисний
vertigo, ĩnis f – запаморочення (*голови*)
verto, ĩre 3 – перевертати
verus, a, um – справжній
vesica, ae f – міхур
vesica biliāris (fellea) – жовчний міхур
vesica urinaria – сечовий міхур
vesicula, ae f – пухирець
vesiculāris, e – пухирцевий
vesiculōsus, a, um – пухирчастий
vestibulāris, e – присінковий
via, ae f – дорога, шлях
victoria, ae f – перемога
video, ĩre 2 – бачити, дивитися
villōsus, a, um – ворсинчастий, ворсистий
villus, i m – ворсинка
vinco, ĩre 3 – перемагати
vinculum, i n – вуздечка
vindico, āre 1 – обороняти
vinum, i n – вино
Vinylinum, i n (balsamum Schostakovsky) – вінілін (*бальзам Шостаковського*)
vir, viri m – чоловік, чоловік
virālis, e – вірусний

virgo, ĩnis f – дівчина, дівиця
Viride nitens – брильянтовий, зелений (брильянтова зелень), антисептичний засіб
viride, is n – зелень
viridis, e – зелений
virus, i n – вірус, збудник інфекційного захворювання
vis, -f – сила, міць
viscerālis, e – вісцеральний (*що стосується внутрішніх органів*)
viscerocranium, i n – лицевий череп, вісцеральний череп
viscus, ĩris n – нутрощі, внутрішній орган
visus, us m – зір
vita, ae f – життя
vitaminum, i n – вітамін
vitium, i n – вада, порок
vitreus, a, um – скляний, склистий
vitrum, i n – склянка
vivo, ĩre 3 – жити
voco, āre 1 – називати
volatilis, e – легкий
volens, ntis – бажаючий, охочий
vomer, ĩris m – леміш
vomitus, us m – блювання, блювота
vortex, ĩcis m – вихор
vulgāris, e – звичайний, простий, загальний
vulgus, i n – натовп, юрба
vulnus, ĩris n – рана

X

Xeroformium, i n – ксероформ
xerōsis, is f – ксероз – 1) патологічна сухість шкіри, зумовлена гіпосекрецією сальних залоз; 2) ксеродермія
xiphoideus, a, um – мечоподібний

Z

Zincum, i n – цинк
zona, ae f – зона, пояс
zonula, ae f – поясок
zoonōsis, is f – зооноз – загальна назва інфекційних та інвазивних хвороб тварин, якими хворіє і людина
zygomaticomaxillāris, e – вилично-верхньощелеповий
zygomatīcus, a, um – виличний

А

або – aut, seu, sive, vel
абсцесс, нарив – abscessus, us *m*
адипоцит – adipocytus, i *n*
адреналін – Adrenalinum, i *n*
аерозоль aërosolum, i *n*
активний activus, a, um
активність – activitas, ātis *f*
активований – activatus, a, um
але – sed
алкогольний – alcoholicus, a, um
алое – Aloë, ës *f*
алюміній – Aluminium, i *n*
аміказол – Amicazolum, i *n*
ампула – ampulla, ae *f*
ампутація – відсікання, відтинання – amputatio, ōnis *f*
анальгін – Analginum, i *n*
анамнез – anamnēsis, is *f*
ангіна – запалення мигдаликів – angīna, ae *f*
ангіомоторний – angiomotorius, a, um
аневризма – розширення просвіту
 кровоносної судини чи порожнини серця –
 aneurysma, ātis *n*
анорексія – відсутність апетиту при
 наявності фізіологічної потреби в їжі –
 anorexia, ae *f*
аортальний – aorticus, a, um
апатичний – apathicus, a, um
апарат – apparātus, us *m*
аптека – officīna, ae *f*; apothēca, ae *f*
аритмія – arrhythmia, ae *f*
артеріальний – arteriōsus, a, um
артеріо-венозний – arteriovenōsus, a, um
артерія arteria, ae *f*
астма (ядуха) – asthma, ātis *n*
асцит – черевна водянка – ascītes, ae *m*
атиповий – irregulāris, e

Б

багато – multum
бактерицидний – bactericīdus, a, um
бактерія – bacterium, i *n*
бальзам – balsāmum, i *n*
банка – olla, ae *f*
барабанний – tympanicus, a, um
барабанно-стремінцевий – tympano-
 stapedius, a, um
бачити – video, ēre 2
безводний – abhydrīcus, a, um
безперервний – continuus, a, um
безперервно – continue
безпечно – tuto
безпухирцевий – nonvesiculāris, e
битий, товчений – contūsus, a, um
білий – albus, a, um

біль – dolor, ōris *m*
бічний – laterālis, e
близнята – gemīni, ōrum *m/pl*
блискавичний (фульмінантний) – ulmīnans,
 ntis
блискучий – splendīdus, a, um; fūlgens, ntis
блукаючий – migrans, ntis
блукаючий нерв – (nervus) vagus, i *m*
блювання, блювота – vomitus, us *m*
борний – borīcus, a, um
борозна – sulcus, i *m*
брати, приймати – recipio, ēre 3
брильянтова зелень – virīde (is *n*) nitens (ntis)
бромід – bromīdum, i *n*
брунька – gemma, ae *f*
будова – structūra, ae *f*
бузина – Sambūcus, i *f*
бурчання у кишках – borborygmus, i *m*
бути – sum, fui, esse

В

в, у – in (з *Acc., Abl.*)
вагінальний (ніхвовий) – vaginālis, e
вагітність – graviditas, ātis *f*; pregnantia, ae *f*
вада, порок – vitium, i *n*
важкий (для виконання) – difficilis, e
важкий (докучливий) – molestus, a, um
важкий – gravis, e
вазелін – Vaselinum, i *n*
вакцина – vaccinum, i *n*
в. (вакцина) вбита – v. mortuum; v.
 inactivatum
ванна – balneum, i *n*
варити – coquo, ēre 3
вата – gossypium, i *n*
вдихальний – inspiratorius, a, um
вдихання, інгаляція – inhalatio, ōnis *f*
велика пілюля – bolus, i *m*
великий – magnus, a, um; major, jus
великогомілкова кістка – tibia, ae *f*
вена – vena, ae *f*
венозний – venōsus, a, um
вертлюг – trochanter, ēris *m*
верхівка – apex, ĩcis *m*
верхній – superior, ius
весняний – vernālis, e
весь, всякий – omnis, e
вживання – usus, us *m*
вживати, застосовувати – adhibeo, ēre 2
вивих – uxatio, ōnis *f*
вивідний – excretorius, a, um
виворіт – inversio, ōnis *f*
вивчати – disco, ēre 3
видавати – do, dāre 1
викидень – abortus, us *m*
вличний – zygomatīcus, a, um
вилікуваний – sanātus, a, um
виліковний – sanabilis, e

вимочувати – macĕro, āre 1
виносний – effĕrens, ntis
випадіння – prolapsus, us *m*
виправляючий – corrĭgens, ntis
виразка – ulcus, ĕris *n*
виразковий – ulcerōsus, a, um
вирізання частини органа – resectio, ōnis *f*
вирізка – incisūra, ae *f*
висипний – exanthematĭcus, a, um
вислуховування – auscultatio, ōnis *f*
вислуховувати – ausculto, āre 1
виступ – prominentia, ae *f*
висушений – exsiccātus, a, um
витагання, виривання – extractio, ōnis *f*
витажка, екстракт – extractum, i *n*
від – a, ab (*з Abl.*)
відвар – decoctum, i *n*
відвислий – propendens, ntis
відвідний (м'яз) – abductor, ōris
відвідний (нерв) – abdūcens, ntis
відділ – portio, ōnis *f* (*zicm.*); compartimentum, i *n* (*анат.*)
відірваний – abruptus, a, um
відновлений – reductus, a, um
відросток – processus, us *m*
відхаркувальний – expectōrans, ntis
відчуття – sensus, us *m*
вірус – virus, i *n*
вірусний – virālis, e
віск – cera, ae *f*
вісмут – Bismūthum, i *n*
віспа – variōla, ae *f*
віспа вітряна – varicella, ae *f*
вістря – cuspis, ĭdis *f*
вісь – axis, is *m*
вічко – ostium, i *n*
вказівний палець – index, ĭcis *m*
вкривати, покривати – tego, ĕre 3
власний – proprius, a, um
внутрішній – internus, a, um
внутрішньовенний – intravenōsus, a, um
внутрішньолікарняний – nosocomiālis, e; intraclinicālis, e
внутрішнього походження – endogĕnus, a, um
внутрішньом'язовий – intramusculāris, e
внутрішньоорганний – intraorganĭcus, a, um
внутрішньослизовий – intramucōsus, a, um
вогкий, вологий – humĭdus, a, um
вогнепальний – sclopetarius, a, um
вогнище – focus, i *m*
вогнищевий – focālis, e
вода – aqua, ae *f*
водень – Hydrogenium, i *n*
водний – aquōsus, a, um
водобоязнь – hydrophobia, ae *f*
водянка – hydrops, ōpis *m*
волоконистий – fibrōsus, a, um

волокно – fibra, ae *f*
воротарний – pylorĭcus, a, um
ворсинка – villus, i *m*
восковий – cerātus, a, um
вроджений – congenĭtus, a, um; innātus, a, um
втиснення – impressio, ōnis *f*
вторинний – secundarius, a, um
вугілля – Carbo, ōnis *m*
вугільний – carbonĭcus, a, um
вуздечка, пов'язка – frenūlum, i *n*; vincūlum, i *n*
вузлик – nodūlus, i *m*
вузловатий – nodōsus, a, um
вузол – nodus, i *m*
вухо – auris, is *f*
вушна раковина – auricūla, ae *f*
вчитель – magister, tri *m*
вчителька – magistra, ae *f*
вчити, навчати – doceo, ĕre 2

Г

галун – Alūmen, ĭnis *n*
гангрена – gangraena, ae *f*
гангренозний – gangraenōsus, a, um
гарячий (теплий) – calĭdus, a, um
гарячка – febris, is *f*
гачкуватий – uncinātus, a, um
гачок – hamūlus, i *m*; uncus, i *m*
гігантизм – gigantismus, i *m*
гідрокарбонат – hydrocarbōnas, ātis *m*
гідроокис – hydroxĭdum, i *n*
гідрохлорид – hydrochlorĭdum, i *n*
гілка – ramus, i *m*
гіпоталамічний – hypothalamĭcus, a, um
гіркий – amārus, a, um
гірський – montānus, a, um
гірчичник – charta sinapisāta
гладкий, непосмугований (zicm.) – nonstriātus, a, um
глаукома – glaucōma, ātis *n*
глибокий – profundus, a, um
глід – Crataegus, i *f*
гліоцит – gliocytus, i *m*
гліцерин – Glycerĭnum, i *n*
гліцерофосфат – glycerophosphas, ātis *m*
глобус – glomus, ĕris *n*
глотка – pharynx, yngis *m*
глюкоза – Glucōsum, i *n*; Glycōsa, ae *f*
гнилість зубів, карієс – caries, ĕi, *f*
гній – pus, puris *n*
гнійний – purulentus, a, um
година – hora, ae *f*
голова, головка – caput, ĭtis *n*
головка мала – capitūlum, i *n*
головний мозок – encephalon, i *n*
голод – fames, is *f*
голосний – vocālis, e
голінка, ніжка – crus, cruris *n*

гомілка велика – tibia, ae *f*
гомілка мала – fibūla, ae *f*
гонадотрофічний – gonadotrophĭcus, a, um
горб – tuber, ěris *n*
горбистість – tuberōsĭtas, ātis *f*
горбок – tuberculum, i *n*
горизонтальний, поземний – horizontālis, e
горіх – nux, nucis *f*
горохоподібний – pisiformis, e
гортанний – laryngeus, a, um
гортань – larynx, ngis *m*
гострий – acūtus, a, um; acer, cris, cre
готувати – paro, āre 1; praeparo, āre 1
грам – gramma, ātis *n*
гранула – granūlum, i *n*
гребінь – crista, ae *f*; pecten, ĩnis *m*
грижа, кила – hernia, ae *f*; cele, es *f*
грип – grippus, i *m*
грипозний – grippōsus, a, um
гроноподібний – racemōsus, a, um
грубий, крупний – grossus, a, um
груди – pectus, ōris *n*
грудинний – sternālis, e
грудинноробровий – sternocostālis, e
грудна клітка – thorax, ācis *m*
грудний – thoracĭcus, a, um; pectorālis, e
грудний збір – species pectorāles
груднина – sternum, i *n*
губа – labium, i *n*; labrum, i *n*
губчастий – spongiōsus, a, um
густий – spissus, a, um

Г

гроноподібний – racemōsus, a, um

Д

дальній, кінцевий – distālis, e
давати, видавати – do, āre 1
два – duo, duae, duo
дванадцятипала кишка – duodēnum, i *n*
двічі, два рази – bis
двоголовий – biceps, cipĭtis
двопластинчастий – bilamināris, e
двочеревцевий – digastrĭcus, a, um; biventer,
tra, trum
декамевіт – Decamevĭtum, i *n*
декаметоксин – Decametoxĭnum, i *n*
делірій – хворобливе марення – delirium, i *n*
дельтоподібний – deltoideus, a, um
день – dies, ěi *m(f)*
дерево – arbor, ōris *f*
деякий – nonnullus, a, um
джерело – fons, ntis *m*
дипразин – Diprazĭnum, i *n*
дистальний – distālis, e
дистильований – destillātus, a, um
дитина, немовля – infans, ntis *m, f*
дитячий – puerĭlis, e

дихальний – respiratorius, a, um
діабет – сечове виснаження – diabētes, ae *m*
діагноз – diagnōsis, is *f*
діаметр – diamēter, tri *f*
діарея, пронос – diarrhoea, ae *f*
діафрагма – diaphragma, ātis *n*
дієта – режим харчування – diaeta, ae *f*
ділити, розділяти – dividō, ěre 3
ділянка – regio, ōnis *f*
дірчастий – cribrōsus, a, um
дія, ефект – effectus, us *m*
для – ad (з Acc.); pro (з Abl.)
добре – bene
добрий – bonus, a, um
доброякісний – benignus, a, um
довгий – longus, a, um
довго – diu
довжина – longitūdo, ĩnis *f*
додавати – addo, ěre 3
додатковий – accessorius, a, um
доза – dosis, is *f*
допомагати – adiūvo, āre 1
драже – dragée *n*
дрижання – tremor, ōris *m*
дрібний – subtilis, e
дрібно – minūtim
другий – secundus, a, um
другий хребець – axis, is *m*
дуга, склепіння – arcus, us *m*
дуговий – arcuātus, a, um
дъоготь – Pix (icis *f*) liquĭda (ae)

Е

екзема – eczēma, ātis *n*
екзогенний – exogēnus, a, um
експіраторний, видихальний – expiratorius,
a, um
екстракт, витяжка – extractum, i *n*
еластичний – elastĭcus, a, um
емульсія – emulsum, i *n*; emulsio, ōnis *f*
(застар.)
емфізема – emphysēma, ātis *n*
ендогенний, внутрішнього походження –
endogēnus, a, um
епідемічний – epidemĭcus, a, um
епідемія – epidemia, ae *f*
еритроцит – erythrocytus, i *m*
еритроцитний – erythrocytĭcus, a, um
етиловий – aethylĭcus, a, um
еуфілін – Euphyllĭnum, i *n*
ефедрин – Ephedrĭnum, i *n*
ефір – Aether, ěris *m*
ефірний – aethereus, a, um

Ж

жар – calor, ōris *m*
жарознижуючий – antipyretĭcus, a, um
желатиновий – gelatinōsus, a, um

живий – vivus, a, um
живильний – nutricius, a, um
живіт – abdōmen, īnis *n*
жир, сало – axungia, ae *f*; adeps, īpis *m*
жирний, жировий – adipōsus, a, um
життя – vita, ae *f*
жінка – femīna, ae *f*
жіночий – feminīnus, a, um
жовтий – flavus, a, um; luteus, a, um
жовтяниця – ictērus, i *m*
жовч – fel, fellis *n*; bilis, is *f* (яка виливається з жовчного міхура); chole, es *f* (гр.)
жовчний – biliāris, e; felleus, a, um; felliōsus, a, um
жовчний міхур – vesīca biliāris (fellea)
жостір проносний – Rhamnus (i *m*) cathartica (-ae)

З

з (кого? чого?) – e, ex (з *Abl.*)
з, разом з – cum (з *Abl.*)
загальний – generālis, e; commūnis, e
загострення – exacerbatio, ōnis *f*
задній – posterior, ius
закінчення – terminatio, ōnis *f*
закон – lex, legis *f*
закреп, запор – constipatio, ōnis *f*
закреп звичний – constipatio habituālis
закритий – clausus, a, um
залізо – Ferrum, i *n*
залізодефіцитний – sideropenīcus, a, um
залоза – glandūla, ae *f*
западина – cavitas, ātis *f*
запаморочення (голови) – vertīgo, īnis *f*
запах (неприємний) – foetor, ōris *m*
(неприємний запах з рота – foetor ex ore)
запізнений – serotīnus, a, um
заразний – infectiōsus, a, um; contagiōsus, a, um
засіб, лікарський засіб – remedium, i *n*
заспокійливий – sedatīvus, a, um
застійний – congestīvus, a, um
застосовувати, вживати – adhibeo, ēre 2
затока – lacūna, ae *f*
затульний – obturatorius, a, um; obturātus, a, um
захворювання – aegritūdo, īnis *f*
захисний – defendens, ntis
зачаток – germen, īnis *n*
защемлений – incarcerationātus, a, um
зберігати – servo, āre 1
збір, чай – species, ēi *f* (*pl*)
збірний (зісм.) – collīgens, ntis
збовтувати – agīto, āre 1
збудливий – excitans, ntis
зв'язка – ligamentum, i *n*
звичайний, спільний – commūnis, e
здоровий – sanus, a, um
зелений – virīdis, e

зернистий – granulōsus, a, um
зерновий – ventricōsus, a, um
з'єднання – junctūra, ae *f*
злаякісний – malignus, a, um
змішаний – mixtus, a, um
змішувати – misceo, ēre 2
зморщений – contractus, a, um; corrugātus, a, um
знеболюючий – anaesthetīcus, a, um
зоб – struma, ae *f*
зовнішній – externus, a, um
зоровий – optīcus, a, um
зрілий – matūrus, a, um
зуб – dens, ntis *m*
зубний – dentālis, e
зубчатий – dentātus, a, um
зубчик – dens, ntis *m*

І

і, та – et, -que (наприкінці слова)
із (чогось) – ex (з *Abl.*)
із (ким? чим?) – cum (з *Abl.*)
ізотонічний – isotonićus, a, um
ікло – dens (-ntis *m*) canīnus
ікловий – caninus, a, um
імовірний – probabīlis, e
іммунний, несприйнятливий – immūnis, e
індурація – ущільнення органа або його частини – induratio, ōnis *f*
інгаляція – inhalatio, ōnis *f*
ін'єкція – injectio, ōnis *f*
інструмент – instrumentum, i *n*
інтима, внутрішня оболонка – intīma, ae *f*
інфаркт – infarctus, us *m*
інфекційний, заразний – infectiōsus, a, um
інфантилізм – infantilismus, i *m*
інфекція – infectio, ōnis *f*
інші, решта – cetēri, ae, a
істеричний – hysterīcus, a, um
іхтіол – Ichthyōlum, i *n*

Ї

їжа – cibus, i *m*

Й

йод – Iodum, i *n*
йодид – iodīdum, i *n*
йодоформ – Iodoformium, i *n*

К

калій – Kalium, i *n*
кальцій – Calcium, i *n*
кам'янистий – petrōsus, a, um
камера – camēra, ae *f*
камфора – Camphōra, ae *f*
канал – canālis, is *m*
каналець – canalicūlus, i *m*
капсула, оболонка – capsūla, ae *f*

карбонат – carbōnas, ātis *m*
карієс – caries, ēi *f*
карликовий – nanus, a, um
каротидний – carotīcus, a, um
кашель – tussis, is *f*
квітка – flos, floris *m*
кила, грижа – hernia, ae *f*; cēle, is *f*
кисень – Oxygenium, i *n*
кислота – acīdum, i *n*
кисть, рука – manus, us *f*
кишеня (*zicm.*) – saccus, i *m*; recessus, us *m*
кишка – intestīnum, i *n*
кишка пряма – rectum, i *n*
кишка сліпа – caecum, i *n*
кишківник – intestīnum, i *n*
кількість, число – numērus, i *n*
кінець – extremītas, ātis *f*
кінцевий – terminālis, e
кінцівка – membrum, i *n*
кір – morbīlli, ōrum *m pl.*
кірковий – corticālis, e
кістка – os, ossis *n*
кістковий – osseus, a, um
клапан, заслінка – valvūla, ae *f*
клізма – clysmā, ātis *n*
клініка – clinīca, ae *f*
клубок – glomus, ěris *n*
ключиця – clavicūla, ae *f*
коваделко – incus, ūdis *f*
кодеїн – Codeīnum, i *n*
кокаїн – Cocaīnum, i *n*
колапс – collapsus, us *m*
коліно – genu, us *n*
коло кровообігу велике – circūlus sanguīnis major
коло кровообігу мале – circūlus sanguīnis minor
колотий – punctus, a, um
комірка – alveolus, i *m*; cellūla, ae *f*
комірковий – alveolāris, e
конкрементум – concrementum, i *n*
консервований – conservātus, a, um
контузія – contusio, ōnis *f*
кора – cortex, ĩcis *m*
кореневище – rhizōma, ātis *n*
корисний – utilis, e
корінь – radix, ĩcis *f*
коробочка – scatūla, ae *f*
короста – scabies, ēi *f*
короткий – brevis, e
косий – obliquus, a, um
край – margo, ĩnis *m*
крапля – gutta, ae *f*
кривина – curvatūra, ae *f*
крило – ala, ae *f*
криловий – alāris, e
крилоподібний – pterygoideus, a, um
кристал – crystallus, i *f*

кристалізований, кристалічний – crystallisātus, a, um
критичний – criticus, a, um
кров – sanguis, ĩnis *m*
кроспинний – haemostatīcus, a, um
кровоносний – sanguīfer, fēra, fērum
кровообіг – circulatio sanguinis
кровотворення – haemopoēsis, is *f*
крохмаль – Amylum, i *n*
крохмальний – amylaceus, a, um
круглий – rotundus, a, um; teres, terētis
кукурудзяні приймочки – stigmāta Maÿdis
кулька – globūlus, i *m*
куприковий – coccugeus, a, um
кусаний – morsus, a, um
кут – angūlus, i *m*

Л

левомицетин – Laevomycetīnum, i *n*
легеня – pulmo, ōnis *m*
легкий – facilis, e; levis, e
лейкоцит – білокрівець – leucocytus, i *m*
литковий м'яз – m. gastrocnemius, a, um
листок – folium, i *n*
лихоманка, гарячка – febris, is *f*
лице, обличчя – facies, ēi *f*
лицевий – faciālis, e
лишай – lichen, ěnis *m*
лишай оперізуючий – lichen zoster
лівий – sinister, tra, trum
лікар – medicus, i *m*
лікарський – medicinālis, e; medicātus, a, um
лікарський засіб – remedium, i *n*
ліки – medicamentum, i *n*
ліктьова кістка – ulna, ae *f*
ліктьовий – ulnāris, e
лікувальний – curativus, a, um
лікування – curatio, ōnis *f*
лікувати – curo, āre 1
лімфа – lymphā, ae *f*
лімфатичний – lymphatīcus, a, um
лімфоцит – lymphocytus, i *m*
лінімент (*рідка мазь*) – linimentum, i *n*
лінія – linea, ae *f*
лобковий – pubīcus, a, um
лобовий – frontālis, e
лопатка – scapūla, ae *f*
лопатково-під'язиковий – omo-hyoideus, a, um
лускоподібний – squamōsus, a, um
людина – homo, ĩnis *m*
людський – humānus, a, um

М

магній – Magnesium, i *n*
мазь – unguentum, i *n*
малий – parvus, a, um; minor, us
малогомілкова кістка – fibūla, ae *f*

маразм – marasmus, *i m*
марля – tela, *ae f*
маса – massa, *ae f*
масло (*тверде*) – butyrum, *i n* (застар., *див.* oleum, *i n*)
мати, володіти – habeo, *ēre 2*
матка – utērus, *i m*
медицина – medicīna, *ae f*
метод – methōdus, *i f*
мечоподібний – xiphoides, *a, um*
миготливий – fibrillāris, *e*
мило – sapo, *ōnis m*
мильний – saponātus, *a, um*
мимовільний – spontaneus, *a, um*
митральний – mitrālis, *e*
миш'яковистий – arsenicōsus, *a, um*
міастенія – myasthenia, *ae f*
міжвузловий – internodulāris, *e*
міжкістковий – interosseus, *a, um*
мікстура – mixtura, *ae f*
міліграм – milligramma, *ātis n*
мілілітр – millilitrum, *i n* (ml)
міокард – myocardium, *i n*
міоцит – myocytus, *i m*
міст – pons, *ntis m*
місце – locus, *i m*
міхур – vesīca, *ae f*
міхурець – vesicūla, *ae f*
мішок – saccus, *i m*
мішочок – saccūlus, *i m*
мозкова оболонка – mater, *tris f*
мозкова оболонка м'яка – pia mater
мозкова оболонка тверда – dura mater
мозковий – cerebrālis, *e*
мозок великий – cerēbrum, *i n*
мозок головний – encephālon, *i n*
мозолистий – callōsus, *a, um*
мозоля – clavus, *i m*
молоко – lac, *lactis n*
молоточок – malleus, *i m*
морський – marīnus, *a, um*
м'яз – muscūlus, *i m*
м'язове волокно – myofibra, *ae f*
м'язовий – musculāris, *e*
м'який – mollis, *e*
м'ясиста оболонка – tunīca dartos
м'ясистий – dartos, *on*
м'ята – Mentha, *ae f*

Н

на, в – in (*прийм. з Acc., Abl.*)
набряк – oedēma, *ātis n*
набутий – acquisītus, *a, um*
навоскований – cerātus, *a, um*
надгортанний – epiglottīcus, *a, um*
наднирковий – suprarenālis, *e*
надосний – supraspinātus, *a, um*
надпід'язиковий – suprahyoideus, *a, um*

надчеревний – epigastricus, *a, um*
назва – nomen, *īnis n*
найбільше – maxīme
найкраще – optīme
найкращий – optīmus, *a, um*
найменше – minīme
намазаний – extensus, *a, um*
напівнепарна вена – vena hemiazŷgos
нарив – abscessus, *is m*
наркоз – narcōsis, *is f*
наростковий – epiphysiālis, *e*
насіння – semen, *īnis n*
настій – infūsum, *i n*
настоянка (*спиртова*) – tinctūra, *ae f*
натрій – Natrium, *i n*
натуральний – naturālis, *e*
натягнутий – tensus, *a, um*
нашатирно-ганусові краплі – liquor Ammonii anisātus
не – non
невротичний – neurotīcus, *a, um*
негайно – statim
недокрів'я – anaemia, *ae f*
недостатність – insufficientia, *ae f*
нейтрофільний – neutrophilius, *a, um*
некроз – necrōsis, *is f*
необхідний – necessarius, *a, um*
непарний – azŷgos (*анат.*)
неповний – incomplētus, *a, um*
непосмугований, гладкий – nonstriātus, *a, um*
непрямий – indirectus, *a, um*
нерв – nervus, *i m*
нервовий – nervōsus, *a, um*; neurālis, *e*
нервово-психічний – nervoso-psychīcus, *a, um*
несправжній – spurius, *a, um*
нижній – inferior, *ius*
низхідний – descendens, *ntis*
нирка – ren, *renis m*
нирковий – renālis, *e*
ніжка – crus, *cruris n*
ніс – nasus, *i m*
нітрат – nitras, *ātis m*
нітрит – nitris, *ītis m*
нічний – nocturnus, *a, um*
новонароджений – neonātus, *i m*
новоутворення – neoplasma, *ātis n*
нога, стопа – pes, *pedis m*
носовий – nasālis, *e*

О

обвід – circumferentia, *ae f*
облатка – oblāta, *ae f*
обличчя, лице – facies, *ēi f*
облямівка, лімб – limbus, *i m*
оболонка – tunīca, *ae f*; investio, *ōnis f* (*зичм.*)
оболонка мозку – mater, *tris f*
оболонка внутрішня – intīma, *ae f*
обструктивний – obstructīvus, *a, um*

обхідний – collaterālis, e
огиначальний – circumflexus, a, um
однокрапельний – uniguttulāris, e
ожиріння – adipositas, ātis *f*
окістя – periosteum, i *n*
окістя черепа – pericranium, i *n*
око – oculus, i *m*
окостеніння – ossificatio, ōnis *f*
оксид – oxĭdum, i *n*
окуліст – oculista, ae *m, f*
олійний – oleosus, a, um
олія – oleum, i *n*
оман – Inŭla, ae *f*
оперізуєчий лишай – lichen zoster
опій – Opium, i *n*
опік – combustio, ōnis *f*
опух, пухлина – tumor, ōris *m*
орган – orgānum, i *n*, organon, i *n*
осаджений – praecipitātus, a, um
осердний – pericardiācus, a, um
осердя, перикард – pericardium, i *n*
основа – basis, is *f* (*анат.*); tela, ae *f* (*зичт.*)
основний – basilāris, e; basālis, e
остеопластичний – osteoplasticus, a, um
остистий – spinosus, a, um
осьовий – axiālis, e
осьовий хребець – axis, is *m*
отвір – forāmen, ĩnis *n*; apertūra, ae *f*; ostium, i *n*
отруєння – intoxicatio, ōnis *f*
отруйний – toxicus, a, um
отрута – venenum, i *n*
очевидний – manifestus, a, um
очищений – depurātus, a, um (*сірка, жир*);
rectificātus, a, um (*спирт, скипидар*); purificātus,
a, um (*вакцина, сироватка, вода*)
очний – ophthalmicus, a, um
очноямковий – orbitālis, e

П

пазуха – sinus, us *m*
палений – ustus, a, um
палець – digitus, i *m*
пальцеподібний – digitiformis, e
папір – charta, ae *f*
парафін – Paraffinum, i *n*
парез – parēsis, is *f*
паренхіма – parenchĭma, ātis *n*
паста – pasta, ae *f*
пахвинний – inguinālis, e
пахвовий – axillāris, e
пепсин – Pepsinum, i *n*
первинний – primarius, a, um
перебіг – cursus, us *m*; decursus, us *m*
переважаєчий – dominans, ntis
перевернутий – inversus, a, um
перегородка – septum, i *n*
перед – ante (*з Acc.*)
передкінцевий – preterminālis, e

передній – anterior, ius
передньобічний – anterolaterālis, e
передпліччя – antebrachium, i *n*
передсердя – atrium, i *n*
передчасний – praematūrus, a, um
перекис – peroxydum, i *n*
переливання – transfusio, ōnis *f*
переливання крові – haemotransfusio, ōnis *f* =
transfusio sanguinis
переродження – degeneratio, ōnis *f*
період – periōdus, i *f*
персик – Persica, ae *f* (дерево), persicum, i *n*
(плід)
перфораційний – perforans, ntis
перцевий – piperitus, a, um
перший – primus, a, um
петля – ansa, ae *f*
печінка – hepar, ātis *n*; jecur, ōris *n* (*фарм.*)
печінковий – hepaticus, a, um
печія – pyrosis, is *f*
півкуля – hemispherium, i *n*
півмісяцевий – semilunāris, e; lunatus, a, um
півнепарний – hemiazygus (*анат.*)
підборідно-під'язиковий – geniohyoideus, a,
um
підвищення – eminentia, ae *f*
підключичний – subclavius, a, um;
subclaviculāris, e
підлопатковий – subscapulāris, e
піднебінний – palatinus, a, um
піднебіння – palatum, i *n*
підребровий – hypochondriācus, a, um
підслизовий – submucosus, a, um
підшкірний – subcutaneus, a, um; saphēnus, a,
um (*нерв*)
підшлункова залоза – pancreas, ātis *n*
під'язиковий – sublingualis, e; hypoglossus, a,
um (*нерв*); hyoideus, a, um (*кістка*)
пізній – tardus, a, um; serotinus, a, um
пілюля – pilula, ae *f*
пілюльна маса – massa pilularum
після – post (*з Acc.*)
післятравматичний – posttraumaticus, a, um
плазма – plasma, ātis *n*
плацента – placenta, ae *f*
пластинка – lamina, ae *f*; lamella, ae *f*
пластинчастий – lamellosus, a, um
пластир – emplastrum, i *n*
плече – brachium, i *n*
плечова кістка – humerus, i *n*
плід, фрукт – fructus, us *m*
плоский – planus, a, um
пляма – macula, ae *f*
пляма родима – naevus, i *m*
плями трупні – livores mortis
плямистий – maculatus, a, um
пляшка, флакон – lagena, ae *f*
пневмонія – pneumonia, ae *f*

по, порівну – ana
поверхневий – superficiālis, e
поверхня – facies, ēi f
повіка – palpēbra, ae f
повітря – aēr, aēris m
повний – complētus, a, um; absolūtus, a, um
поволі – lente
поворотний – recurrēns, ntis
повторний – recrudescens, ntis
повторяти – repētō, ěre 3
погано – male
пограничний – limitans, ntis
поділений – divīsus, a, um
подушка – pulvīnar, āris n
позаматковий – extrauterīnus, a, um
позначати – signo, āre 1
покритий оболонкою – obductus, a, um
покрівля – tegmen, īnis n
пояс – cingūlum, i n
пологи, роди – partus, us m
полоскання – gargarisma, ātis m
полярний – polāris, e
поперечний – transversus, a, um; transversālis, e
порожнина – cavītas, ātis f; cavum, i n
порок, вада – vitium, i n
порошковидний, в порошок – pulverātus, a, um
порошок – pulvis, ěris m
посмугований – striātus, a, um
поспішати – festīno, āre 1
постгеморагічний – posthaemorrhagīcus, a, um
постійний – persistens, ntis (*анат.*), permanens, ntis
посудина – vas, vasis m
потиличний – occipitālis, e
почервоніння – rubor, ōris m
пошкоджений – laesus, a, um
правець, стовбняк – tetānus, i m
правий – dexter, tra, trum
препарат – praeparātum, i n
при – ad (*з Acc.*)
приготований – praeparātus, a, um; parātus, a, um
приготовляти – praepāro, āre 1; paro, āre 1
приємно – jucunde
приймати (всередину) – sumo, ěre 3
приймочка – stigma, ātis n
приносний – affērens, ntis
природний, натуральний – naturālis, e
присередній – mediālis, e
присередня кістка – malleolus, i m
присипка – aspersio, ōnis f
присінковий – vestibulāris, e
приступоподібний – paroxysmālis, e
причина – causa, ae f
прогноз, передбачення – prognōsis, is f

пролежень – decubītus, us m
проносний – laxans, ntis; purgatīvus, a, um
пронизний, проколюючий – perforans, ntis
приникаючий – penetrans, ntis
пропасниця, лихоманка – febris, is f
проривний – perforātus, a, um
простий – simplex, ěcis
простір – spatium, i n
проти – contra (*з Acc.*)
протицифтерійний – antidiphtherīcus, a, um
протока – ductus, us m
протягом – per (*з Acc.*)
прошарок – tela, ae f
пружний, еластичний – elastīcus, a, um
пряма кишка – rectum, i n
прямий, правильний – rectus, a, um
прямокишковий – rectālis, e
психічний – psychīcus, a, um
пульс – pulsus, us m
пухирець – vesicūla, ae f
пухирчастий лишай – herpes, ětis m
пухлина, опух – tumor, ōris m
п'явка – hirūdo, īnis f
п'ять – quinque (V)

Р

рана – vulnus, ěris n
ребровий – costālis, e
ребро – costa, ae f
ревматизм – rheumatismus, i m
ревматоїдний – rheumatoideus, a, um
резекція – resectio, ōnis f
резорцин – Resorcīnum, i n
ректальний, прямокишковий – rectālis, e
реопірин – Rheopyrīnum, i n
рецидивний – recedīvus, a, um
рецепт – receptum, i n
рецепт складний – formulā remediōrum composīta
речовина – substantia, ae f
риб'ячий жир – oleum jecōris Aselli
рицинова олія – oleum Ricīni
рівний, однаковий – aequālis, e
ріг, ріжок – cornu, us n
рідкий – liquīdus, a, um; (*для екстрактів*) fluīdus, a, um
різаний – incīsus, a, um; concīsus, a, um
різний, різноманітний – varius, a, um
різцевий – incisīvus, a, um
робити – facio, ěre 3
рогівка – cornea, ae f
розведений – dilūtus, a, um
роздвоєння – bifurcatio, ōnis f
розділяти – dividō, ěre 3
розлитий – diffūsus, a, um
розрив – ruptūra, ae f
розсіяний – disseminātus, a, um
розтертий – tritus, a, um

розтирати – tero, ěre 3
розчин – solutio, ōnis *f*
розчинний – solubīlis, e
розчиняти – solvo, ěre 3
розширений – dilatātus, a, um
рослина – planta, ae *f*
рослинний – vegetabīlis, e
рот – os, oris *n*
ртуть – Hydrargyrum, i *n*; Mercurium, i *n*
рубець, шрам – cicātrix, īcis *f*
рубцевий – cicatricālis, e
рука, кисть – manus, us *f*
ряд – series, ēi *f*

С

саліциловий – salicylicus, a, um
салол – Salolum, i *n*
свинячий – suillus, a, um
свіжий – recens, ntis
свіжо – recenter
свічка – suppositorium, i *n*
сегмент – segmentum, i *n*
селезінка – splen, splenis *m*; lien, ēnis *m*
сепсис – sepsis, is *f*
серединний – mediānus, a, um
середній – medius, a, um
серозний – serōsus, a, um
серопозитивний – seropositivus, a, um
серце – cor, cordis *n*
серцевий – cardiācus, a, um
серцево-судинний – cardiovasculāris, e
сеча – urīna, ae *f*
сечовий – urinarius, a, um
сечогінний – diuretīcus, a, um
симптом – symptōma, ātis *n*
симфіз, зрощення, зчленування – symphysis, is *f*
синапс – synapsis, is *f*
синдезмоз – syndesmōsis, is *f*
синус – sinus, us *m*
синя пляма, синяк – livor, ōris *m*
сипати, посипати – conspergo, ěre 3
сироватка – serum, i *n*
сироп – sirūpus, i *m*
система – systēma, ātis *n*
система з'єднань – systēma articulāre
системний – systemīcus, a, um
сідничий – ischiadīcus, a, um
сідничний – gluteālis, e; glutēus, a, um
сік – succus, i *m*
сіль – sal, salis *n, m*
сіль карловарська штучна – sal carolīnum factitium
сіль морська – sal marīnus
сім'явиносний – defērens, ntis
сірий – cinereus, a, um; griseus, a, um
сірка – Sulfur, ūris *n*
сітка – rete, is *n*

сказ – rabies, ēi *f*
скелет – skelēton, i *n*
скипидар – oleum Terebinthīnae
скільки потрібно – quantum satis
складатися – consto, āre 1
складка – plica, ae *f*
складний – compositus, a, um
склепіння, дуга – arcus, us *m* (*анат.*)
склероз – sclerōsis, is *f*
склистий – vitreus, a, um
склянка – vitrum, i *n*
скроневий – temporālis, e
слиз – mucilāgo, īnis *f* (*лікарська форма*)
слизовий – mucōsus, a, um
слуховий – acustīcus, a, um; auditorius, a, um (слухова труба - tuba auditiva); auriculāris, e (слухова ділянка - regio auriculāris)
сльозовий – lacrimālis, e
смертельний – letālis, e
сморід – foetor, ōris *m*
смугастий, посмугований – striātus, a, um
снодійний, снотворний – somnifer, fēra, fērum; hypnotīcus, a, um
солодкий – dulcis, e
сонний – carotīcus, a, um
соскоподібний – mastoideus, a, um
спазм, корчі – spasmus, i *m*
спина, тил, спинка – dorsum, i *n*
спинномозковий – spinālis, e; cerebrospinālis, e
спирт – spirītus, us *m*
спиртовий – spirituōsus, a, um
сплетення – plexus, us *m*
сполучення – junctio, ōnis *f*
сполучний – communīcans, ntis; conjunctīvus, a, um; connectīvus, a, um (*зісм.*)
спонтанний – spontaneus, a, um
справжній – verus, a, um
стабілізований – stabilisātus, a, um
стадія – stadium, i *n*
стан – status, us *m*
старанно, точно – exacte
старечий – senīlis, e
стегно – femur, ōris *n*
стеноз, звуження – stenōsis, is *f*
стерилізувати – sterilīso, āre 1
стиснення – constrictio, ōnis *f*
стінка – paries, ētis *m*
стовп – columna, ae *f*
стопа, нога – pes, pedis *m*
страх – pavor, ōris *m*
стрептоцид – Streptocīdum, i *n*
стріловий, сагітальний – sagittālis, e
студент – studiōsus, i *m*
студентка – studiōsa, ae *f*
ступінь – gradus, us *m*
ступор – stupor, ōris *m*
суглоб – articulatio, ōnis *f*

суглобовий – articulāris, e
судина – vas, vasis *n*
судинний – vasculāris, e
сульфат – sulfas, ātis *m*
сульфіт – sulfis, ītis *m*
суміш – mixtio, ōnis *f*
сумка – bursa, ae *f*
сумнівний – dubius, a, um
сухий – siccus, a, um
сухожилок – tendo, ĩnis *m*

Т

таблетка – tabuletta, ae *f*
такий – talis, e
танін – Tanninum, i *n*
твердий – durus, a, um
темний – fuscus, a, um; obscūrus, a, um
теофілін – Theophyllinum, i *n*
терапія, лікування – therapia, ae *f*
терти, розтирати – tero, ěre 3
тетрациклін – Tetracyclinum, i *n*
тил, спина – dorsum, i *n*
тильний – dorsālis, e
тиф – typhus, i *m*
тифозний – typhōsus, a, um
тіло – corpus, ōris *n*
тільце – corpusculum, i *n*
тканина (*анат., гіст.*) – textus, us *m*
товкти – contundo, ěre 3
товстий – crassus, a, um
товчений – contūsus, a, um
токсичний – toxicus, a, um
трава – herba, ae *f*
травматичний – traumaticus, a, um
травний – digestorius, a, um (*apparātus*)
травний – digestorius, a, um; alimentarius, a, um
тремтіння – tremor, ōris *m*
третій – tertius, a, um
тремтливий – tremens, ntis
три – tres, tria
триголовий – triceps, cipītis
тригранний – triquētrus, a, um
трикольниковий – tricōlor, ōris
трикутний – triangulāris, e
трикутник – trigōnum, i *n*
тримач – retinaculum, i *n*
тресторонній – trilatērus, a, um
тричастковий – trilobātus, a, um
трійчастий – trigemīnus, a, um; trigeminālis, e
трубний – tubarius, a, um
трубочка – tubūlus, i *m*
трупна пляма – livor (ōris *m*) mortis
трупний – cadaverīnus, a, um
туберкульоз – tuberculōsis, is *f*
туберкульозний – tuberculōsus, a, um
тяжкий, важкий – gravis, e; difficīlis, e

У

у, в – in (*з Acc. – куди? Abl. – де?*)
у чистому вигляді – per se
уважно – attente
увесь – omnis, e
укушений – morsus, a, um
ускладнений – complicātus, a, um
утворювати – formo, āre 1
утворюватися – fio, fiēri
уявний, несправжній – spurius, a, um

Ф

фаза – phasis, is *f*
фаланга – phalanx, ngis *f*
фармацевтичний – pharmaceuticus, a, um
фасція – fascia, ae *f*
фіброма – fibrōma, ātis *n*
фільтрувати – filtro, āre 1
флакон – flacon, ōnis *f*; lagēna, ae *f*
фолікулярний – folliculāris, e
форма – forma, ae *f*
фосфат – phosphas, ātis *m*
функціональний – functionālis, e
функція – functio, ōnis *f*

Х

харчовий – alimentarius, a, um
хвилина – minūta, ae *f*
хвора – aegrōta, ae *f*
хворий – aegrōtus, a, um
хвороба – morbus, i *m*
хід, прохід – meātus, us *m*
хірург – chirurgus, i *m*
хірургічний – chirurgicus, a, um
хлороформ – Chloroformium, i *n*
холодний – frigīdus, a, um
хореїчний – choreicus, a, um
хребтовий – vertebrālis, e
хребцевий – vertebrālis, e
хронічний, затяжний – chronicus, a, um
хрящ – cartilāgo, ĩnis *f*
хрящовий – cartilagineus, a, um

Ц

центр – centrum, i *n*
центральний – centrālis, e
цинга – scorbūtus, i *m*
цинк – Zincum, i *n*
циротичний – cirrhoticus, a, um
цитоплазматичний – cytoplasmaticus, a, um
цілковитий – absolutus, a, um
цукор – Saccharum, i *n*

Ч

час – tempus, ōris *n*
частина – pars, partis *f*
частка – lobus, i *m*
часто – saepe
чепець – omentum, i *n*

чепцевий – omentālis, e
червоний – ruber, bra, brum
черв'як – vermis, is *m*
черевна водянка – ascītes, ae *m*
черевний – abdominālis, e
черевце – venter, tris *m*
через – per (з *Acc.*)
череп – cranium, i *n*
числений – multus, a, um
число, кількість – numērus, i *m*
чистий – purus, a, um
чоловічий – masculīnus, a, um
чорний – niger, gra, grum
чужий, сторонній – aliēnus, a, um
чутливий – sensibīlis, e

Ш

шар, верства – stratum, i *n*; (*анат.*) tela, ae *f*
швидко – cito
шов – (*між кістками*) sutūra, ae *f*; (*між сухожилками і м'язами, лінія зрощення двох половин органа або частин тіла*)raphe,es *f*
шийка – cervix, īcis *f*; collum, i *n*
шишка – strobīlus, i *m*
шия – collum, i *n*; cervix, īcis *f* (*нижня частина, карк*)
шкірний – cutaneus, a, um
шлунковий – gastrīcus, a, um
шлунково-кишковий – gastro-intestinālis, e
шлунок – gaster, tris *f*
шлуночок – ventricūlus, i *m*
шлях, тракт – tractus, us *m*
шрам, рубець – cicātrix, īcis *f*
штучний – factitius, a, um

Щ

щелепа верхня – maxilla, ae *f*
щелепа нижня – mandibūla, ae *f*
щитовидний – thyroideus, a, um
щілина – fissūra, ae *f*
щілина відхідникова – crena analis або crena ani
щільний – compactus, a, um
щоб – ut (з *conjunct.*)
щока – bucca, ae *f*

Я

ядуха, астма – asthma, ātis *n*
язик – lingua, ae *f*
язичок – lingūla, ae *f*; (*міхура*) uvūla, ae *f*
ямка – fossa, ae *f*; fovea, ae *f*
ячмінь – гостре гнійне запалення залози
хряща повіки – hordeolum, i *n*

Список літератури:

1. Анатомія людини: національний підручник: у 3 т. / В. Г. Черкасов, А. С. Головацький, М. Р. Сапін [та ін.]. – Вид. 4-те, доопрацьоване. – Вінниця: Нова Книга, 2015. – Том 1. – 363 с. : кольорові іл., табл.
2. Англо-Український ілюстрований медичний словник Дорланда – У 2-х томах – Львів: «НАУТІЛУС», 2002. – 2688 с., 820 іл.
3. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 224 с.
4. Довідник лікарських засобів / За ред. В. Т. Чумака. – У 2-х томах. – К.: МОРІОН, 2007. – 1216 с.
5. Закалюжний М.Н., Паласюк Г.Б. Латинська мова і основи медичної термінології. – Тернопіль: „Укрмедкнига”, 2004. – 224 с.
6. Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. К., «Богдан», 2008. – 176 с.
7. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium: підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол; за заг. ред. О. М. Беляєвої. – К. : ВСВ «Медицина», 2015. – 496 с.
8. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін. ; за ред. Л.Ю. Смольської. – 4-е вид. – К. : ВСВ «Медицина», 2019. – 472 с.
9. Латинська мова і основи медичної термінології: підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кісельова, О. Р. Власенко та ін. – К.: Медицина, 2008. – 360 с.
10. Латинська мова та медична термінологія (практикум) / Кісельова О. Г., Лехніцька С. І., Шпинта Г. М. – К.: Книга-плюс, 2016 – 372 с.
11. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. / За ред. В. Г. Черкасова. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 392 с.
12. Фармакологія. Підручник для студентів медичних факультетів / Чекман І. С., Горчакова Н. О., Казак Л. І. та ін. / Видання 2-ге – Вінниця: Нова Книга, 2011. – 784 с.
13. Фармацевтична енциклопедія / голова ред. ради та автор передмови В. П. Черних ; Нац. фармац. ун-т України. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — Київ : МОРІОН, 2010. — 1632 с., 16 арк. іл.
14. Human Anatomy: Color Atlas and Textbook. – USA, 2008. – 429 p.
15. Medical Language for Modern Health Care / David M. Allan, Karen D. Lockyer, Michelle A. Buchman. – New York, 2008. – 1123 p.